

IMIĘ (5456) *sb n*

imię (3753), **imiono** (17), **imienie** (5); imię *a.* imiono (907), imię *a.* imienie (759); imię *a.* imiono *a.* imienie (15); imiono *LeovPrzep*; imię : imiono *OpecŻyw* (57 : 1), *BielŻyw* (8 : 1), *GlabGad* (6 : 1), *MiechGlab* (40 : 1), *KrowObr* (239 : 1), *RejWiz* (21 : 1), *OrzRozm* (11 : 1), *OrzQuin* (32 : 5), *RejPos* (409 : 1), *Strum* (1 : 1), *BudNT* (68 : 1); imię : imienie *LibLeg* (100 : 2), *ForCnR* (7 : 1), *Leop* (223 : 1), *BielKron* (330 : 3), *HistHel* (6 : 1), *SkarJedn* (29 : 1), *StryjKron* (54 : 1); imię : imiono : imienie *FalZioł* (13 : 1 : 1), [za postać imiono uznano *G, A, I, L* sg imion-, za postać imienie uznano *N, A* sg imienie *i N, A pl* imienia. Pozostałe formy przypadków zależnych z tekstów mających zaświadczone dwie lub trzy postaci oboczne, uznano za wątpliwe. Wszystkie formy przypadków zależnych z innych tekstów zaliczono do postaci imię.]

im- (4937), *ym-* (408), *ijm-* (61), *jm-* (10); *gi-* *a.* *gy-* (38) *PowUrb* (3), *BartBydż* (2), *TarDuch* (12), *FalZioł* (3), *RejKup* (2), *LibMal* (4), *ZapWar*; *hy-* (1) *ZapWar*; *-en-* (1999), *-ęn-* (129).

imiono [*A* sg] *-ó-* (5), *-o-* (1), *-(o)-* (4); *-ó-* *Strum*; *-ó-*; *-o-* *OrzQuin* (4 : 1); końcowe o jasne. \diamond *imienie* [*N* i *A* sg] z tekstów nie oznaczających *é*. \diamond W przypadkach zależnych sg i pl *imie-* : *-e-* *OpecŻyw* (14 : 1), *KochCz* (1 : 1). \diamond W przypadkach zależnych sg i pl *imio-* : *-o-* (51), *-ó-* (9), *-(o)-* (410); *-o-* *OpecŻyw* (2), *MurzHist* (2), *MurzNT* (2), *KochCz* (4), *KochFr*, *KochPhaen*, *OrzJan*; *-ó-* *OrzQuin* (4); *-o-* : *-ó-* *Mącz* (13 : 1), *SienLek* (6 : 1), *BiałKat* (1 : 2), *SarnStat* (18 : 1).

sg *N* imię (887) [w tym: imię (18); *-é* (1) *OpecŻyw*, *-(e)* (17)], imienie (1) *FalZioł*. \diamond *G* imienia (804), imiona (5); *-ona* *LeovPrzep*, *BielŻyw*; *-enia* : *-ona* *OpecŻyw* (5 : 1), *FalZioł* (1 : 1), *GlabGad* (1 : 1); *-a* (474), *-ã* (249), *-(a)* (81); *-a* *OpecŻyw* (5), *KromRozm I* (2), *GliczKsiąż* (2), *RejWiz* (3), *OrzRozm* (2), *GrzegRóżn* (3), *OrzQuin*, *GórnDworz* (2), *RejPosWiecz*² (5), *KwiatOpis*, *KuczbKat* (9), *RejZwierc* (13), *WujJud* (7), *RejPosWstaw*, *KochFr*, *KochPhaen*, *GrabowSet* (2), *SkarKaz* (7), *VotSzl*, *SkarKazSej* (5); *-ã* *MurzNT*, *KromRozm III* (3), *GroicPorz* (2), *SienLek* (3), *BiałKaz* (3), *ReszList*, *ReszHoz*, *ArtKanc* (5), *KochCz*, *KołakSzczęśl* (4), *WysKaz*, *JanNKarn* (2), *SienRozmyśl* (3), *KmitaSpit*, *PowodPr*, *CzahTr*, *PaxLiz*; *-enia* :: *-eniã* *MurzHist* (2 : 1), *LubPs* (53 : 2), *KrowObr* (23 : 11), *Leop* (15 : 17), *BibRadz* (30 : 7), *BielKron* (27 : 9), *Mącz* (9 : 29), *RejAp* (35 : 2), *HistRzym* (2 : 2), *RejPos* (69 : 3), *BiałKat* (1 : 3), *WujJudConf* (4 : 1), *BudBib* (9 : 9), *BudNT* (4 : 5), *CzechRozm* (6 : 38), *ModrzBaz* (4 : 2), *SkarJedn* (2 : 1), *KochPs* (2 : 4), *SkarŻyw* (9 : 34), *StryjKron* (1 : 11), *CzechEp* (9 : 10), *CzechEpPOrz* (1 : 1), *NiemObr* (1 : 1), *OrzJan* (1 : 5), *LatHar* (36 : 2), *WujNT* (44 : 2), *SarnStat* (2 : 3). \diamond *D* imieniowi (97), imieniu (55); *-owi* *WróbŻółt* (3), *HistAl* (6), *BibRadz* (12), *RejAp* (5), *CzechRozm* (5), *KochProp*, *SkarKaz* (4); *-u* *TarDuch* (2), *RejJóz*, *KromRozm II*, *KrowObr* (3), *Leop* (10), *BiałKat*, *WujJud*, *ReszPrz* (2), *ArtKanc*, *LatHar* (4), *SarnStat*, *SkarKazSej*; *-owi* : *-u* *RejPs* (10 : 2), *LubPs* (16 : 7), *RejPos* (20 : 2), *KuczbKat* (1 : 3), *BudBib* (3 : 8), *KochPs* (7 : 3), *CzechEp* (1 : 1), *WujNT* (3 : 1). \diamond *A* imię (2078), imiono (10), imienie (1); *-ono* *Strum*; imię : *-ono* *KrowObr* (136 : 1), *RejWiz* (12 : 1), *OrzRozm* (7 : 1), *OrzQuin* (10 : 5), *RejPos* (178 : 1); imię : *-enie* *LibLeg* (46 : 1). \diamond *I* imieniém (842), imieniem (121), imionem (1); *-enim* *WróbŻółt*, *KwiatKsiąż*, *Strum*, *SkarKazSej*; *-enim* : *-enim* *LibLeg* (43 : 6), *MetrKor* (1 : 1), *BielŻyw* (2 : 1), *KromRozm III* (1 : 4), *KrowObr* (40 : 3), *Leop* (26 : 1), *OrzQuin* (12 : 1), *KwiatOpis* (4 : 1), *WujJud* (5 : 2), *BiałKaz* (1 : 1), *CzechRozm* (6 : 55), *SkarJedn* (5 : 2), *SkarŻyw* (17 : 14), *StryjKron* (13 : 1), *CzechEp* (12

: 5), *NiemObr* (2 : 16), *WujNT* (58 : 2), *SkarKaz* (7 : 1); -eniém : -onem *MiechGlab* (28 : 1); -ém (18), -ëm (3) *MurzNT*, -(e)m (822). ◇ *L* imieniu (75), imionu (1); -eniu : -onu *BudNT* (4 : 1). ◇ *V* imię (7). ◇ *pl N* imiona (188), imienia (1) *ForCnR*. ◇ *G* imión (71), imien (1); imion : imien *LibMal* (4 : 1); ~ -ón (3), -on (2), -(o)n (65); -on *KochPhaen*, *KochCz*; -ón *Mącz*, *SienLek*, *SarnStat*. ◇ *A* imiona (146), imienia (2); -enia *SkarJedn*; -ona : -enia *Leop* (3 : 4); ~ -(e)nia (1) *SkarJedn*, -(e)niã (1) *Leop*. ◇ *I* imiony (42), imionmi (2); -onmi *OrzQuin*; -ony : onmi *KwiatKsiąż* (1 : 1). ◇ *L* imionach (18); -ach (12) *GrzegRóżn* (2), *WujJudConf*, *CzechRozm* (5), *SkarŻyw*, *NiemObr*, *WujNT* (2), -äch (6) *Leop*, *BielKron* (2), *SienLek* (2), *HistLan*.

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

I. „Imię” jako wyraz znaczący (3065) :

1. *Nazwa własna* (2052) :

a. *Miano, nazwa osobista (nie rodowa) człowieka nadawana w określonych mniej lub bardziej uroczystych okolicznościach, nazwa osobista odróżniająca poszczególne człowieka od innych; nazwa Boga oraz istot bytujących w sferze boskiej; nazwa własna postaci mitologicznych; nomen, praenomen Mącz; nomen proprium, vocamen proprium, vocabulum Cn (1846) : tym piłmem á wybiyánim imię twoie/ á twoy nád vbogim cnotliwy vczynek chcę ná wieczność dáć. March¹ Wiet Av; BierEz K2; Pán Iezus tu nie wymienił ijmienia onego gołpódárza OpecŻyw 87, 184v; ForCnR A4, E2; ymyą marya zlaczynfka wzyąto od morza uyelkyego gorzkyego PatKaz III 113v, 105v, 125 [2 r.], 126v, 127, 127v; Then to Boetius wiecey imion miał, bowiem zwan był też Seuerinus BielŻyw 168, 63, 116, 155; Była v polakow iedna krolewna Węda [...] ktorey imienia iż łacinnici inacey nie mogli wypifać, przeto iedni Venda drudzi Vanda piłali. GlabGad A3; MiechGlab ktv, 57, 70, 74; WróbŻolt cc8, mm3v; LibLeg 11/21v, 94v, 95v, 108; Cozaneczłczy fzą dwa bracia ktorich gymyeny nyewye yedno iíf iest yeden czarny by czygan a drugi chodzi wfyzelony dely LibMal 1543/70, 1543/69v, 70, 1546/111, 1550/156, 1554/ 184v; gdi vflyłzał imię fwoie záłmučil fie bárzo HistAl L7, B6v, C2 [2 r.], C2v, C7 [2 r.], C8v, M7v; Nikt fye też nye dziwuy/ izem imyenyá fwego nyeprypifał: Dla tegom to vczynił/ áby rzecz łámę w łoby rozbyerano/ á nye z ofoby łądzono. KromRozm I A2v; to cobych napiłał/ dopułczám za podpifałim imięnia moie⁸⁰ drukowac MurzHist A2, A2v, A3; MurzNT 173v marg, Luc 8/30; KromRozm II q3; Wyłzły tymi czáfy kfyłzki nyeyákye z Angliey/ przy ktorich náłz yeden Polak imyę fwoye przypifał KromRozm III C3, E6, M4; BielKom D2; LubPs D3; Imię fwoie kázdy fwey Ofoby wymieniłwzy/ y mowiac tymi łowy [przysięgali]. GroicPorz b4v; Ták mi pomoży Bog [...] kthorego Imię Adonay. GroicPorz aa2, e4v, aa2v; Są thedy znáki/ iż fie pierwłzey przyłięgi Pánu Bogu vtzynioney przyćie/ y wyrzekaćie: przetho tełz łobie inłze imioná nowe fmyłłacie. KrowObr 138v, 28, 147, 170, 219v, 234, 241v; radbych twoie imię by mogło być wiedzyał. Powiedzyał mu on człowiek/ Sokrates mi dzyeia RejWiz 49, 155; chćielifmy od nich mieć imioná przełozonych ná łpifku [nominum scripturam]. Leop 3.Esdr 6/12; mur mieylcki miał dwánaście [...] imion [duodecim nomina] dwánaście Apołtołow Báránkowych Leop Apoc 21/14, Gen 36/10, 40, 46/8, Num 1/36 (27); UstPraw H4; Heber też miał dwa łyny/ imię iednego [nomen unius PolAnt] Phálek BibRadz Gen 10/25; Imię y obyczáie łyná iey. BibRadz Gen 16 arg; Imioná ich v poganow były obmierzłe dla thego iż imię Páńłkie w nich fię zamyka/ ábowiem Dániel znáczy/ Bog łądzi/ Anániałz Bog*

miłofierny *BibRadz* I 446b *marg*, *4v, *Ex* 1/1, 28/9, 10, 11 (32); ná ktorey pálcem nápił imię Páńkie Tetragrammaton *BielKron* 95v; LEO pirwłzy Grek Cefarz Konftántynopolłki/ ktory wnet łyná łwego tegoż imienia vltáwił Cefarzem *BielKron* 161; nápiłze thedy káždy Kárdynał ná łwey kártce thylko imię onego Kárdynałá/ ktorego chce mieć Papięzem *BielKron* 234v; Fáraon dołtoienłtwo zowá nie imię. *BielKron* 270, 22v, 28v, 34 [2 r.], 34v, 39 (38); *GrzegRóżn* E3, E3v, I2, M4v, Nv, N2; mayá tedj być napominani [...] iżeby łię też z jmion łwiętych ludzi nienałmiewali *KwiatKsiąż* D3, A, A4v, E3, H2 [2 r.]; Percipere nomina omnium civium. Pámiętać ymioná włzłftkych miełzczan *Mqcz* 37a; Nero [...] Imię Cefárzá Rzimskiego bárzo okrutnego/ dla tegoż ymię yego Metaphoricos, miáłto okruciełntwá bywa brano. *Mqcz* 246a; Tetragrammaton, [...] Co cztery litery ma yáko yełt imię Boże v żydów Iehova *Mqcz* 453a, 2c, 6c, 12a, 16a [2 r.], 19a (62); ODmiáne wieku thego myslę wam powiedzieć [...] Gdyż o tym imię moje [*Proteus abo Odmieniec*] wam łwiádectwo dáie/ Bo częłto zá przezwiłkiem idá obyczáie. *Prot* A2; *RejAp* 6v, 36v, 83, 115, 121v (20); *GórnDworz* Bv, Q3, Yv; *HistRzym* 6v, 14 [2 r.], 21, 82; Co łie włzłftko záwárló w tym łwięty mieniu IEZVS/ to iełt/ Zbáwiciel. *RejPos* 33v, A4, 29, 33v [3 r.], 34 [2 r.], 49 (22); ktorzy tylko popiłániem imieniá łwoiego łá w kołsciele krzełciáńłkim/ tedy w tych ácz Pan Kryłtus miełzka/ ále nie ták iáko w wiernych á prawdziwych. *RejPosWiecz*² 92; iáko Syná Bożego piłmo zowie y kthórymi imióny. *BiałKat* a4 *marg*; IEHOWA imię Bożé. *BiałKat* 3v *marg*, 3v, 68v [2 r.], 151, 228v; *HistLan* *ktv*; inłze imioná/ o ktorzy byłó przereczono/ iż Synowi Bożemu od Bogá dáne być miáły/ ku temu iednemu imieniu Iefus/ włzłftki łie łciągáią. *KuczbKat* 25, 23, 25 [2 r.], 155; Abowiem w bogáctwie będącz náłyczony boię łie bych cie nie zápomniáł. A nie pytał łie potym co to iełt zá Bog/ y kthore iełt imię iego. *RejZwierc* 169, 9v [3 r.], 176, 261, [275]v, Aaa4; ná káždy tarczy łwego Rotmiłtrzá imię byłó nápiłáne *BielSpr* 14v; *WujJud* 119, 119v; w Kłięgách dzieiow Krolewłkich miánowáne bywáią niektorych Prorokow imioná y kłięgi *WujJudConf* 31 v; *KochList* 1; tego przyłtrzegáłem/ żeby otote imioná znáio me á znácznieyłze ták iáko zwyczáy niełie były záchowáne *BudBib* c; Przypátrże łię iełli to imię Ezaw nie tegoż łpofobu iełt/ iáko v nas Stániław/ Wacław *BudBib* cv; Włpomináć będę łpráwy Boże (*marg*) wł: Iahowe/ bo też Iá/ iełt iedno z imion Bożych [...] (-) *BudBib* I 309 *marg*; Náđ to áby imieniem iego były podpilowáne w ziemi włzłftki cerográfy [*ut scribantur in nomine eius omnes conscriptiones in regione*] *BudBib* 1.*Mach* 14/43, cv, *Gen* 11/29 [2 r.], 17/16, 25/13 [2 r.], 25/16 (35); dwánałcie polłáncow imioná łá te Pierwłzy Symon rzeczony Piotr y Andrzej brát iego *BudNT Matth* 10/2, *przedm* b3v, *Mar* 5/9 [2 r.], *Luc* 8/30, 1.*Cor* 1/2, 2.*Tim* 2/19 (14); ieden anioł ze trzech/ ktorzy przyłzli byli do Abráháma názwany był Iehowá/ [...] imieniem mowie co názacnieyłzym Bożym/ ktore łámemu tylko Bogu náleży. *CzechRozm* 7v, *ktv*, 1v, 7v, 8v, 16v [3 r.] (55); godzyen tego/ By tu w wieczney pámięci byłó imię iego. *PaprpPan* Ee, O4v; Włzytcy niemal inłzi narodowie Friczá náłzego y kłięgi iego znáią/ wielce wáżá [...] á my záł ták zacnego mężá/ [...] ledwo imię znamy *ModrzBaz Bud* ¶5; Gdy ktore chciáł náđ ktorá kráiná przełóżyć/ oznáy mowáł imioná ich nápomináiąc lud/ iełliby kto nánie co wiedział/ áby iáwnie dowodził *ModrzBaz* 46, 39, 45v, 46 [2 r.]; *SkarJedn* A4, 132; *KochPs* 168, 176, 215; imieniem j zwierzchu pogánin/ ále łercem cbrzełciánin *SkarŻyw* 274; kazał Mojżelz z káždy⁸⁰ pokolenia pierwsze^{mu} Pánu łáłkę łuchá z nápiłem imienia łwego do przybytku ofiárowáć *SkarŻyw* 493; łtárlzy włpomináią/ ilz o tych męczełnikow imionách łłycháli y czyłáli

SkarŻyw 567; Redemptá miála [...] včeenice/ iednę Romule/ á drugá ktoreiem ia ołobę znał/ álem iey imienia niewiedział *SkarŻyw* 589, 4, 90, 201, 245, 248 (19); *MWilKHist* 14; v nas nie ieden tego imienia Piotr álbo Páweł *StryjKron* 59; vmocnione páńtvo/ y wieczne imię zořtáwił/ iż fie od niego wřzyłcy Cefarzwie Tureccy Otomany piřzã. *StryjKron* 375, 56 [3 r.], 90, 692; Okazãnie Chriřtyãńřtwã nie do imieniã Chriřtułowego przytoczył/ ále do wyznãnia. *CzechEp* 37, * 2v, 4, 37, 222, 240 (10); *KochJez* A4v; *NiemObr* 36, 101, 162, 165; *KochEpit* A3; IMię twé/ páni/ które rad miãnuię/ Naydzieř w mych rymiéç cęřto nápiřãne. *KochFr* 38, 13, 67, 71, 115, 131; *Parcae* řã trzy řmiertelne boginie/ kthore přredã ludzki wiek/ ktorých imionã řã/ *Lachefis*, *Cloto*, *Atropos*. *KlonŻal* C4v marg, B4; *ReszHoz* 135; *WerKaz* 288; *ArtKanc* A4v, A7v, C7, MlOv; [królwa synaczka imieniem przodków ochrzcić dała] rozumieyac ze to imie Sigmund miało zawzdi wmielofci wielkiei bic y w powazaniu vnarodu Polřkiego *PapřUp* Dv, L4; *ActReg* 22; gdy Krol grał Wãrcaby/ niktory przyřtãpiwřzy do niego/ imionã przyřãdzonych ludzi opowiedãł mu piřmem *Phil* L3; *GórnTroas* 64; *KochCz* B2v; *GrabowSet* Nv; ia/ o zacny królu/ twym imieniem [...] Swé podłé rymy zdobię/ ábyçh mógl przy tobie/ Wciřnãć fie w ludzkã pámiéç *KochFrag* 42, 21, 40; *OrzJan* 62; Mař [...] Swiętego Thomařzã z Aquinu/ Doktorã w Kořciele Bořym řlawnego: y drugiego/ tegoř imieniã Thomařzã Kempizyřzã *LatHar* +7, +11v, 24 [3 r.], 513, 685; imionã ich nie tãyne/ Kãřper/ Mãlcher/ Bãłcer. *WujNT* 8; řlyřzac imię Pãnã Ieřuřowo řłufznie P. Ieřuřowi/ á nie głółowi/ áni temu řłowu včřiwořczynimy *WujNT* 688; ieřzce imię iego [*Antychřysta*] nie ieřt nikomu znãioime *WujNT* 870, *przedm* 8, 26, s. 40, *Matth* 10/2, s. 72 (53); Imionã Pãnów Swietckich té řã. Piéřwřzy Pan Ian z Melřtinã *SarnStat* 371; W tymřze pozwie niech bęďcie wyřãzoné imię powodowé [*nomen actoris JanStat* 527]/ y onéy rzeçzy/ o ktorã bęďcie kto pozwan *SarnStat* 823, 220, 337 [3 r.], 371 [2 r.], 753, 922 marg (14); *SkarKaz*)(4, 609a; Powiemci y imię řwe, y řprãwy, y drogę. *CiekPotř* 68; tobie iãko imię ô młodzieńcze. *CiekPotř* 71, 68, 69 [2 r.], 71 [2 r.]; Do tego ktorego imienia nie wiem ołoby nie znam *CzahTr* 2v, 2v; *PaxLiz* C2v; poki ná iednořci wiãry Kãtholickiey kroleřtvo ich řtalo [...] Tureckie woylekã řãmym okrzykiem imieniã IEZVS porãžãli. *SkarKazSej* 683a, 686a; Napřzod więç vřzãd: Brãćie/ iãkoć imię? pyta: A řkãdeř? *KlonWor* 38, 40; *SzarzRyt* C3.

W porównaniu (4): *PatKaz III* 127; *Leop Cant* 1/2; imię twoie ieřt iãko oleiek wonny [*oleum effusum nomen tuum*] *BibRadz Cant* 1/2; *SkarŻyw* 4.

G sg w funkcji przydawki »imienia« (2): Rodzicy ciãłto corki řwey [...] przed miãřtem/ gdzie dzieř imienia iey Kořcioł ieřt/ w Rzymie pogrzebli. *SkarŻyw* 70; *StryjKron* 220.

I sg w funkcji przydawki »imieniem« [z nazwã osobowã] (308): yakom yã nyewwzył řluge ymyenyem lyenartha wyelmosnego alexego zruszcza *ZapWar* 1513 nr 2093, 1505 nr 1959, 1509 nr 2069; Był wřzymye Papyelch: gynyenyem ban [!] *PowUrb* +, +, +3; *March*¹ A2; Vlyřřfala to ona bogatã/ řwietřkã/ á rozpuřtnã panij/ Mariã ijmieniem/ przezwiřkiem Magdaléna *OpecŻyw* 45v; zebrali fie wřlyřtci w dom nãwylřego biřkupa/ ijmieniem Kaiřřãřã *OpecŻyw* 82v, 4v, 25v, 40v, 60 (10); *OpecŻyw* C; *ForCnR* A3, D2; *PatKaz II* 85; miał dziewkę barzo cudnã [...] imyenyem Ařenech *Histřóz* B3; *FalZioł* IV 55d; Był w Attenach ieden młodzienecz Palemon imieniem, barzo rořpořtny *BielŻyw* 100, 147; mãtkã Marchořtowã imieniem Flořconya ná przykazãnie krolewkie nãlãłã gãrniec czyřtego mlekkã *March*² Dv; bieřãł do řwey řiořtry imieniem Fudãzy *March*² D3, D4; kxiãżę Leřzko [...] zaieçãł

do węgier z żoną fwą imieniem Gryfina. *MiechGlab* 34; założył tenże krol w wilnie kościoł y ftolec Biłkupi imieniem s. Stanisława polskiego patrona *MiechGlab* 87, 7, 29 [2 r.], 30 [2 r.], 32 [2 r.], 37 (15); Ryczelowy wzyely sina ymyeniem Dałzka *LibLeg* 11/101, 10/123 [2 r.], 11/101 [2 r.], 11/101v [2 r.]; *March*³ T7; *LibMal* 1543/70, 1544/83v, 1545/94, 104, 104v, 107v, 1547/126, 128v; niekora wdowá imieniem Kandacis [...] miała thrzech fynow ieden imieniem Kandeolus/ drugi Marfipius/ trzeci Károterus. *HistAl* L4; Niektory człowiek imieniem Solencius ftał blisko łożá Alexandrowego *HistAl* N3v; przyłączył łobie niekthorego człowieká corkę imieniem Kleopatřę *HistAl* B2v; niektory s s [!] fiedziących imieniem Lizias rzekł do krolá *HistAl* B2v, B4, B7v, Dv, D2v, D3v [2 r.] (19); *MurzNT Matth* 9/9, 27/32, *Luc* 16/20; Sábiniánus Papielz tym imieniem. *KrowObr* Vuv, 91, 117v [2 r.], 122v, 195v, 196 (10); Był mąż Zydowin w mieście Sufán/ imieniem [!] Mardocheus [*erat vir iudaeus in Susan civitate vocabulo Mardochoeus*] *Leop Esth* 2/5; wybieżála dzieweczka imieniem [nomine] Rode *Leop Act* 12/13, *Gen* 16/1, 5, 2.*Reg* 20/1, 1.*Esdr* 5/14, *Matth* 9/9 (14); TE dy Anioł imieniem Vryel [*cui nomen Uriel*] [...] rzekł *BibRadz* 4.*Esdr* 4/1, *Gen* 4/22, 16/1, 24/29, 2.*Par* 28/9 (13); Vrodził fie fyn Adámowi imieniem Seth *BielKron* 3v; Ninus [...] Semirámidę zá małzonkę poiął/ z którą miał fyná tymże imieniem Ninus *BielKron* 268; wćiekli do Hifzpaniey z krolém fwoim imieniem Syngerikus *BielKron* 279; fyn Kolomanow poiął zá małzonkę corę krolá Polłkiego Iudytę imieniem *BielKron* 351v, 5, 6v, 14v, 15, 21v [2 r.] (64); W thy czáfy Krol ziemie tey Cibefłkiey imieniem Altyłtrátes/ piłę zfwemi panięty grał *HistRzym* 12; Nocował v mnie ieden pielgrzym imieniem Grzegorz *HistRzym* 38, 10v, 12v, 16v [2 r.], 18 [2 r.], 19 (27); fzukay tám w domu Iudy człowieká nie ktorego/ Saulá imieniem/ á rodem s Társiey *RejPos* 283, 151, 161, 254v, 283, 285 (9); *BiałKat* 176; *RejZwierc* 273v; *BielSpr* 43v; *BiałKaz* Iv; *BudNT Matth* 27/32[31], *Luc* 23/50, *Act* 5/2 [1], 9/33; *CzechRozm* 166; Był tełz w Egipcie Philozoph ieden bárzo vczony/ imieniem Eudemon. *SkarŻyw* 453; Syná Krol zákłina áby kościoł zbudował imieniem S. Medárdá. *SkarŻyw* 528 marg, 86, 192, 457, 459, 486 (19); Stalo się podziękowanie od Opatrznego Grzegorza Yeżewłkiego i malzonki iego imieniem Giertrudy Utciwemu Pawłowi Karweikowi *ZapKościer* 1579/2, 1582/27v [3 r.], 1582/29, 1583/40, 1586/65, 67v, 1589/85 [2 r.]; *StryjKron* 265, 288, 345 [2 r.], 406; Ewáryftus [...] z oycá Zydá imieniem Iudá vrodzony *CzechEp* 63; *KochWz* 137, 138, 142; *PapřUp* A4v; *Phil* S3; *LatHar* 245, 466, 685, 699, 702, 726; W Cezárieý był mąż niektory imieniem Korneliuř [*vir autem quidam erat in Cesarea nomine Cornelius*] *WujNT Act* 10/1, *Matth* 9/9, 27/32, 57, *Mar* 5/22, *Luc* 1/5 (35).

W przekłádach i nawiązaniach do biblijnego wersetu: *Apoc* 14/1, 22/4 [w tym: mieć (a. mający) imię czyje napisane na czele (8), nosić imię czyje na czele, naznaczony, poznaczony, przeznaczyć imieniem czyim] (17); *Leop Apoc* 22/4; *BibRadz Apoc* 22/4; Słyszimy thež iż około niego/ fto czterdześci y cztery tyłiące náznaczoney imieniem Oycá iego. *RejAp* 117v, 67v, 117, 117v [2 r.], 187v; *RejPos* 252v, 342v [2 r.]; W księgi żywotá iuž ie wpisáne máiąc/ ná czele ich Imię fwoie święte náýduiąc. *ArtKanc* O16v; Báránek ftał ná gorze Syonie/ á z nim fto czterdzieści y cztery tyłiące máiących imię iego/ y imię Oycá iego nápisáne ná czelech fwoich [*et nomen Patris eius scriptum in frontibus suis*]. *WujNT Apoc* 14/1; Y oglądáią oblicze iego: á imię iego ná ich czołách będzie [*et nomen eius in*

frontibus eorum]. *WujNT Apoc* 22/4; ci którzy ciála fwe w czyŝtoŝci záchowáli/ máią naprzod imię Báránkowe y imię Oycá iego nápiŝáne ná czelech ŝwoich. *WujNT* 872; *SiebRozmysł* M2.

Frazy: »[czyje, komu] jest (a. było, a. miało być, a. (nie) będzie) imię« [w tym w połączeniu z nazwą osobową (98)] [szyk zmienny] (104): miała fioŝtrę/ które było ijmię Mariá/ przezwiŝkiem Magdalena *OpecŻyw* 60, 7v, 8, 14, 167v; *ForCnR* A2, A2v, A4v, B; *PatKaz II* 64; *HistJóz* C2v; *GlabGad* L8; *LibLeg* 10/123v; Iozeph mu było imię *RejJóz* M4v; Anthiochus ieŝt imię moje nie Alexander. *HistAl* L7v, C2v, F, F2v, G5, H4; *RejWiz* 9v; imię corki Aŝerowey było Sará [nomen autem filiae Aser fuit Sara] *Leop Num* 26/46, 1.Reg 25/3, *Luc* 1/5, 27 [2 r.]; Iuż imię twoie niebédzie wiécey Abram/ ále bédzieŝ názywan Abráhám [et non vocabitur ultra nomen tuum Abram, et erit nomen tuum Abraham] *BibRadz Gen* 17/5, *Gen* 4/21, 10/25, 11/29 [2 r.], 17/15, 35/10 (21); Było iego imię właŝne Március/ á Koryolan przemiáne od miála Koryolo *BielKron* 110, 14, 15v, 16, 49, 61 (12); Nomen Mercurij ieŝt mihi, Mercurius yeŝt ymię moye. *Mącz* 429a; Słuchayże iákie ieŝt imię iego *RejAp* 80v, 79, 80; *GórnDworz* Y7v, Y8, Zv; *HistRzym* 20v, 76v, 123; pánná porodzić miála ŝyná/ ktoremu miało być imię Emánuel *RejPos* 16, 16v, 55v, 117, 269v, 295, 296, 324; *BiałKat* 168v; *RejZwierc* 204v; Cewaoth ieŝt też imię Boże *BudBib I* 301c marg, *Ruth* 2/19, 1.Reg 8/2, 2.Reg 9/2, 12, 1.Par 22/9, 2.Par 20/31; *HistHel* Cv; *CzechRozm* 179; *ModrzBaz* 118; *SkarŻyw* 13, 100, 342, 582; *LatHar* 105, 528, 687, 729; temu ŝludze było imię Málchuŝ [erat autem nomen servo Malchus] *WujNT Ioann* 18/10, *Luc* 1/27, 63, s. 196, *Ioann* 1/6, *Act* 13/6; *SkarKaz* 487a.

»imię ŝynie, ŝławi ŝię« (2 : 1): máiąc nádzieię w Pánie Kryŝtufie/ ktorego imię ŝynie ná wŝytki ŝtrony ŝwiátá. *BielKron* 459v; Niech ŝye twé imię ŝławi/ y dłuگو/ y wŝzędzie. *PudłFr* 14, 41.

»jest (a. bądź) wzywano(-e) (a. wezwano) [czyje] imię [nad kim]; wzywać (a. przyzywać) imienia (a. imię) [czyje nad kim a. nad czym]; wzywanie imienia [czyjego nad kim]« = nazywać kogo a. co czym a. od czyjego imienia [szyk zmienny] (10; 8; 1): *KromRozm III* K6v; I będą wzywać imienia mego nád ŝyny Iŝráelŝkimi [Invocabuntque nomen meum super filios Israel] *Leop Num* 6/27; A lud moy náwrociwŝy ŝie ku mnie/ nád kthorym wzywano ieŝth imię moje [super quos invocatum est nomen meum] *Leop 2.Par* 7/14, *Ier* 15/16, *Bar* 2/15, 2.*Mach* 8/15; *BielKron* 18; *BudBib 2.Par* 6/33, *Ier* 15/16, *Is* 63/19; *BibRadz Ier* 7/14; tylkoŝ niech imię twoie wzywano bédzie nád námi: to ieŝt/ niech ŝie imieniem twoim odzywamy. *CzechRozm* 196, 196 [2 r.]; *GrabowSet* I3v; *WujNT Act* 15/17, s. 559 [2 r.]; *SkarKazSej* 688b.

Zwroty: »imię [komu] da(wa)ć, darować; nie da(wa)ć [komu] imienia; jest dano(-e) [komu] imię; (przy)danie imienia« [w tym: na krzcie (a. chrzcie) (3), na ŝwięceniu, przy bierzmowaniu, przy krzcie] [szyk zmienny] (97 : 1; 3; 7; 4): *OpecŻyw* 12, 21; dal mu [Bóg aniólowi] ymyá od ŝzwytloŝcy lucyfer *PatKaz II* 23, 24; *HistJóz* Cv; *BielŻyw* 168; Gdzyekolwyek w piŝmye S. od bogá komu imyę dano álbo przemyenyono yeŝt/ ofobliwą zacnoŝć á przywiley yáki onemu człowyekowi dany známyenowało. *KromRozm III* M3v; *MiechGlab* 87; bo mu ymię inŝe da niź mu nachrcie dano *SeklKat* Zv; *HistAl* N2; *KrowObr* 15; drugiemu dał imię Effraim [nomen quoque secundi appellavit Ephraim] *Leop Gen* 41/52; kthora [żona Adama] porodziła ŝyná/ y dáła mu imię Seth [vocavit nomen eius Seth] *BibRadz Gen* 4/25, *Gen* 4/26, 5/3, 1.Reg 1/20, *Dan* 1/7; dáła mu imię Moizeŝ od wody *BielKron* 28, 11v.[3 r.], 12v, 14, 14v, 15 (41); *KwiatKŝiáż* A3v; Nomen alicui indere, Okrzcić kogo przezwać álbo dáć komu

ymię. *Mącz* 92c; *Nomino*, [...] *Miánuyę/ Wziwam/ Dáyę ymię/ zdzieyę. Mącz* 249c, 92c; *OrzQuin* X4; *HistRzym* 28, 33v; *RejPos* 297 [2 r.]; *BiałKat* 81, 266; *BudBib* c2; *BudNT przedm* c2; *CzechRozm* 53v, 54, 55, 55v [3 r.]; *PaprPan* F3v, O4v; *KarnNap* B3v; *SkarJedn* 65, 66; *Zowią mię Bálfam/ á ná chrzćie S. dáne mi ielt imię Piotr. SkarŻyw* 40, 2, 13, [223], 285, 478 (10); ludzie gromádami wchodzili w rzekę [...] á Popowie dawáiąc kázdey gromádzie z ósfobná imię/ *Timochwiyę/ Wasil/ Piotr/ álbo Siemion/ polewáli ich wodą [...] chrzćili wśyftkich męsczyznę y niewiáfty StryjKron* 140, 125; *CzechEp* 317, 340; *KochPhaen* 13; *ArtKanc* C9v; *GórnRozm* F2v; *LatHar* 528, 530; iáko ná on czás przy obrzezánium/ ták teraz przy krzćie s. imioná dawáią. *WujNT* 196, *Mar* 3/16, 17, *Luc* 1/59, s. 196 [2 r.], 307 [2 r.], 391, Zzzzz; *SiebRozmyśl* F3.

»imiona (a. imienia) dostać; imienia odnieść mianowanie; wziąć, odzierzyć imię« [szyk zmienny] (4;1; 3 : 1): *BielŻyw* 90; [ta panna] czudnością fwą wiele paniąt znakomitich ku sobie przyciągała, iako Węda ryby, Ztądże też imiona wędy doślała. *GlabGad* A3; *KwiatKsiąż* A, A3; *BielKron* 347; *Hinc sibi nomen invenit [...] ztądże ymieniá doślał. Mącz* 482d; *SkarŻyw* 74, 473; Potym według zakonu przyjął [Jezus] obrzezanie/ Imieniá przedziwnego odnioł mianowanie. *LatHar* 518.

»imieniem (a. imiony) krzćić (a. [kogo] ochrcić dać)« (3): *KromRozm I* A3v; *Sinatzka* fwego imieniem przodkow fwoich Oitza y Brata Krolow Polłkich ochrcic dala *PaprUp* Dv, B2.

»mieć, mający imię« [w tym: od kogo (2), czego (a. z czego) (4), skąd (1)] [szyk zmienny] (17: 2): *BibRadz I* 476 marg; *BielKron* 27, 75; *Mącz* 25b, 249d, 249c; *KuczbKat* 25; ániół był imię Boże ná łobie máiący *CzechRozm* 49v, 49; imię ma od nieśmiertelności (to ielt Athánáziułz) *SkarŻyw* 393; Ná tym święceniú dał mu Papież imię Bonifacyułz/ bo pierwłze miał imię Wenfrydus. *SkarŻyw* 517, 352, 582; *ArtKanc* A4v; *GrochKal* 3; *KołakCath* B; *WujNT* 869; *KmitaSpit* Cv; *PaxLiz* C2v.

»[kogo] nazwać imieniem itp., [kogo a. komu] imię nazwać itp.« [szyk zmienny] (68 : 58): *BierEz* G4; *OpecŻyw* 21v; *anna twoys zona porodzy tobye czorką a wzouyefz yey ymyą marya PatKaz III* 105v; *FalZioł I* 110b; *HistJóz* C; *Iakob iego włálne imie tak nazwane było RejJóz* M3v, Nv; *żona twoia Elłzbiéthá vrodzi tobie fyńa/ ktoré⁸⁰ imię wezwiefz Iánem [vocabis nomen eius Ioannem] MurzNT Luc* 1/14; *łftzyiego rofkazania Bonifácyus ófmy Papież/ tym imieniem przezwany [...] vftáwił tákowe Miłóściwe láto w Rzymie KrowObr* 78v, 6v, 76v, 119v, 195v [2 r.], 196 [2 r.] (11); *Leop Gen* 41/51, *Ex* 2/10, *Num* 27/2, *Deut* 25/6, *Is* 9/6, 65/15, *Luc* 1/13; *Nie bédziefz iuż dáley zwał twey żony tem imieniem Sárái [Sarai uxoris tuae non vocabis nomen eius Sarai] BibRadz Gen* 17/15, *Gen* 5/29, 16/11, 15, 17/19, 19/37 (21); *BielKron* 18, 80v, 462; *KwiatKsiąż* A; *RejAp* 160v, 161v; *ia mnam że ty ielté Plácidus hetman ktory drugim imieniem ielté wezwan Euftháchius HistRzym* 131v, 72, 123; *Anyoł páńnie zwiáłtuiąc poczęcie iego/ przezwał mu imię Jezus RejPos* 117; *zefzli fie áby wedle zwyczáiu byli obrzázáli dzyecię/ y miánowáli imieniem oycowłkim Záchárialzem. RejPos* 296, 3, 15, 16, 33v [3 r.], 269v (12); *Chrytułowé imię od pomázania rzeczóné ielt BiałKat* 243v, 3v; *KuczbKat* 25 [7 r.]; *BudBib* c2, *Gen* 5/29, 17/15, 19, 25/25 (11); *BudNT Luc* 2/21; *CzechRozm* 8, 16, 17v, 41, 41v (14); *StryjKron* 59, 355, 365; *LatHar* 552, 560, 686; *WujNT Matth* 1/21, 23, 24 [2 r.], s. 68, *Luc* 1/13 (14); *Správowáli dwáy wodze woýłko z kázdey łtrony/ Ieden TRIPS á drugi IPS imieniem rzeczony. KmitaSpit* Cv; *PaxLiz* C, D3v.

»naz(y)wać *itp.*, mianować, (z)budować, założyć [*co itp.* od [*czyjego*] imienia; dać, przewać [*komu*] imię od swego imienia« [szyk zmienny] (16: 3 : 2 : 11; 2 : 1): Y budował miáto ktore názwał Enoch/ od imieniá lyná fwego [*et vocavit nomen civitatis, sicut nomen filii sui Chanoch*]. *BibRadz Gen 4/17*; Then Cedár był lyn Izmáelow od kthorego imieniá niekthorą žiemieć w Arábiey názywano *BibRadz I 351 marg*; od iego imieniá [*Assur*] wezwaná Alfýria. *BielKron 7*; [*Brutus*] przewał onę kráinę od fwego imieniá Bruto Brytánniá. *BielKron 61 v*; zamek záłożył Przemysł/ á dał mu imię od fwego imieniá Przemysłen. *BielKron 319, 25v, 49, 55, 61v, 285v (17); HistRzym 7; RejPosWiecz² 92v, 94v*; niech sie názywáią imieniem moim ábo od imienia mego *CzechRozm 196, 6v, 196, 198v*; Konas álbo Kunas Zamek nád Niemnem/ [...] zábudował/ ktory Konáflowem od fwego imienia przewał *StryjKron 81*; Giedrus zbudował [...] Zámek [...] ktory Giedroty od fwego imieniá miánował *StryjKron 355, 41, 76, 115 [2 r.], 280; CzechEp 19; JanNKar B4v*.

»imię (na sobie) nosić, sobie obrąć; imieniem nazywać się (*a. zwać się*)« [szyk zmienny] (3 : 1; 3): fkoro ktory Papieżem zoštał/ nátychmiałt łobie imię włafne odmienił/ á infzym sie imieniem zwác kazał. *KrowObr 34*; Nomen sibi adoptare, Infze ymię łobie obrąć. *Mącz 267a; CzechRozm 49, 198v*; ktorego [*Iezusa*] Iozue znáczył y imię ná łobie nošł *SkarŻyw 500, 394; KmitaSpit Cv*.

»imię (*a. imiona*) [*czyje, komu*] odmieni(a)ć (*a. przemienić, zmienić*), nowe ułóżyć; odmiana imienia« [szyk zmienny] (40 : 1; 1): *OpecŻyw 190; HistJóz B3*; odmyanę też onę imyenia yemu lámemu przed tym był obycał. *KromRozm III N2v, M3, M3v; KrowObr 33v [2 r.], 34 [3 r.], Rr, Ss, Tt2v*; przemienił imię iego [*vertique nomen eius*] *Leop Gen 41/45, 2.Par 36/4; BibRadz 2.Par 36/4, Dan 1/7; KwiatKsiąż A2*; Był też [*Lucjanus odszczepieniec*] y Krześciáninem ná krotki čás/ dano mu imię ná krzcie Lucyus/ przeto potym mowił/ zmienili mi imię/ tákiež chcieli y rozum. *BielKron 156*; dał ie obrzázác ná Turecką wiárę z wielkim wefelim/ y dáry iáko v nich iełt obyczáy/ y nowe imioná włóżył. *BielKron 424, 171 [3 r.], 176v, 428; HistRzym 102v; BudBib 2.Par 36/4; CzechRozm 47v [5 r.], 48 [5 r.], *; LatHar 182; WujNT 307 [2 r.], Aaaaa4v*.

»nie oznajmić się [*komu*] w imieniu« = *nie powiedzieć swego imienia (1)*: álem sie mu nie oznaymił/ w imieniu moim Iehowá [*Vulg Ex 6/1*] (tho iełt/ nie wišćilem sie mu fkutkiem w obietnicy/ thák iákom iełt Bogiem żywym [...]) *CzechRozm 75*.

»przekrzcić się, przewać się imieniem« = *przybrać sobie czyje miano, nazwę, podszywać się pod kogo (1 : 1)*; Itáwił prołtego chłopá/ ktory sie przewał imieniem onego co zábit *GórnRozm F2; KlonWor 53*.

»[*co czym a. kogo*] imieniem (prze-, we)zwać (*a. nazywać*); na swe imię przemienić; dać [*czemuś*] swe imię; [*co kogo*] imieniem jest przewane, okrzczone« = *nadać czemuś nazwę równą nazwie osobowej lub od niej pochodzącą* [szyk zmienny] (13; 1; 1; 1 : 1): IVpiter był zacny Krol/ zá wieku złotego/ Y dzis ná wieczną pámięć/ łławna gwiazdá iego/ Imieniem iełt przewaná *RejZwierz 48*; ty kłięgi názywáią imieniem tego ktory ie piáł *BibRadz I 121*; Potym Alexánder w Sogdyániey y Báktryániey dwánałcie miałt záłożył/ á swoim imieniem przewał Alexándrye. *BielKron 125v, 9, 27 [2 r.], 156, 287v [2 r.], 298v*; Romulus [...] kiedi Rzymiány ná trzydziešći rot dzielił/ przewał the rot y imiony białyhgłow Sábińfkich. *GórnDworz Z3; HistRzym 54v; RejPos 300*; košćioły ich

[*męczenników*] imiony okrzczoné [...] pobożnym vmyśłem máią być náwiédzáné *BiałKat* 148v; *BudBib Ier* 32/34; *CzechRozm* 42; *KochPs* 73.

»imiona rozda(wa)ć« (2): Imiona litwie iako rozdawano *MiechGlab* **; *WerGość* 216.

»imię rozśławić« (1): Bo gdy łwoie imię rozśławić chcą [*nomen suum inclarescere volunt*]/ tedy łwých obywatelów máiętność y zdrowie w niebezpieczność wdawáią. *ModrzBaz* 106.

»[*komu*] imię układać« (1): [*obrzeżę dziecię u Turkow*] á nie ná then čás mu imię wkładáią ále kiedy fie vrodzi. *BielKron* 260v.

»winszować sobie [*czyim*] imieniem« = *używać czyjego imienia w formule pozdrowienia* (2): teraz ná wieki/ winszuią łobie wierni imieniem Iezufa Chrystufa łyná Bożego *CzechRozm* 46v, 46v.

»imię włożyć (a. położyć) [*komu* (4), *na kogo* (2)]; imię jest [*na kim*]« [*szyk zmienny*] (6 : 5): *RejPos* 297v; włożył iym mářżalek imioná (infze)/ á włożył Dánielowi imie Belteszácarem [*et imposuit eis princeps eunuchorum nomina: et imposuit Danieli Belthesasar*] *BudBib Dan* 1/7; na których [*aniołach*] miáło być imię iego [*Boga*] *CzechRozm* 7v, 53v [2 r.], 55 [2 r.], 55v, *; Poczniesz Syná y porodziłz/ imie mu IEzus położyłz *ArtKanc* A5.

»[*kogo* a. *czyje*] imię wyglądzić (a. zagładzić), wykorznić, wytrzeć z pamięci, zetrzeć; imię z(a)ginie; imię [*kogo*] będzie potarte, starte, wyglądzone zapomnieniem, wymazano« [*szyk zmienny*] (8 : 1 : 1 : 1; 3; 1 : 1 : 1 : 1): Inimici mei dixerunt mala mihi: quando morietur et peribit nomen nius? Nieprzijaciele moi złe mowili naprzeciwno mnie rzekac/ y kiedyż vmrze y kiedyż zaginie imię iego. *WróbŻołt* 40/6; *RejPs* 62; *LubPs* Cv, S5v, Z; *Leop Deut* 12/3, 25/19, *Ios* 7/9, *Eccli* 41/14, *Is* 48/19; Dopuć mi ábych ie wytrácił/ á iżbych imię ich z źemie wyglądził [*et delebo nomen eorum ne sit sub caelis*] *BibRadz Deut* 9/14, *Ps* 41/6; imię iego zápomnieniem wyglądzone będzie. *BielKron* 80v; Wytárłes z ludzkiéy pámięci Ich imioná chłubliwé. *KochPs* 12; *SkarŻyw* 40, 92; *ReszPrz* 96; *PowodPr* 27.

»(za)wołać [*kogo* a. *na kogo*] imieniem, z imienia; [*kogo*] (we)zwać (a. wzywać), mianować imieniem; imieniem wołan« = *po imieniu* [*szyk zmienny*] (9 : 1; 7 : 7; 1): *LibLeg* 11/157; *HistAl* B3; *GroicPorz* i2v, nv; Otom wezwał imieniem włáwnym Beseleelá/ łyná Ury [*Ecce vocavi ex nomine Beseleel filium Uri*] *Leop Ex* 31/2; gdy vyźrzał łwego przyrodnego [...] rzekł do niego: Stąp łám máluczko á fiádz thu záwoławłfy go z imienia włáwnego [*vocans eum nomine suo*] *Leop Ruth* 4/1, *Ex* 35/30; *BielKron* 13, 34v, 53v, 130, 168v; Citare aliquos per nomina, Swym ymieniem káźdego wezwać. *Mącz* 53b; *Affari proprio nomine aliquem*, Włáwnym ymieniem kogo záwołać. *Mącz* 119a, 55b, 61b, 92d, 287d; *GórnDworz* Y8v; tu imieniem nie miánuie Ewanyeliftá co to zá niewiáftá byłá *RejPos* 308v; *BudBib* 4.Reg 5/11, *Ioel2* /32; *HistHel* C; *SkarŻyw* 118; *CiekPotr* 70.

»zdziac [*komu*] imię« (1) : pocznyesz panná a łzdzyeyesz yey ymyá marya *PatKaz II* 65.

Wyrażenia: »dwoie imię, dwu imion« (5 : 1) *BibRadz I* 476a *marg*; Binonimus [!], Który dwoye imię ma *Mącz* 25b, 249d; day mu dwoie imię Woyciech Piotr *RejPos* 297; *SkarŻyw* 352; *Calep* 131b.

»imię z(e) krztu (a. chrztu)« (2): *SkarŻyw* 352; Imię iákie ze krztu ma/ domyślic fie tego/ Możem bez wielkiej pracy *PaxLiz* C2v.

»liczba imienia, imię wielkiej liczby« = *liczbowy symbol imienia według talmudycznej kabalistyki wywodzący się z wiary w magiczną siłę liter* (6 : 1): *RejAp* 115, 127v; *BudNT Apoc* 15/2; Wiele

o fob znaczy/ gdy przy fobie ma flowo ábo imię wielkiey liczby. *CzechRozm* 17v; te co zwycięstwo otrzymáli nád beftyą y nád obrazem iey/ y nád liczbą imieniá iey [*et numerum nominis eius*] ftoiące nád morzem skłány *[widziałem]* *WujNT Apoc* 15/2, *Apoc* 13/17, s. 870.

»imię (jest) pospolite« (2): kaźdey gromadzie dał imię pośpolite, iedno Piotrem drugie Pawłem etc. nazwał. *MiechGlab* 87; *WujNT* 870.

»przezvisko imienia« (1): Profzę cie moiá páni wywiedźże mie s tego/ A day mi znać przezvisko imieniá fwoiego. *RejWiz* 85.

»sławne (jest) imię« [*szyk 4 : 1*] (5): *BielŻyw* 90; sławne było imię iego *BudNT Mar* 6/15[14], a5v; iefli w iákiéy cénie będą rymy moie/ Nie wynidźie z ludzkich vft sławné imię twoie. *KochPam* 88; *KołakSzczęśl* A2v.

»włas(t)ne (jest) [*czyje a. komu*] imię« = *nomen suum Vulg* [*szyk 53 : 32*] (85): *BielŻyw* 168; *MetrKor* 59/77v; *RejJóz* M3v, Nv; *HistAl* B3; Farel moię imię włafne *BielKom* D2; *GroicPorz* i2v, nv, n2; miał dwánaście Apoštołow/ ktorym tákowe imioná były włafne. *KrowObr* 144v, 34, Rr; *Leop Ex* 31 /2, *Ruth* 4/1; MArek Ewányeliftá/ ktoremu było włafne imię Ian/ z narodu Lewi/ vczeń fwiętego Piotrá był *BielKron* 143v; Spyta też napierwey/ ten ktory wyieźdza przeciw pośłowi/ iáko mu imię włafne/ y fwe też wnet powie *BielKron* 434v, 48v, 75, 110, 132, 462; *Mącz* 4a, b, 5a, 55b, 56a (46); podpifał imię włafne fwoie/ y nápifał mieyfce fkąd datá piřmá tego *RejAp* 10v; *HistLan ktv*; Włafne imioná mężow/ białyh głow/ miaft/ y innych rzeczy/ radbym był ták kładł iáko fię w księgach Hywreyfkich czytáią/ to iefł miáfto Noego Noáchá/ miáfto Abráhámá Awráháma/ miáfto Moizeřza Mořzechá/ miáfto Ieruzalem Ierufzalaim/rć *BudBib* c, c; *HistHel* C; *BudNT przedm* a3v, Hhv; *SkarŻyw* 51; Borkus [...] Zamek záłożył/ ktoremu dał imię Iurbork záłożywřzy imię Rzeki Iuriey/ z fwoim włafnym imieniem Bork *StryjKron* 81, 36; *CzechEp* [410]; *WisznTr* 19; Antychriřt będzie ieden pewny człowiek/ máiący włafne imię *WujNT* 869, 3, 692, s. 870, [2 r.]; *SarnStat* 875.

»wysokie (a znamienite) imię« (3): yako tedy yeřł uyfokye a znamyenyte to ymyą marya tak yeřł pozyteczne tym czo yego napomocz wzyuayą *PatKaz III* 124v, 113; *BielŻyw* 168.

»imię zwykłe, z dawna zwyczajne« (1 : 1): czemu nie miánuiefz dzyeciátká imieniem zwykłem przodkow á powinowátych twoich. [...] day mu imię z dawná zwyczajne z domu powinowátych twoich. *RejPos* 297.

Szeregi: »imię, nazvisko« (1): ważyli fię náwymyřláć wiele řłowek/ imion/ názwyyfk [...] piřmu ř. nigdy nieznáiomych. *CzechEp* 232.

»(ani) imię i (albo, ani) przezvisko« (12): *ZapWar* 1532 nr 2414; *BielŻyw* 168; *LibMal* 1550/154v; [*na pozwie ma być*] Imię y przezvisko onego kogo pozywáią *GroicPorz* p3v, nv, n2; przemienić fobie imię albo przezvisko/ gdy by to yedno krom zdrady wfzelakiey było/ kaźdemu według praw wolno iefł. *KwiatKsiąż* A2, A, A2; *RejPos* 34v; *GórnRozm* F2v; *KlonWor* 38.

»imię i sława« (1): Pámiátká ich trwa od rodzáiu do rodzáiu/ á imię y řławá ich zgládzona nie będzie *SkarŻyw* A5v.

»imię, (i, a(l)bo) tytuł« = *titulus vel nomen JanStat* [*szyk 2 : 2*] (7): ná pozew táki nie odpowádáią, kto tytuł álbo imię opuřci. *SarnStat* 753, 823, 875, 998.

»imię i znak« [szyk 2 : 1] (3): *RejAp* 67v; *BielSpr* I3; [tedym list podpisał] obiafnił/ y takim fpofohem wydał za znakiem y imięniem [signo et nomine JanStat 888]/ którégom wzywác zwykł. *SarnStat* 1108.

Wyrażenia przyimkowe: »dla imienia [czyjego]« (5): *BibRadz* 2.Mach 8/15; obiawił á obiafnił tho nam Krześciánom przez Duchá fwego s. ktorzy lie dla imieniá iego Kriřtus/ zowiemy być Krześciány *RejPos* 149; *CzechRozm* 50v, 123; co ieřt IESVS, iedno Zbáwićiel? Przetoż Iezu miły/ dla imieniá twego/ bądź mi Iezufem/ bądź mi zbáwićielem. *LatHar* 24.

»wedle imienia« (1): Prořię niechay pan moy Krol niekłádzie fercá fwego przeciwko mężowi themu złemu Nábálowi/ boć wedle imienia fwego głupi ieřth [quoniam secundum nomen suum stultus est] *Leop* 1.Reg 25/25.

»na imię« = *imieniem, nazwiskiem [w połączeniu z nazwą osobową]* (103): pořlalem ten wipis v. k.m. przes czlowieka dobrego a řluzebnyka mego naymie myesyech woyewodę. *LibLeg* 11/19; fkarzacz sye na yednego Ormyany na ymie Mvrata *LibLeg* 11/92v, 10/58v, 59, 63v, 64, 65v (33); zeznal yřz wyedzyal dobrze o them ze dzyewky naymyá Anna ZGyerka kradli gořpodarzewy fwemv pyenyadze *LibMal* 1546/114, 1546/110; Kato Rzymyánin zláyał á sfukał był yednego zacnego myeřćzániná ná imyę Mányliuřá/ dla thego iřz przed corká żonę oblápyał. *GliczKsiqř* E; Był yeden zacny á vczony Filozow ná imyę Pitágorás. *GliczKsiqř* H5v, C2, C6, F8, H8, Q2; niewiářtá iedna ná imię Marta [*Martha nomine*] przyięła go do domu fwego *Leop Luc* 10/38; *OrzRozm* Pv; *GórnDworz* Gg6v, Mm7; *BudBib* A2; *PaprPan* Ddv; *SkarJedn* 196, 263, 264; W Kápádocyey mieřćie Cezaryey/ była pánienska ná imię Dorothá. *SkarŻyw* 124; miał zniá [żonq] corkę iedynę/ ná imię Máryá. *SkarŻyw* 182; Przeřwięty mąż ná imię Ekwicyuřz [...] był z cnoty fwey y żywotá/ v wřzytkich w wielkim podziwieniu *SkarŻyw* 211, 13, 15, 20, 62, 98 (32); W drodze z Ruřy Diaká ná imię Putilá Czuyłych Kozakow předka ręká zálápiłá. *KochJez* B3v; *WerGořc* 231, 238; Przifli slachetny Pánowye dzyęczyeřczy braczya rodzeny na Imyę Wřączek: y Criřtoph *ZapKořcier* 1585/56v, 1579/3v, 1582/26, 1583/34v, 36, 1585/60 (11); *PaprUp* I3; *LatHar* 711; TYmotheuřz Liřtreńfki z oycá Pogániná/ á z mátki Zydowki/ ná imię Eunicey vrodzony *WujNT* 719, 478, 676, 692.

»na imię« = *po imieniu* (6): *LibLeg* 11/107v; wziął Moizeřz y Aharon męże te ktore (tu) wypifano ná imię [qui nuncupati sunt in nominibus]. *BudBib Num* 1/17; przyřzli ři nápiřani ná imię [scripti per nomina] *BudBib* 1.Par 4/41, 1.Par 4/38, 16/41; *BudNT* 1.[3]Ioann 6/15.

»na imię« = *pod wezwaniem* (2): Niechay będzie ten Ořtarz pořwięcony [...] ná imię y ná pámięć/ řwiętego Iáćká álbo Fránciřká/ álbo Dominiká. *KrowObr* 101; *StryjKron* 275.

»pod imieniem« (8): *GroicPorz* y2v; *BibRadz* I 136a marg, 313c marg; Wáľentynus [...] mnogie fobie Bogi zmyřlił/ pod ktorych imieniem mniemiał [...] áby iednego Bogá chwalił. *GrzegRóżn* G3; *RejAp* 84v; 123v; Piotr teř ř. pod imieniem iednego przeciwniká/ ktory około wierynych kráży/ wiele cźártow opifuie/ y znáćzy/ ktorzy fię wiernym páńskim řprećiwiáią. *NiemObr* 163, 135.

»pod imieniem [czyim]« = *podszrywając się pod czyje miano, udając kogoś innego* (14): *BibRadz* II 141a marg *Nomine alieno ad suos quaestus abuti*, Swego pozyřku pářzác/ nabiyác fobie mieřzek pod ymieniem kogo ynřzego. *Mącz* 511b; *WujJud* 119; cáłe księgi pod imiony Apořtolřkiemi wypuřczác miedzy ludzi řmieli *BudNT przedm* b8, b8, b8v marg; *CzechEp* 37, 50; *NiemObr* 42, 55; przyřhodzą w

łzátách owczych/ to iest pod imieniem Páná Chriftułowym/ łtrojąc połtawę prawdziwych prorokow WujNT 31, 103, 579; FALSATOR. Ktoby pod cudzym imięniem fałszywé Recogniciae działáł, álbo Prokuratorem łie czynił. SarnStat 712.

»pod imieniem swoim« = *pod własnym nazwiskiem, nieanonimowo (1)*: Trudno Hiftoriá za fałsz mieć/ którą [...] i łami Lectorowie Pádwieńłcy wypifali i pod imiony iá łwoięmi ku czytaniu włzyłtkiem wydali MurzHist V2.

»pod imieniem [czyim]« = *komu dedykując, ofiarowując (18)*: GlabGad A3v; WróbŻółtGlab A3v; Wielmożny á miłółciwy Pánie/ tę pracá łwoię iákażkolwiek iest/ przypifałem iá w. W. rozumieiac to/ iż pod w. W. Imieniem łczęłliwiey ná łwiatłó może wynidź GroicPorz Bv; BibRadz *2, *2v; SarnUzn A3; WujJud A8 [2 r.]; BudBib A2v; Strum A4v; tę pracę łwoię/ to iest nowy Nowe⁸⁰ Przymierza przekłád/ pod iáłnym imieniem W. Mći me⁸⁰ miłółciwego Páná wydác vmyłłem. BudNT przedm a2v; CzechEp 251; CzechEpPORz *4v, **; JanNKar A4, A4v, Bv; baczę że W. M. tym podobnymi fráłzeczkámi moimi nie zwykłes gárdzić: Przetożem y tę xiążeczkę ninieyřá pod imieniem W. M. wydác umyłł KlonWor ded + +2.

»po imieniu« = *per nomina Vulg; ex nomine JanStat (8)*: LibLeg 10/63; Z łynow IZACHAR/ po narodziech fámiłiach/ y domach przyrodných łwoich/ włlyłtkich po imieniu [per nomina] od dwudzieřtu łat y wyłłey [...] náliczono pięddzieřiáth/ y czterzy tyłiace/ y czterzyłá. Leop Num 1/28, Num 1/31, 32, 34, 42, Esth 2/14; SarnStat 768; LibLeg 11/184.

W przen (24) : KochOdpr B3v; Dopieruczko iákoř nie opátrznie Połknałem imię iego.[...] Dopieruczko mi v łámych warg było. CiekPotr 69.

W przekłádach i nawiązaniach do biblijnego wersetu: Luc 10/20, Philipp 4/3, Apoc 3/5, 13/8, 17/8 [w tym: imiona [czyje] (nie) są (napisane) w księgach żywota (wiecznego) (12), imiona [czyje] napisane są w niebie (3), nie wymazać imienia [czyjego] z ksiąg żywota [wiecznego] (3)] (22): MurzNT Luc 10/20; KrowObr 241 v; Leop Philipp 4/3, Apoc 13/8; BibRadz Philipp 4/3; będą iá [Bestyje] chwalić włzyłcy ktorzy mieszkaia ná ziemi: ktorých nie łá nápiłáne imioná w kłięgách Báránkowych żywotá wiecznego [quorum non sunt scripta nomina in libro vitae Apoc 17/8] RejAp 107v, 36v, 108v, 140v, 143v; RejPos 69, 345v; BudNT Apoc 13/8; z nim [Chrystusem] teź iuź w niebie połádzeni iestelmy [...] Co teź ná inłzym mieyłcu piłmo zowie nápiłánim imion náłzych w Niebie. CzechRozm 28; CzechEp 79; LatHar 93; ále łię wefelcie/ że imioná wálze nápiłáne łá w niebieřiech [quod nomina vestra scripta sunt in caelis]. WujNT Luc 10/20; pomagay tym ktore w Ewángeliey łpołu zemná pracowály/ [...] ktorých imioná łá w kłięgách żywotá [quorum nomina sunt in libro vitae]. WujNT Philipp 4/3; nie wymáże imienia iego z kłięg żywotá [et non delebo nomen eius de libro vitae] WujNT Apoc 3/5, 13/8, 17/8; nie przy łie teź mnie o móy namillzy pánie przed oycem twoim niebiełkim/ áni rácz wymázowác imięniá mégo z kłięg żywotá wiecznego. SiebRozmyłł Ev.

α. W odniesieniu do zestawienia stanowiącego nazwę osobową [w tym przy drugim członie zestawienia (2)] (73) : MurzNT 8v; Imię máłłki iego Sebia/ z Berłábee [nomen matris eius Sebia de Bersabee] Leop 4.Reg 12/2, 2.Par 26/3; BibRadz 2.Par 24/1; (marg) Imioná poimánych. (–) Mikołay Berezkyk/ Iurek Chukká BielKron 256 marg, 119; Iehowá Ceweoth imię iego [Dominus exercituum nomen eius] BudBib Ier 10/16, Ier 51/57; SkarJedn 244.

I sg w funkcji przydawki »imieniem« (31): Iakom ya nyezabył ymyenyem marczyna Ruszyna pusthego gwalthem anym marthwego vdzelal sz zywego *ZapWar* 1503 nr 1941, 1505 nr 2000; rzekl ieden z iego zwolenikow ijmieniem Iudas Skariot *OpecŻyw* 70, 66v; Przytimże kościele vftawił Bifkupem człowieka wyfokiey cznoti imieniem Andrzeia Warzyło *MiechGlab* [88]; *MurzHist* E3; Wiktor wtory tym imieniem Papież trzeći s kielichá otruty. *KrowObr* Vu2, 196, Qq4v [2 r.], Rr, Rr2 (15); *Leop* ZZ; Iudyta vrodziła fyná imieniem Boleśławá Krzywouftego/ od krzywych vft przezwanego. *BielKron* 349, 62, 192v, 214, 305v; *ZapKościer* 1582 27v, 1588/83v [2 r.]; Ízukay w domu Iudowym Száwłá imieniem Tárfeńczyká [*Saulum nomine tarsensem*] *WujNT Act* 9/11.

Fraza: »imię (a. imiona) [czyje komu] jest (a. są, były)« [szyk zmienny] (8): Vkázał fie czáfow tych ij ielfcze ielt człowiek wielkie tznoty/ ktoremu ijmię ielt Iezus Krytús *OpecŻywList* C; Ktoremu Franciszek Spiéra imię było. *MurzHist* B3v; *BibRadz* 2.Reg 13/2, 2.Esdr 10/1; *BielKron* 56, 87, 459; *BudBib* 2.Par 25/1.

Zwrot: »dać (a. dano) [komu] imię« [szyk zmienny] (5): Vrodził fie fyn Lokietkowi [...] ktoremu dáno imię Kaźmierz wtory. *BielKron* 370, 138, 176v, 234v, 418v.

Wyrażenie przyimkowe: »na imię« = *imieniem* (20): anym sbył wthym tho domv sluzebnyka yego naymya slyacheth(n)ego Iana Gorzeskowski *ZapWar* 1532 nr 2579, 1537 nr 2494; *LibLeg* 10/58v, 11/12v, 47v, 96v, 155; *LibMal* 1548/143v, 1553/177; godźien ielt niepośledniei dzięki i ten ktory tę Hiftoriá fwym nákladem drukować dał/ Na jmię K. Ian Seclucján *MurzHist* A4; Niemiec ieden w Rzymie potkawfzy preceptorá fwego [...] ná imię Philippá Beroáldá/ rzekl mu. *GórnDworz* Q4v; ludzie iako na Imię Blazey faurek miefczanin kościersky a zdruzi strony piotr pek zeznaly przed wrzędem nazfim dobrouolnie *ZapKościer* 1582/87v, 1580/9, 12v, 1581/19v, 1589/87, 87v; gdy fie do woley náłáiáli/ ieden z nich/ ná imię Adam Gebifzch/ rzekl im *WerGośc* 229, 225; Philozoph ieden ná imię Zeno Eleátes [...] młodź przeciw niemu [*królowi sycylijskiemu*] pobudził. *Phil* K2.

b. *Nazwa miejscowa, terenowa, wodna obiektu; nomen Murm, Mącz; appellatio Mącz; vocabulum Vulg* (137) : Terrarum/ gentium et civitatum nomina. Zyem/ národow y myaft ymyoná. *Murm* 29; *Mymer*¹ *nlb* 1, *nlb* lv, [31²]v; wnet imię oney krainy napifano y pouiedziano kxiążetom á panom Ítarfzim *BielŻyw* 124; Takieź y miaftom imiona polskie albo windelfkie, Lubek, Roftok, do dzifidyfzego [!] dnia trwaią *MiechGlab* 46, 69; *HistAl* M7v, N5; *Leop Num* 32/38, *Iudic* 9/46; *BielKron* 277, 280v, 284v, 285v; *Mącz* 209c; *RejAp* 40v, 41; ale dla Ínádnieyfzego wymowienia wolałem położyć Greckie imię tego miafta/ ácz go zá Ezechielá iefzcze Alexandrią nie zwano *BudBib* I 424 marg; *BudNT Apoc* 3/12, Hhv; *KochPs* 130; *StryjKron* 11 [2 r.], 81, 91; *NiemObr* 112; *WujNT Apoc* 3/12; Tam niedáleko Oífá w gardźiel ćiecźę Wiśle/ y z nią fie w iednę koley wlecze. Támże fwe imię Ítráciłá/ y ściefzki Y mále brzeftzki. *KlonFlis* G3.

G sg w funkcji przydawki »tego(ż) imienia« (10): *Leop Is* 18/2; *BibRadz Is* 18/7; Bielá Kfięfthwo y zamek thegoź imienia nád rzeką Opfzą *BielKron* 431 v; Hyberma. Wyfpá tego ymieniá/ nie dáleko od Angielkfkiego kroleftwá. *Mącz* 160a, 120a, 154d, 168d, 246c, 362d; S tey Ítrony tey rzeki Nerwy/ mocne Miáfto y Zamek/ tegofz imieniá Nerwá *KwiatOpis* A4v.

I sg w funkcji przydawki »imieniem (a. imionem)« [z nazwą w N] (18): [wziął] Piotra/ Iakuba/ ij Iána na gorę ofobną wyfoká/ ijmienie^m Tabor *OpecŻyw* [57], 167v; y zamek na granici oney ziemie

Imionem Azow zbudował na brzegu rzeki Donu, który y podziłiefyfy dzień iefzcze Turci dzierzą. *MiechGlab* 40, 17, 28, 30, 40, 42, 52, 78 [2 r.]; w niekorym mieście imieniem Báruth byli żydowie/ którzy nijaki obras vkrzyżowany nogami deptáli *KrowObr* 102; *BielKron* 267v, 278; *Mqcz* 48a; fzi do miáfteczká ktore było iákoby fześcdzyefiát fty od Ieruzalem/ imieniem Emaus *RejPos* 110v; *MWilkHist* 13; *StryjKron* 11.

Fraza: »[komu, a. czyje] imię (a. imiona) (jest, było a. są)« [zawsze z nazwą] [szyk zmienny] (16): przyfiedl do iedného miafta/ ktoremu ijmié bylo Sychar. *OpecŻyw* 49, 8; poflan iefth Angioł Gábryel od Bogá/ do miáfá Gálileyfkiego/ ktoremu imię [cui nomen] Názáret *Leop Luc* 1/26, *Gen* 36/32, 35, 39, *Ez* 48/35; *BibRadz Ez* 48/35; Stáre imioná wyfpow thy fą/ Samus/ Samotrácia/ Imbrus/ Páthmos/ Anáphe [...] y inne. *BielKron* 273v; Y názwał imię mieyfcu onemu – Bethel/ áczkolwiek y Luz było imię (one⁸⁰) miáfá drzewiey *BudBib Gen* 28/19, *Gen* 36/32, 35, 38; Philippowo, iefth imię miáfá, do ktorego miefzczan iefth líft Páwła S. *WujNT* 480 marg, *Luc* 1/26, 24/13.

Zwrot: »dać imię [czemu]« [w tym: miejscu (5), miastu a. miastom (3), wsi (1), wyspom (1), ziemiom (1)] [szyk 19 : 9] (28): Alexander [...] záczał tam miáfá fwemu imieniu fundowác/ ktoremu imię dał Alexandria. *HistAl* B6v; Pan pokarał pługá wielká lud dla ich żądze/ Miefcu imię dano Groby żądz. *Leop Num* 11 arg, *Gen* 26/33, *Num* 32/38; *KochZuz* A2; *BibRadz Iudic* 2/5; nowe imioná dáli fwym ziemiom/ tho iefth gdzie była wielka Mífia/ przezwáii Bolgáriá: gdzie była máła/ dáli imię Serbia *BielKron* 338v; Dáli tym tám wyfpom imię boni vífus. *BielKron* 451v, 318, 318v, 319, 319v, 321 (16); *BudBib 2.Par* 20/26; [Spera] poczał Zamek budowác nád onym Ieżiorem/ ktoremu wefpólek z Zamkiem dał imię od fiebie Spera *StryjKron* 81; 81; Názáiutrz Ilemiená rzeká cię witałá/ A tá y wśi támefznéy imię fwoie dáłá *KochJez* B4; *KlonFlis* A3; *PudłDydo* A2.

»imié (a. imiona) mieć« [szyk zmienny] (6): Ziemiá iefth obfita/ przez ktorá idzie rzeká známienita Betis/ od ktorey ziemiá ma imię Hifzpánia Betiká *BielKron* 278; od tegoż miáfá wfzytko Aretańskie kroleństwo ma imię. *BielKron* 281, 273v, 280v, 287v; *KochCz* A4v.

»nazwác (a. przezwác) imię [czego a. czemu]« [w tym: miejsca a. miejscu (5)] (9): Y názwał Abráhám imię mieyfcá one⁸⁰ [*Et vocavit Abraham nomen loci ipsius*]/ Pan obaczy. Gdzie y dżis iefzcze zowiá gorę tę/ Pan będzie widzian. *BibRadz Gen* 22/14; zbudował miáfá twarde á bogáte/ ktoremu od fwego imienia przezwał imię Anthiochia *HistRzym* 7; *BudBib Gen* 22/14, I 13v marg, *Gen* 28/19, 32/2, *Ex* 15/23, *Iudic* 15/19, *Ios* 5/9.

»[co] imieniem (na)zwác (a. nazywác); należć [czemu] imię; [co] (na-, we)zwane, jest rzeczone imieniem« [szyk zmienny] (5; 1; 4 : 1): IVhrzy pófzli z krainy Scithyfskiej [...] thimże imieniem Iuhra wezwaney *MiechGlab* 52; *BibRadz Bar* 5/4; miáfú y kroleństwu imię włafne nalazł *BielKron* 27, 278; Quirinalis, [...] Góra w Rzymie tim imieniem zwána. *Mqcz* 343a, 48a; Kácérze/ Páńftwo Polfkie nie zowá Kśięftwem [...] ále go zowá Króleństwem Polfkim/ imięniem zacnym/ nam Polakom przez naywyżłżégo Kápłaná raz z Rzymu dánym. *OrzQuin* I4v, Aa2; *StryjKron* 11; przy Ierufalem była doliná názwana tym imieniem [*Gehenna*]/ kędy Żydowie dziatki fwe báfwanom ofiaruiąc palili. *WujNT* 22, 807.

Wyrażenie: »własne imię« [szyk 2 : 1] (3): [*BudBib* I c [2 r.] zob. znac. 1. a.]; *BielKron* 27; (marg) Rzym Bábilonem názwany. (—) A Orofius dáie tę przyczynę/ przecz Piotr S. nie názwał Rzymu

właŃnym imieniem: iż/ prawi/ z Ieruzálem wćiekłzy z więzienia/ niechćiał áby wżyŃcy wiedzieli gdzieby mieŃzkał. *WujNT* 807; *KochCz* A4v.

Szeregi: »imię i nazwisko« (1): Zamek ieden nizny/ á drugi ná Kopcu wyższy zábudował/ który według Latopiszcow Wilkomirią názwał/ á fkałby to imię y nazwisko vrołło/ niemafz pewney wiadomości. *StryjKron* 81.

»imię a (i) przezwisko« (2): A fynowie lepak Ruben zbudowáli EŃebon/ Eleále/ Káryátháim/ Nábo/ y Baálmeon odmieniwlly im imioná: Sábámá thez: dawłly imioná á przezwiská miáftom/ ktore byli zbudowáli [*imponentes vocabula urbibus quas extruxerant*]. *Leop Num* 32/38; *StryjKron* 76.

Wyrażenie przyimkowe: »na imię« = *imieniem* [z nazwą] (10): *LibLeg* 7/10, 10/61, 67, 11/83v; vdał fie ná wchod flońcá do gory yedney ná imyę Libanu/ gdzie zbudował wyełkye myáfto Enos *GliczKsiąż* E2; *MycPrz* II C2; Było też y drugió miáfto [...] które y podziŃ iefcze ieft miáfto Ńtárożytné y zacné ná imię MáŃsilia álbo Márfilia, które byli naprzód Mędowie zbudowáli *JanNKar* B4.

~ *Zwrot*: »[co] przezwać na swe imię; na imię [co] wezwane; [co] oznajmuje się na imię« (1; 1; 1): ktore miefcze sye oznajmvye na ymie Grodzyfcze *LibLeg* 11/84v; Krol pozostał ná zad trochę we wŃi iedney/ kthora ná imię Nowa wieŃ bylá wezwána. *BielKron* 306v, 394v. ~

»pod imieniem« (1): to poŃpolita w piŃmie Ń. pod imieniem pojedynkowym/ cále páńŃtwo/ ábo kroleŃtwo opifowác *NiemObr* 163.

c. *Nazwa narodoŃciowa, plemienna, rodowa; gentium nomina* *Murm, Mymer*¹; *nomen familiae vel gentis* *Mącz* (60) : *MiechGlab* **4v; *BibRadz* I 5d, *Ex* 39/14; *BielKron* 53v, 436v; Sarraceni populi post Nabatheos in Arabia, Sáraceni/ przedtym rzeczeni Agareni ále łobie imię odmienili *Mącz* 369a, 206b; dziŃs imię Iatwiezow nie bárdzo znaioime ieft/ Ołtátki ich BoleŃław mieczem do wiáry Chrzefciáńfkiey przymuŃil/ bo ktory fię chrzćić wzbraniał/ kałdego Ńcięto. *StryjKron* 340, 21, 76, 245 [2 r.], 612; lud Źydowlki/ ktory przedtym Ńłynął imieniem lud IzráelŃki. Ten nie był wdźięczen dobrodźieyŃtwá Bogá Ńwego *ArtKanc* E13; *Phil* C3; to imię Polak/ nowe ieft/ y tu dopiéro w tych kráiach vrołło: od polá bez chyby *KochCz* B2v, B2 [2 r.], B2v; co to wżdy ieft zá imię Turczyn? *OrzJan* 25, 10, 37.

Zwroty: »imię [komu] da(wa)ć; imieniem (a. imiony) [kogo] zwać (a. przezywać), wezwany, rzeczony« [*szuk zmienny*] (2; 2 : 3 : 1): Ńtądze małz iż Wandali Szwabi/ Burgundi poŃzli z kroleŃthwa ziemie polŃkiey, rozmaitymi imiony wezwani od roznoŃci miejŃc przy ktorich mieŃzkali, ieden ięzik polŃki poŃpolty [!] maiącz. *MiechGlab* 49; WAndalitowie Ńą rzeczeni od rzeki WiŃły/ tym imieniem/ ábowiem Ńtárzy HiŃtorykowie WiŃłę piŃáli Wándálus. *BielKron* 159, 430; *BielSpr* 68v; *StryjKron* 76; Przetóz którzykolwiek iedno tymże ięzykiem mówili/ zá Słowaki ie mieli/ y to iákoby powŃzechné imię wżyŃtkim tego ięzyká narodom dáli. *KochCz* B, A4v; *OrzJan* 26.

»[od kogo] imiona dostać, wziąć; imieniem [jakim] się zwać« (1 : 1; 1): *StryjKron* 612; té dwa narody od Czechá y Lechá dopiéro w tych kráiach imioná Ńwoié wzięły *KochCz* A4v, Bv.

»imię mieć, nieŃć« = *mieć nazwę* (4 : 1) Imię maią od łowu albo polowania, ktore też z dawna zwano Gothi/ ale Rus ie zowie Połowcze iákoby drapiezni *MiechGlab* 2; *KochProp* 13; którzy álbo przy leŃsiéch/ álbo przy górách/ álbo przy niŃzinách/ lubo doléch mieŃzkáią/ y od tych mieyŃc imioná nioŃą. *KochCz* B2v, Bv; *SkarKaz* 665b.

»imię sobie przywłaszczając« (2): Gotowie ktorzy w Daciey pod krolem Dunfkim mieŝkaią, nie ŝprawnie ŝobie imiona Oŝtrogotow albo wyŝzogotow przywłaŝczaią *MiechGlab* 38, 39.

Wyrażenia: »imię domu, rodzaju« (4 : 2): *BibRadz* I 173c marg; *BielKron* 53v; Gentilitium nomen, Właŝne ymię którego domu. *Mącz* 144b; Gracchus [...] Ymię yednego rodzaju Rzymŝkiego *Mącz* 147c, 27b, 313a.

»imię narodu, ludu« (2 : 1): Imioná ludu y miaŝth piŝze Ptolomeus kthore nie ŝa odmieniony *BielKron* 277; *RejAp* 181; *StryjKron* 91.

»imię pokolenia« = *nomen tribus Vulg, PolAnt* (10): brony mieŝckie podług imion pokoleń Iŝráelŝkieh: Trzy brony od Pułnocy/ Iedná broná Ruben/ drugá broná Iudá/ trzečia broná Lewi. *Leop Ez* 48/31, *Apoc* 21/12; *BibRadz Ex* 28/21, *Ez* 48/31, I 446a; Nomen familiae vel gentis, Imię pokolenia *Mącz* 249b; *RejAp* 181, 182; *SkarŻyw* 491; *WujNT Apoc* 21/12.

»właŝne imię« (4): nowe imioná dáli ŝwym ŝiemiám [...] gdzie był Illiryk y Dálmácia/ dziŝ właŝne imię Słowacy *BielKron* 338v; *Mącz* 27b, 144b; *KochCz* A4v.

** *Bez wystarczającego kontekstu* (9) : *Mymer*¹ nlb 2; Nomenclatura [...] Nomenclatio [...] Miánowanie/ Mienienie/ Wylczenie ymion yednego po drugim. *Mącz* 249c, 249b, c, 264a, 473c; *Calag* 361b; *Calep* 702a; *JanNKarGór*n H.

2. *Nazwa rzeczy; nazwa, miano, tytuł osoby, istoty — nie będący jej imieniem własnym; nomen* *Murm*, *Mymer*¹, *Mącz*, *Cn*; *vocabulum Mącz*, *Cn*; *cognomen Mącz*; *vocamen Cn* (470) : *OpecŻyw* 148v; do dzifieyŝŝego dnia krzeŝcianow [...] ij imię ij rodzaj trwa. *OpecŻywList* C2v; *PatKaz III* 126, 130v; *Nomina duodecim mensium*, *Die namen der tzwelff monat*. Ymyoná. 12. myeŝyącow. *Murm* 9; *Artifitiu^m et mechanicoru^m nomi^a* Künŝtner vnd handtwerck lewten vacabeln. Rzemyeŝnykom y robot chlopiŝkich ymyoná. *Agricola*. Eyn ackerman Oracz Colonus idem. *Murm* 179; Imyoná doŝtoyenŝtwá y przełoŝnoŝci duchownich pánow. *Murm* 171, 198; *De imperatoribus*. *Namen weltlicher obrickeit*. Imiona przełoŝzonych ŝwieckich. *Mymer*¹ 10v; *De Armis*. *Namen der Vopff*en. Imiona zbroy. *Mymer*¹ 15; *De Vestibus*. *Namen der klayder*. Imioná ŝát rozlicznich. *Mymer*¹ 31v, nlb 1 [3 r.], 13, 33, 34v, 42v (41); Tho korzenie połączynie zową arteticaria, poczeŝku ŝtrzałowe korzenie/ poniemieczku Gichtkraut/ popoŝlku niemogliŝmy go wypifać, bo niewiemi ieŝtli teŝ polkie imie iakie ma *FalZioł* I 64b; BAranek albo Owieczka/ z greckie⁸⁰ imiona rzeczón ieŝt ŝkromny *FalZioł* IV 1c; *Titimalus* ieŝth riba od kwiatku gimie ŝobie ŝpoŝobiła *FalZioł* IV 40a, +2v, I 140d, 146d, V 34c; *GlabGad* I2; *MiechGlab* 45; *WróbŻołt* 67/5; *Mymer*² 11; iŝ nikomu inemu iedno tobie krolewŝkie ymię naleŝy á iŝ nikt zrownác niemoŝe zwielką moŝnoŝcią twoią. *RejPs* 124v; O Sacramencie albo ŝwiątoŝci oltarza. Ten ŝacrament ma wiele ymion wlaŝinŝkim ięziku/ tak ŝe teŝ y wpoŝlkim/ zowiem ŝwiątoŝcią oltarza *SeklKat* X4, F3, X4; imieniá Cefarŝkiego ŝadnym obyczaiem nie miaŝ ŝobie przywłaŝzczác/ áŝby drzewiey kroleŝthwo Dáriuŝa Cefarŝa otrzymał. *HistAl* F7v, D6v, E6v; *MurzNT* 108v, 174 marg; *KromRozm II* o3; od kilká ŝet lat dopiro/ á nadáley od czáŝow Grzegorzá S. papyeŝowye náŝtáli. [...] Moŝe to być/ iŝ imyenyá tego nyebyło/ ále rzecz byŝa. *KromRozm III* N5; Imyę rzeczy nye odmyenyá: A teŝ nye ŝtráŝliwe to imyę: Abowim nic inego nye známyenyue Papá/ yedno oycá *KromRozm III* N5, I, N5, N8v; *BielKom* C6; Imioná Przyiaćioł po

Małżeńŧwie. [...] Swiekier/ ieŧt żony mey Oyćiec. Ale dźiŧ poŧpolicie Oycem zową *GroicPorz* gg4v, oo3v; ták nád wŧyŧłki mieŧztzány niebieŧkie namocnieyŧza y wyŧłłŧza/ iáko rozne imię máthki Bożey nád nie ofobliwie otrzymáłá. *KrowObr* 164, 15, 77, 213v; á to ieŧt imię ktorym go názywác będą/ Pan ŧpráwiedliwy náŧz. *Leop Ier* 33/16; ieŧli (ćierpi) ták iáko krzeŧciánin/ niech ŧie tego niewŧydzdi/ ále owłłfem niechay Bogá chwali z tego imienia. *Leop 1.Petr* 4/16, *Is* 42/8, *Ier* 23/6, *Apoc* 13/1; *BibRadz I* 446b *marg*, *Hebr* 1/4, II 120c *marg*; on Człowiek wybrány/ po Elekcyey ŧwey/ wŧytkę moc y władzą/ ná koniec y imię Krolewłkie bierze potym od Káplaná *OrzRozm* B4, B4, E3v, Kv; y to dwoie imię/ rozłádek y prawda/ áby ná nim [*na pektorale*] nápiŧano było. *BielKron* 34; Sáducei/ ci chcieli s powagą y ŧtátkiem żyć/ przeto ŧobie imię zacne wynáleźli Zádycei/ bo Zádyk po Zydowłku ŧpráwiedliwy *BielKron* 118v; kłáŧzor záložywŧy dał mu imię po Słowieńłku Tátá *BielKron* 299v, 46, 100, 118v, 127v, 288 [2 r.], 454v; Bog ieŧt imię męzczyzny/ á Troyca ieŧt imię niewiáŧty *GrzegRóżn* I2, B, E3, E3v [2 r.], E4, I3, N3v; Huso, Ribá nieyáka tego ymienia, *Mqcz* 159d; Iunius, Czerwiec imię miełiáćá. *Mqcz* 178b; Nomen [...] Imię/ Włáŧne zwánie wŧzełákiesy rzeczy. *Mqcz* 249b; Vocabulum, [...] Słowo ktorym którą rzecz zową/ ymię wŧzech rzeczy. *Mqcz* 504c, 47b, 52c, 81b, 159d, 239c (20); muŧzę wam piérwéy powiedziéć/ co zá imię to QVINCNVNX ieŧt. *OrzQuin* H3; nie od kogoć inŧzego my Polacy [...] wzięli imioná to *Archiepiscopus, Episcopus, Sacerdos, REX, PALatinus, Castellanus*, etc. iedno z Rzymu od Papiéżá *OrzQuin* K2, H3, K [3 r.], K2 *marg*, L, Q [2 r.], T3v *marg*; *SarnUzn* F; iź przezwiłká Członkow/ Niemieckim ięzykiem ŧá opiŧáne [...] łatwie obaczyŧz porzádek imion Niemieckich/ podług Obiećádlá. *SienLek* 34v; rzecz nietylo potrzebna/ ále teź wielce pożytczna/ nietylo ziołám imioná wiedziéć/ ále teź bydlá/ źwierząt/ ptaków/ ryb/ y robáctwá *SienLek* 195, 46, 95v, 195 [2 r.], 196 [2 r.], 197, 256v, V2, X; wymietuiác prawdę Páńłką [...] ŧtáwili zówždy ná tych gorach miáłtá onego imię bluźnirłkie to ieŧt/ tytuły y koŧcioły ony pogáńłkie/ przypifuiác ie rozlicznym bogom *RejAp* 106, 58, 105, 160v; *GórnDworz* Iiv; *RejPos* 347; *RejPosWiecz*² 92, 92v; Imieniu IESVS/ ieŧt teź imię CHRISTVS przydáne/ ktore pomázáńca znaczy *KuczKat* 25; Przez Imię Boże rozumie ŧie Troycá S. *KuczKat* 365 *marg*; w Piłmie ŧwiętyim przez tho imię Chleb/ [...] ty dwie [rzeczy] ofobliwie ŧie znáćzą: naprzod/ czegokolwiek vzywamy w pokármie [...] potym/ cokolwiek nam z łáłki Bożey dano bywa/ ku żywotowi duŧznemu *KuczKat* 405, 10, 15 [2 r.], 65, 70, 75 (19); *BielSpr* 34v; imię BOG náleży do możnoŧci nie do włáŧnoŧci. *WujJudConf* 23, 23 [2 r.], 137, 164v; Doktorowie wzyęli imię od vczenia. *RejPosRozpr* c2; *RejPosWstaw* [143⁴]v; Tedy wziął Sámuel kámień ieden/ y położył iy miedzy Miopą/ á miedzy Szenem/ y názwáł imię iego kámień ráttunku *BudBib* I.Reg 7/12, *Am* 5/27; *BudNT Apoc* 13/1; *CzechRozm* 7v, 19, 50, 194v; pomłtę imieniem męŧtwá y wielkiego ŧercá zdobić ŧmieię *ModrzBaz* 62v; Ieŧli ktory rok od podatku ieŧt wolny/ [...] przedŧię pod zasłoną woienney wypráwy/ muŧzą ŧwoim Pánom częłto dáwác: á ták tylko imię podatku odmieniáią: ále rzeczy nigdy. *ModrzBaz* 124, 12, 74; *SkarJedn* 25, 186, 249; Rzadki był Kátholik: drudzy imieniem tylko Kátholickim ŧię pokrywáli/ á Arryáńłkim ŧię towarzýŧtwem mázáli *SkarŻyw* 392; Papiéŧz/ imię ieŧt wrzędu Apoŧtolłkiego Piotrá S. *SkarŻyw* 394, 92, 262, 394, 536; *CzechEp* 13, 156, 222, 235, 238 [2 r.] (13); imię Bog/ v nich zámyka w ŧobie trzy perlony. *NiemObr* 137, 108, 111, 123, 127, 160; A temu bogátęgo imię będąie ŧłużyć/ Który łczęŧcia ŧwoiego vmié dobrze vżyć. *KochFr* 20; *KochPhaen* 2; *ArtKanc* K9v, K10; *PaprUp* Bv, C2; Trzemi wielkimi vczczónás imiony/

Mátkás/ corká/ y zóná *GrabowSet* V3v; Co/ przyiaćielá práwego/ zyłkuie Imię/ gęłty iefł: lecz gdy fię záchwieie Fortuná: káždy z rázu wstępuie. *GrabowSet* Yv; Wyrzucono z wálzýy Rzeczypołpolitéy imioná oné górné y niezgodné: Wódz/ Grábiá/ Książę *OrzJan* 16, 95; *LatHar* 186 [2 r.]; Iefus imię iefł włafne perfony/ a Chrifłtus imię wrzędu ábo dołtoieńftwá. *WujNT* 3; nie od Ewángeliey [...] ále od náuki Lutrowey y Kálwinowey/ wzięli imię nowe dziśieyłzy Ewángelikowie: iż fię nie mogli zwác áni Kátholikámi áni Chrześcijány. *WujNT* 444, 98, 217, 243, 443, 444 [3 r.] (17); w zwyczaj v Lácinnikow wełzłó, że wzyłtkie náuki wyzwoloné imięniem Gréckim przezywano *JanNKar* B3v; Kmieć nie iefł imię nie wolftwá. *PowodPr* 68 marg; czemu fię w tych ziemłkich dobrách/ iefłli tego imieniá godne lą/ kochamy? *SkarKaz* 244b, 310a, 607b; A doday mi rády fwéy/ iefłiż mátki moiéy Słufłznie imię zabiéráłz/ rułz pomocy fwoiéy *GosłCast* 51; trudna to rzecz, náleść przyiaćielá Tákiego, iákiego to imię potrzebuie, Zebyś poruczywłzy mu fpráwy fwoie, mógl fópác Belpiecznie, iáko mowią, ná obiedwie włzy. *CiekPotr* 46, 35; *SkarKazSej* 671a; *SzarzRyt* C3v.

Przysłowie: Bellum involutu^m pacis nomine, Pod ymieniem pokoyu pewna woyná dyłzy/ tayi fie. *Mącz* 507a.

Frazy: »[czyje (21), komu (5)] (jest a. było, a. będzie, a. miało być) imię« [szyk zmienny] (26): Vt cognofcant quia nomen tibi dominus tu solus altissimus in omni terra. Aby vznali iż tobie imię iefł pan/ tys łam nawyłłzy na włzitkim fwiecie. *WróbŻółt* 82/19; *LubPs* S6; *Leop Ier* 33/2, 50/34; A káždą rzecz ktora iedno miáłá dułżę żywą iáko názwáł Adam thák było imię iey. *BibRadz Gen* 2/19, *Is* 48/2, 54/5, *Ier* 16/21, 33/2, 46/18; *SarnUzn* D6v; *RejAp* 73v, 74v, 160; Bážd od tąd imię twe páni poćiefzenia ná známię thego/ áby włzytcy ktorzyby przychodźili fmutni odchadzali záfie z wefelim. *HistRzym* 102v, 103; Bo nie pokłonicie fię Bogu cudze^{mu}/ poniewáłz Iehowá zawifny imię iego Bog zawifny iefł [nomen eius Deus zelotes est]. *BudBib Ex* 34/14; Bo ták mowi wyłoki y wynofły/ miełzkáiący wiecznie/ á Swięty imię iego [et sanctum nomen eius] *BudBib Is* 57/15, *Iudith* 9/7; *CzechRozm* 47v; Pánu chwałę powinńá/ y wdźięczny pfalm dayćie. Pánu/ który ná wierzchu niebá nawyłłżégo Stolicę fwą záfádzil: Tworcá imię iego. *KochPs* 97, 126; *ArtKanc* M10; *LatHar* 378; Imię mi iefł Chrześcijánin/ á Kátholik przezwiłko. Ono mię miánuie/ á to mię pokázuie. *WujNT* 444, *Apoc* 6/8.

»imię znaczy, znamionuje [co], ma rozmaite rozumienie, może być wyrozumiane« [szyk zmienny] (2 : 1 : 1 : 1): Wyráżenie rzeczy tych/ ktorychełmy Figurámi okázác niemogli/ áby imioná ich/ mogły być wyrozumiány. *SienLek* X4v, 195; to imię Sákráment/ rzecz nieiáką swiętą/ y ktora fie w łkrytości tái/ znáczy *KuczbKat* 105; *RejPosRozpr* c2; TO imię fpráwiedliwość/ rozmaite ma w píłmie ś. rozumienie. *SkarKaz* 310a.

Zwroty: »tylko imieniem (być) [kims]« = tylko z nazwy, nie rzeczywiście [szyk zmienny] (4): Imaginarius miles, Máłowány ricerz to yełł ymieniem tilko. Non re. *Mącz* 165d; ktorzy tylko imieniem lą krześcianie [...] ktorzy tylko popiłaniem imieniá fwoiego lą w kołciele krześcianłkim *RejPosWiecz*² 92, 94v, 95.

»być imieniá człowieczego« = być człowiekiem (1): O nie wierzę áby táb ludzie iácy żyli/ Albo imienia tego człowieczego byli. *KmitaSpit* C4.

»imię da(wa)ć (*a. imieniá nie dać*) [*komu a. czemu*]« [szyk zmienny] (29): daię iey ijmie porodzielka *OpecŻyw* 7; wykładáyac to písmo káždy wedle zdánia íwego/ w rozmáite błędy vpadáli/ á w nich vpornye trwáli/ dawáyac im imyę fłowá bożego. *KromRozm III* A2, I2, I2v; Ktory liczy wielkość gwiazd: á tym wślyftkim imioná dáie [*et omnibus eis nomina vocat*]. *Leop Ps* 146/4; *RejZwierz* 49, 83; Tedy Adam dał imioná wślyftkim bydlętom / y ptakom powietrznym / y wżem zwierzętom polnem *BibRadz Gen* 2/20, *Gen 2 arg*, 35/8; dáli mu imię od przełożeńftwá Cangius Chan/ to íeft Krol álbo Cefarz *BielKron* 438v, 92v, 242, 462v; *Mącz* 250c, 456d; Rycérftwo Polłkie Królá obiéra ná Króleftwo/ ále mu władzý Królewłkiéy/ áni imieniá Królewłkiégo nie dáie *OrzQuin* S3v, B3v; *SienLek* V2; *WujJud* 116; Od wślyftkich ludzi zacnych mař takowe fłowo/ Imię dawáią fławie twey Gedeonowo. *PaprPan* A4v, B, B2v; *ModrzBaz* 128v; *KochPhaen* 10; *LatHar* 123; Ná on czás był ten zwyczaj iż kápłany zwano bífkupámi: imię im to dáiac/ ále rzeczy fámej nie dáiac. *SkarKaz* 607b, 607b; dźiśieyřzemu Dniowi y Comoediey dam imię POTROYNY. *CiekPotr* 66.

»mianować [*co*] (*a. mianować się*) imieniem« [szyk zmienny] (3): *BielŻyw* 152; áni ty o Woiewodo/ Káľztellanie/ Mářzáľku/ Cánclérzu/ Podfkárbi Polłki/ zowie íye áni íye, miánuyćie imiönmi temi: bo té Tytuły/ *PALatinus*, *Castellanus*, *Marřfalcus*, *Cancellarius*, *Theſaurarius*, *Capitaneus*, od Antykryřtá Rzymłkiégo/ przez Królá Polłkiégo z Rzymu maćie. *OrzQuin* K; *KochPhaen* 9.

»imię mieć; mający imię« [szyk zmienny] (17; 1): *PatKaz III* 127v; *BartBydg* 112; TEn robak z rzeczy gimie ma *FalZioł* IV 16a, V 63; A yř tj Kxąřkj maia to jmie KVPIEC mamy wiedzeć że każdy znas yeft natem fwiecze Kupiecz wedlug káżdego ftanu/ weřwania/ y wrzędu/ y jnych rosmaytych darow Bożich. *RejKup Sekl* a6v; *KromRozm II* f2; *KromRozm III* F8; *Mącz* 440b; *RejAp* 34; Stářzy lepak od wieku ábo ftárości imię ma. *RejPosRozpr* c2v; *BudBib* B4 marg, B4, I 43v marg, I 69v marg; *ModrzBaz* 139v; Chrzeřćijanie imię od Chriřtułá máia *WujNT* 443, *Apoc* 3/1, s. 860.

»[kogo, co] naz(y)wać (*a. zwać (się) a. przez(y)wać*) imieniem; (jest) żwany (*a. naz(y)wany*), mianowany (*a. nie mieniony*) imieniem« [szyk zmienny] (26; 24 : 2): Hypostasis, persona, postacz, rzecz nyemyenyona gymyenyem *BartBydg* 69v; *FalZioł* II 5d, III 2a, 15c, 16a; *KromRozm III* Cv, Iv; KIedy żoná ktorego kolwie Mieřzczániná z ſwiátá zeydźie [...] Thedy wślytek Grat y řcebrzuch ktorym kolwiek imieniem może być miánowany [*na męża ma przyluřzec*] *GroicPorz* gg3; *KrowObr* 67; A gdy pořtháwił flup po práwey řtronie fieniey: názwáł ij imieniem Iáchin [*vocavit eam nomine Iachin*] *Leop 3.Reg* 7/21, *Gen* 26/18; Ty wślythki żwierzęta dáły fię dobrowolnie Noemu/ iáko były dáne Adámowi gdy ie przeżywał włáfnemi imiony. *BibRadz* I 4v marg, I 2b marg, 346, *Eccli* 22/17; záložyl miáľto Sydon od ryb/ bo thám zowá tym imieniem rybę. *BielKron* 49, 79; *GrzegRóżn* B4; *KwiatKsiąř* I3v; Notare res nominibus novis, Rzeczom nowe ymioná dáć/ Nowemi ymiony przezwać. *Mącz* 250c, 30b; *SienLek* V2v; *RejAp* 36v; Wiele fie ich imieniem zowie krzeřćiańy/ ále rzeczą nie řá krzeřćiańy. *RejPosWiecz*² 92, 92v; *KuczbKat* 305; *WujJud* 154v; *CzechRozm* 123, 265v; On wślyftkich gwiazd niebieřkich liczbę ma w głowie/ Y káżdą fwoim włáfnym imieniem zowie. *KochPs* 213; *PaprPan* B2v; *SkarJedn* 246; *KochPhaen* 6; iednym wślyřcy imieniem iákořcie řá/ názywáią was Rycérftwem Polłkim. *OrzJan* 16; *WujNT* 67, 456; áby tak w Polłcze iáko y w Litwie wślyftki Clá [...] iákimkolwiek imieniem názwáné [...] znieřioné były *SarnStat* 1013, 63, 209, 251, 349, 883 (16).

»naz(y)wać, wezwać imię [kogo, czego]; imię [czego] jest rzeczono« [szyk zmienny] (3 : 2; 1): imię ftudniey [...] názwał/ Pothwarz. *Leop Gen* 26/20, *Gen* 26/22; 3.*Reg* 7/21; Ták męzczyznę iáko y niewiálte ftworzył ie/ y błogofłáwił ie/ á wezwał imię ich człowiek [et vocavit nomen eorum Adam] *BibRadz Gen* 5/2; imię gwiazdy ieft rzeczono Piołyn *BibRadz Apoc* 8/11; *WujNT Apoc* 8/11.

»imię [jakie] na sobie nieść« (1): KAth/ Perfoná nád złoczyńcá fpráwiedliwość fkuthkiem okázuiąca/ áczkolwiek imię práwie v wftythkich ludzi na łobie nienawifne niefyje *GroicPorz* g4v.

»imieniem [czyim kogo] przezywać« = *używać imienia jako wyzwiska* (1): miáfto Boga/ duńnego nieprzyaciela wzywaią/ albo go mienia/ y iego ymięniem dziatki/ albo czelać fwoię przeziwaią gdi fię nanie gniewaią/ mowiąc wftán zły duchu/ piy diable/ yć dofkoły zły duchu ect. *SeklKat* F2v.

»imieniem [jakim] się tytułować« (1): Polacy chcieli tytuł W. X. Litewskie⁸⁰ y imię Litewskie záglądzić/ áby fię koronnym imieniem tytułowáli. *StryjKron* 612 marg.

Wyrażenia: »gołe imię« = *tylko nazwa, bez treści jej odpowiadającej* (1): A gđzyebyfmy zwyczáye/ ktore ná pífmye nye fá podáne/ zá nyepotrzebne odrzucić chćyeli/ nyechcąc y to zárzucimy/ co w Ewányeliey potrzebnego yeft ku zbáwyenyu: Y owflem kazánye wyáry w gołe imyę obroćimy. *KromRozm II* h4v.

»podłe barzo imię« (1): Niewiem ieftli fię fłufznie ná Włochy gniewać maćie/ że iáko Niemce/ ták Węgry/ ták was Polaki/ y wftyftkie ine národy/ ktore od nich gory dziełá/ barbaros zowá/ podłem bárzo/ podług Ariftotelefá iminiom [f]. *GórnRozm* Kv.

»imię pospolite« [szyk 1 : 1] (2): drudzy záfię mniemáią iż [lewiatan] to imię poľpolite káždy ryby bárzo wielkiey *BibRadz I* 288d marg; *Mącz* 312c.

»uczeńnik imieniá Pańskiego« = *mający od Chrystusa nazwę „chrześcijanin” (także należący do wyznawców Chrystusa a. przyjmujący Sakrament Ołtarza)* (1): A ten coś go to widzyał ná wźem niedobrego/ Ale iż vczeńnik był imieniá Páńskiego. Kazał mu tu tym kęfem do czáfu nágrodzić/ Potym niewiem iáko fie będzye z nim obchodzić. *RejWiz* 132v.

»własne (jest) imię« = *nomen, suum nomen* *Modrz* [szyk 20 : 1] (21): *KromRozm III* 12v; *RejZwierz* 83; *BibRadz I* 2b marg, 4d marg; Pharao, Włafne ymię krolow Aegypckich. *Mącz* 297a, 101b; Pthifis zowá Grekowie [tę niemoc]/ á tabes Lácinnicy: ktorey niemocy my włafnego imienia niemamy *SienLek* 91 v; Vkázacz Porządny Imiön włafnych rzeczy ku Lékárftwu fłużących *SienLek* X, 194, V2; s ftrony człowieczeńfthwá włafne imię iego Krol nád krolmi á Pan nád pány. *RejAp* 161v; *WujJudConf* 23 [5 r.]; *ModrzBaz* 2v, 40; *KochPs* 213; *SkarŻyw* 279 [2 r.]; *KochPhaen* 6, 10.

Szeregi: »imię abo nazwisko« (2): imieniem ábo nazwyfkiem Bogá rozumie fię Bog Oćiec/ á nie infzy iáki Bog Troiáki *GrzegRóżn* B3v; *CzechEp* 222.

»imię albo przezwisko« (3): wfzelkiéy mowy imię álbo przezwiłko źiołowi/ ieft podług porządku obiecádlowégo. *SienLek* A4v, 194; *SarnStat* 950.

»imię albo słowo« (1): imię álbo fłowo [król] niemoże żadná miárą przywłafzczóné być tym to Zwierzchnim Pánom *OrzQuin* O4v.

»tytuł i (a, albo) imię« (4): *LubPs* A4; Quo titulo librum inscripsit, Co zá tytuł álbo imię dał Xięgóm/ yáko ye názwał. *Mącz* 456d; Suchedni/ ktorým Polacy tytuł dáli y imię od fułzenia *LatHar* 123, 677.

Wyrażenia przyimkowe: »dla imienia« = z powodu, ze względu na nazwę (1): Lecz iefli iáko Chrześciiiánin: niech fię nie froma/ owfzem niecb chwali Bogá dla imienia tego *WujNT 1.Petr 4/16*.

»na imię« = *imieniem w funkcji przydawki; in nomine PolAnt (3): BudBib Is 45/3*; ten fkarb názwał ná imię [*ipsum thesaurum ex nomine vocavit*]: *Montem pietatis*, co fię wykłáda/ Gorá zbożności/ lub miłóšierdzia. *ModrzBaz 140; PowodPr 43*.

»przez imię [czego]« (1):

~ *Zwrot:* »prosić [kogo] przez imię [czego]« = *imieniem czego, przez wzgląd na co (1)*: trzebáby pilnie prosić Biskupow/ y wšytkiego ftanu Duchownego : á prosić ich przez imię Rzeczypošpolitey [*perque nomen reipublicae*]/ y tych wšytkich rzeczy/ ktore oni zá našwiętfze máia: áby oni/ vžaliwšy fię nędze oyczyzny/ ktora ie vbogáciła/ záložyli ten fundáment pošpolitego fkarbu *ModrzBaz 139v*. ~

»pod imieniem« (8): wšákže táfz płáca wymyšlonym fpošobem pod iná bárwą y imieniem [*sub alio nomine JanStat 502*] które pámiętnym zowá/ iefł odnowioná *SarnStat 817, 979, 1039, 1074, 1111; KlonFlis Bv*.

~ *Zwrot:*»pod imieniem [czego] grozić [komu], co okazowác« = *przenošnie przez co co przedstawiać, o czym mówić (figury biblijne) (1 : 1)*: Pod thym imieniem zwieržat groži Egiptowi *BibRadz I 366a marg*; Dániel pod imięnim czterech beštyi cztery Monárchie okázował *NiemObr 163*. ~

»pod imieniem« = *w nazwie (4)*: POd imieniem oleia zamyka fie oliwa y tež mašło ktore tež włochowie zowá oleum do vacca, to iefłh, krowi oley *GlabGad K*; Iáko pierwey pod imieniem Biskupow zámkná y kápłany ták tu pod imieniem Dyákonow rozumie y poddyákonny. *WujNT 725 marg, 666*.

»pod imieniem« = *pod pozorem (7)*: *KromRozm I H4v*; Nie cbcemy pánowác nád wámi pod imieniem wiáry. *KrowObr 3v*; Confefsionifte vftáwy Košcielne pod imięnie^m vftaw ludzkich odrzucáia. *WujJud LI 5, 107 marg, 168*; áby fię pod imieniem máłóšci/ nie wkrádli Haeretycy; wnet dołožyl tego: Strzeżcie fię fałžywych Prorokow. *WujNT 30*.

~ *Wyrażenie:*»pod pozornym imieniem« (1): te wšyftłhkie rzeczy táia fie pod tym pozornym œwiętego przymierza imięnim *OrzJan 114*. ~

W przén (4) : imię Mištrzow/ Doktorow/ Náuczycielow Chrześcijiánfkich nie ma być fzczypané/ zniewážané/ y od ludzi w nienawišć podawáne/ przeto iż mištrzowie y Doktorowie Zydwófcy byli zli *WujNT 243*.

Fraza: »Chrystus [w kim] (a. [kto] w Chrystusie) (zwirzchownym) imieniem tylko mieszka« = *ktos tylko z nazwy jest chrześcijaninem, ale nie wypełnia praktyk chrześcijańskich, nie praktykuje (3)*: ktorzy tylko zwirzchownie imieniem thylko w Pánu Kryftufie miefzkáia. *RejPosWiecz² 95, 95 [2 r.]*.

Szereg: »imieniem i wezwaniem« (1): Kriftus w tákich zwirzchownie y pošpolitim obyczáiem miefzka/ to iefł imieniem tylko á zwirzchownym imieniem y wezwáaniem. *RejPosWiecz² 95*.

3. Sława, rozgłós, czešć, opinia; nomen Mącz, Vulg, PolAnt (70) : *OpecŽyw 6*; iufz imię twoie nigdy niezáginie *RejPs 202; LubPs B6v; KrowObr 186v; RejWiz 37v*; fpráwiłeš fobie imię iáko iefłh dzišiefyšfego dniá *Leop Bar 2/11, Ier 33/9*; Dla mnie dla mnie tho czynię/ bo inaczey byłoby pomázáne imię moie/ Y zápewne chwały moiey nie dam inemu *BibRadz Is 48/11, 1.Par 17/8; OrzRozm H3; Non laboro do nomine, Nie ftáram fie o ymię Mącz 180d, 482d*; thá krześciiiánfka

łzczodrobá ktora bywa pocźciwie á w imię Pánłkie obrácaána/ zówždy káždemu na dobre wychodziłá. *RejPos* 113; rozwiemożyłeś náde wżytko imię twoie (*marg*) Abo powieść twoię. (-) *BudBib Ps* 138[137]2; vczyńileś łobie sławę (*marg*) wł: Imię. (-) iáko dzień ten świadczy. *BudBib Ier* 32/20, *Deut* 26/19 [2r.], *2.Reg* 23/18, 22 [23], I 371d *marg*; *ModrzBaz* 42; *KochPs* 26, 157; *SkarŻyw* A5v; *StryjKron* 59; *CzechEp* 258; Nie tegoć záfłuzły wdźięczne rymy moie/ Które od vmárzłégo morzá imię twoie Rozniołły áż do brzegu Murzyńłkiéy gránice *KochFr* 95, 60, 122; *KochPieś* 51; tyś mnie podał, y imię moie w potwarzenia. *ArtKanc* E13v; *KochCzJan* A3; *OrzJan* 64; *KołałCath* A4v; boby tákowe ofób zacnych rułzenié z mieyśc/ imięniu ich przyniołło nieiákie zelżenié *SarnStat* 80; *SzarzRyt* C, Cv.

Fraza: »imię słynie, roznosi się, rozmnaża się, szerzy się« [szyk zmienny] (1 : 1 : 1 : 1): rozniołło łie imię Ozyafłá dáłeko [egressumque est nomen eius] *Leop 2.Par* 26/15; *KwiatKsiąż* A3v; wielu łławá y dobre imię áż podziśdzyeń z wielką pochwałá łłynie *RejPosWstaw* [41⁴]v; *SkarŻyw* 87.

Zwrot: »imię tracić« (1): yełłifz tedy málarz co ma dobre fárb y ná máłowániu chramye/ á obrázow nye dobrze łławya/ imyę łwe tráci y vpuffłcza. *GliczKsiąż* P8v.

Wyrażenia: »imię chwalebne« (1): Ci wżyłfcy zá żywotá łwego otrzymáli cześć/ á byli o chędogá wieku łwego. Niektorzy z nich zołtáwili imię po łobie chwalebne y sławne ku pámiąłce. *BudBib Eccli* 44/8.

»imię dobre« = *nomen bonum* *Vulg* [szyk 5 : 3] (8): O dobrej powieści [...] LEpłłfe imię dobre/ niźli bogáctwá hojne *Leop Prov* 22/1; Dobrego żywotá iefł liczba (niewielka) dni: ále dobre imię zołtánie ná wieki. *Leop Eccli* 41/16, *Eccli* 41/15; *BielKron* 80v; *RejPosWstaw* [41⁴]v; *CzechRozm* 231; *GosłCast* 12; *PaxLiz* C.

»imię sławne« [szyk 2 : 1] (3): Splendidum nomen, sławne ymię. *Mącz* 409c; *BudBib Eccli* 44/8; *KochFrag* 42.

»uczciwe imię« (1): iefłifz łię do tego czáfu dziewicá zwał/ połtáram łię iłz te^{go} vcźciwe^{go} imienia zbędziefł. *SkarŻyw* 308.

»imię zacne« [szyk 1 : 1] (2): wálzey familiiey zacne imię na każdy dzień łię rozmnaża *KwiatKsiąż* A3v; *OrzJan* 95.

»wieczne, nieśmiertelne imię« [szyk 2 : 1] (2 : 1): Z męłtwá Táláphułowie máią imię wieczne. *PaprPan* Y3v; Tákowym [...] wieczne imię dáć obiecuie/ ktore ná wieki nie záginie. *WerKaz* 293; *WitosłLut* A3.

»złe imię« = *nomen malum* *PolAnt* [szyk 2 : 1] (3): Lecz wy tych dochodow ktorych Mniłfzy vżywáią łobie wiecey żyzcząc/ im nienawiść y złe imię v ludzi czynicie. *WujJud* 145; *BudBib Deut* 22/14, 19.

Szeregi: »imię i chwałá« (1): Alexánder gdy chce s kim walczyć nie łle panow ani kłiążąt łwych/ ále łam oblicznie przyłłępuie ku bitwie/ á ták łie mu imię y chwałá mnoży. *HistAl* E.

»imię i sława« [szyk 2 : 2] (4): *BielKron* 116v; v ludzi łławy prawdziwey/ y wielkiego Imieniá v włzech Narodow łobie dołtániełz *WujJud* B2v; *RejPosWstaw* [41⁴]v; *SkarJedn* 325.

W przen (6) : twe zacne łprawy łwoim piore^m złotim Będzie chćiał łwiatu podać/ tak iłz nigdi potim Imię twoie niezgáłnie/ ani uzna końca *KochSat* C2; *OrzQuin* Aa3; po wżytkim świećie/ gdzie

iedno imię zázłło Chrześciánkie/ posły y lifty rozefłł/ wzywáiac ich ná ten wielki Zbor *SkarJedn* 302; *KochPs* 106; *ReszPrz* 74; Słufnie tedy ná on czás kwitnęło imię Polłkie *OrzJan* 56.

4. *Moc, władza, godność, urząd* (470) : Thegoż sie strzeż/ á bądź posłufnem głóowi iego: Nie gniewayże go/ boć nie odpuści grzechom wálzym/ bowiem w niem iefłth imię moie. (*marg*) To iefłt odemnie ma moc y powagę swoię. (-) *BibRadz Ex* 23/21; *RejPos* 283, 284, 285, 285v, 286; Bo ná tym mieyfcu to łowo Imię/ nie ściąga sie do perłon/ ále znaczy Boską ifłtność/ síłę/ y moc/ która y iedná y táż iefłt we trzech perłonách. *KuczbKat* 125; *WujJud* 59; *BudNT Mar* 9/38; *CzechRozm* 56; MOcą imięnia śwęgo y śwę y wfczechmocności/ Wybaw mię łługę twęgo z mych niebespечноści. *KochPs* 80; *SkarŻyw* 452, 457; [*Chrystusa*] Bog wywyżłzył/ y imię zacne dał *NiemObr* 120, 108, 111, 120; *GrabowSet R2v*; *OrzJan* 128; *LatHar* 547; nie tylko chufłtki Páwłowe/ ále y imię iego było dyabłom stráfłzne: ktore ie z opętaných wyganiáło. *WujNT* 478, 478, *Apoc* 2/17.

W przekładach i nawiązaniach do biblijnego wersetu: nomen, quod est super omne nomen Vulg Philipp 2/9, *Eph* 1/21 (51): *OpecŻyw* 21 v [2 r.]; to błogofłáwione imię wyniofłlo sie nád wśfelyakie chwały nád wśfłtyki inne imioná *RejPs* 218; *LubPs* X; [*Chrystus*] imię ma nád wśfłtyko imię ná swięcie: które drzwiami zámknionými wchodzi: które po wodźie chodzi: wiátróm pokóy/ y vmárłym powśłtanie rośkázue: cudá dźiála/ y łzáthány wypádzá: swiáł zbawia/ y grzéchy iego zgłádzá *BiałKat* 301; *KuczbKat* 55; [*Chrystusowi*] dał Bog imię nád wśfelkie imię [...] Dał moc zupelną/ dał wśfłtyko/ dał wśfłtykę władzá ná niebie y ná ziemi *CzechRozm* 8v, 8v [2 r.], 23 [2 r.], 53 [2 r.], 53v [4 r.], 192 [2 r.] (17); *CzechEp* 260 [2 r.], 272 [2 r.], 286 [3 r.], 317 [2 r.], 347 [2 r.] (14); *NiemObr* 104 [2 r.], 108 [2 r.]; *LatHar* 557 [2 r.]; *WujNT* 196, 478, [405] [2 r.], *Eph* 1/21, *Philipp* 2/9 [2 r.].

W przekładach i nawiązaniach do biblijnego wersetu: ut in nomine Iesu omne genu flectatur Vulg Philipp 2/10 (23): O znáiomec iefłt imię twoie moy miły Pánie/ przed ktorym drży y wpadá kázde koláno ziemłkie niebiesłkie y piekielne. *RejAp* 28v; przed tym imieniem drzá y wpađaiá ná koláná wśfłtyki mocy niebiesłkie/ ziemłkie y piekielne. *RejPos* 34, 121, 285v, 286v, 343v; *BiałKat* d2; *RejZwierc* 12, 263; *BiałKaz* Gv; Niechay tho práwo idzye zrzádzone od Bogá/ Niech sie ná Imię iego kłánia kázda nogá. *PaprPan* B2; *CzechEp* 317, 286; *NiemObr* 108; *ReszPrz* 41; *LatHar* 557; [*Chrystusowi*] Bog łpráwiedliwie dał tę moc łádzienia/ áby ná imię iego kłániáło łię wśfelkie koláno. *WujNT* 324, 375, 684, *Philipp* 2/10; *WysKaz* 35; *SkarKaz* 82b, 242b.

I sg w funkcji okolicznika sposobu: »imieniem [kogo, czyim]« = przez moc czyjg, przez wzywanie czyjej mocy, kogo czyjg mocg, władzg (47): *SeklKat* Fv [2r.]; Potym moczá pana śwęgo Nie śwá/ lecz ymieniem iego. Znaiąc pokore grzeznego łłci go od pana śwęgo. łż mu iuż grzéchy odpuczczá *RejKup* k7; grzéchy imięniem iego przepuśzczáli *MurzNT* 178v; *KrowObr* 92v; ia też imieniem Papiefłkim pośłtáram sie o tho *BielKron* 207v; *GrzegRóżn* C2; Elizeusz Prorok wielki/ czynił wielłkie dziwy imieniem Bogá żywe⁸⁰ *RejPos* 153; imieniem Pánłkim vzdrowił człowieká *RejPos* 218; *BiałKat* 264; *BudNT Mar* 9/37; łż imieniem Aniolowým błogofłáwiono przeto on Anioł był Syn Boży. *CzechRozm* 43v *marg*; ieden wierny chwalcá Boży błogofłáwi drugim/ imieniem Bożým *CzechRozm* 45, 7v, 43v [2 r.], 44 [2 r.], 45, 45v (18); *SkarŻyw* 103, 436, 518, 567, 573, 600; *CzechEp* 28; *NiemObr* 101, 105, 114, 115 [2 r.]; widźielifłmy niektorego imieniem twým czárty wyrzuciácego [*vidimus quendam in nomine tuo eicientem daemonia*] *WujNT Luc* 9/49, s. 158 *marg*; Błogofłáwienie łudzłkie imieniem

Bożym/ á błogofławieńftwo fámego Bogá przez ludzie/ różne fą/ y różne fktutki máią *SkarKaz* Oooo a, 276a, 277b, 516a.

Zwrot: »wzywać imienia [czyjego nad kim a. nad czym, a. na kogo]; wzywanie imienia [czyjego nad kim a. przy czym]; imiona [kogo nad kim] wzywane« [szyk zmienny] (4; 4; 1): *BiałKat* 236, 257; wzywając nád nią imienia Páná náfzego Iezufa Chryftufa/ wzrok iey iáfny przywrocił. *SkarŻyw* 147, 411; Apoftołowie y inni święci ludzie mieli moc cudow czynienia/ nie tylko przez fłowo fwe/ ábo wzywanie imieniá Páná Chriřtułowego: ále teź przez przykłádanie rzeczy ftworzonych/ ktore teź máią nieiáką moc do vleczenia chorob. *WujNT* 148, *Act* 19/13, s. 478 [2 r.], Ccccc4v.

Wyrażenia: »imię majestatu« (4): *RejPs* 168v; Błogofławywane imię Máyeftatu yego [*Boga*]/ Ktore ták trwa ná wyeki bez końcá żadnego. *LubPs* Q4v; *LatHar* 70, 400.

»imię (wiel)możności« (2): ROzwefel fie wřzythek fwiát Pánu w fwey rádości/ A day chwałę imieniu iego wielmożności *LubPs* P3, bb5v.

Szeregi: »imię i moc« = *virtus aut nomen Vulg* [szyk 5 : 3] (8): *BielKron* 218v; *BiałKat* 266; *CzechRozm* 23, 348; Wřzytká tákowa moc y władza ná wyřtępne/ bywa vżywana y fprawowana imieniem y mocą Páná Iefu Chriřtá *WujNT* 588, *Act* 4/7, a. 588; *SkarKaz* 277b.

»imię a możność« (1):[wierny] drży przed imieniem iego świętym á przed możnością iego. *RejZwierc* 263.

»imiona to jest państwa i zwierzchności« (1): Iezufa Chriřtułá vrząd [...] wřzyftkie imioná/ tho ieřt Páńftwá y zwierzchności przewyřłza *CzechRozm* 8v.

Wyrażenia przyimkowe: »na imię« = *imieniem, mocą* (2):

~ *Wyrażenia*: »chrzest, ochrzczony na imię Ojca i Syna i Ducha św.« (1 : 1): kthory fię im w tym fprze- ćiwiał/ áby Chrzeřt/ przez nayświętřze Heretyki odprawowany/ ná imię oycá/ y fyná/ y ducha ś. waźny był *NiemObr* 149, 150. ~

»prze(z) imię« = *in nomine Vulg* (17): *BiałKat* 236; Pánie/ grzechy moje Nieprzeliczone zgładź/ prze imię fwoie. *KochPs* 35; *WujNT* 158 *marg*, *Act* 4/10. ~

~*Zwroty*: »przez imię [kogo, czyje] cuda czynić, cuda dzieją się« [szyk zmienny] (4 : 1): *KrowObr* 121; [*Bóg*] onym to przedřie dał/ żeby fłowo iego beřpiecznie mowili/ y cudá przez święte imię Iezufa fyná iego y známioná czynili. *CzechEp* 24, 28; [daj opowiadać bezpiecznie słowo twoie] á to/ ściągáiąc rękę (*marg*) moc ábo wfpomózenie. (–) twoię ná vzdrawiánia/ á żeby fię znáki y cudá dźiały przez imię świętego Syná twego Iefułá [*per nomen sancti Filii tui Jesu*] *WujNT Act* 4/30, s. 32.

»[kto] przez imię [czyje] weźmie (a. bierze, a. ma, a. wziąć miał) odpuszczenie grzechow« [szyk zmienny] (6): *KrowObr* 44v, 51, 53v; *RejPosWstaw* [143³]v; grzechow odpufzczenie przez imię Iezufa/ y w niebie przebywanie bierze wierna duřzá/ Dał im [*apostołom*] tę moc Pan Kryřtus wierne rozwięzować *ArtKanc* N15v; káždy weźmie grzechow odpufzczenie przez imię iego [*remissionem peccatorum accipere per nomen eius*]/ ktoźkolwiek weń wierzy. *WujNT Act* 10/43.

»przez imię [czyje] uzdrowić [kogo]« (2): Piotr z Ianem przez imię Páná Iezufowo chromego vzdrawiáią *WujNT Act* 3 *arg*, *Act* 4 *arg*. ~

»w imię [czyje]« = *mocą, władzą czyją, wzywając czyjej mocy, mając czyją władzę, moc* (231): *OpecŻyw* 173; Iezu ienżeř teź ony wgimię twoie niemoczy cielefne y duřzne vzdrawiac kazał.

TarDuch B2v; *RejPs* 26; wtwe ymie Wílytko złe niechay zaginie *RejKup* p3v; *MurzNT Mar* 9/39; *KromRozm III* K3, K6; *LubPs* N6, dd; Ták powieda Biłkup/ myć ludzi grzechow odpusłtzenia [...] w imię nałwięłtze Kryłthufowe vtzemy *KrowObr* 51 v; Błogołlawię cie łtworzenie Wolku/ w imię łwiętey Troyce/ ábyś było wykorzeniem Dijabelłkim *KrowObr* 89; A ták tby záklęty Popiele/ w imię Święthey Troycey/ nas od grzechow nietzyłtości otzyść. *KrowObr* 92; Duchá Święthego ku vmocnieniu przymicie/ ábyście się łprzećiwiáli Dyabłu/ y pokułam iego/ w imię Páńłkie. *KrowObr* 123, 15v [3 r.], 44v [3 r.], 51v, 57v [2 r.], 60 (38); *RejWiz* 156, 185; Miłtrzu/ Widzieliłmy iednego á on w imię twoie wypádzá dyiabelłtwa [in nomine tuo eicientem daemo- nia] *Leop Mar* 9/37, *Ps* 128/8, *Mar* 9/38; *BibRadz* l.Par 23/13, *Eccli* 45/18[19], *Iac* 5/14; *BielKron* 420; *SarnUzn* Fv; w imię łwięte iego záadne mocy/ áni záadne łrogołci nie mogá nam nic vczynić/ áni záadni mocarze łwiátá tego nic záłłzkodzić. *RejAp* 9; bychmy mieli o nim wiáry/ iáko łam powiáda/ iáko źiárno gorczyćzne/ tedybychmy mogli tym wiátrom á temu okrutnemu morzu łwiátá tego łami w imię iego rołkázowác/ iżby náđ námi zádney zwirzchnołci á zádney mocy nie miáło. *RejPos* 51, 10v, 20, 78, 114v, 120 (23); *BiałKat* 381v; *KuczbKat* 125 [4 r.]; *BudNT Mar* 9/37 marg, *Ioann* 17/11, 12, *Iac* 5/14; zá tymi ktorzyby wierzyli/ ty známioná iść miáły/ że w imię iego mieli dyabły wyrzucác: ięzyki nowemi mowić *CzechRozm* 189v, 44 [5 r.]; *KarnNap* E4; *SkarJedn* 271; Pánie Iezu Chryłte/ tyś nam rzekł: w imię moje vmárłe włkrzełzaycie: prołzę ozyw tego człeká *SkarŻyw* 436, 454, 567; *WerGołc* 216; *ArtKanc* E5v, K15v; *LatHar* 648; [jest Bogiem] ktorego Zydzi vkrzyżowáli/ w ktorego imię y ktorego wiárá to czyniá. (marg) Czyiá mocá łwięci cudá czyniá. (-) *WujNT* 408, *Matth* 7/22 [2 r.], a. 155, *Mar* 9/38, 39, s. 159 [2 r.] (13); *SkarKaz* 275b [2 r.].

~ *Zwroty*: »krzić (a. chrzić), (po)nurzáć (a. narzáć), ochrzczony (a. zekrzczon) w imię Ojca i Syna i Ducha łw.« [w formule wypowiedanej przy czynieniu znaku krzyża podczas ceremonii chrztu u katolików (43),ponurzeniu u nowokrzczęnców (5)] (37 : 5 : 6): *OpecŻyw* 171; *SeklWyzn* d3v; *SeklKat* C2, O4, P2, T4, Vv [2r.]; *MurzNT Matth* 28/19; *KromRozm II* c, x2v; *KrowObr* 46, 46v [2 r.], 81, 103v, 104, 145, Rr; *GrzegRóżn* [H4]v; *RejAp* 67; *RejPos* [136]v, 150v; *BiałKat* 250v; to iest zupełna y dołkonála Krztu formá álbo kłtałt/ Ia ciebie krzczę/ W Imię Oycá/ y Syná/ y Duchá Świętego. *KuczbKat* 125, 125 [2 r.]; *RejZwierc* 196v; *WujJud* 99,170; *BudNT Matth* 28/19; kazał im włze narody vczyć Ewánielię/ nurzáiác ie w imię Oycá/ y łyná y ducha łwiętego. *CzechRozm* 267, 257v; Mułzá tedy Chrzełciánie czuć w łercách łwych wielką poćiechę kiedy łłyłzá/ że w imię Troyce S. łą pokrzczeni: Co ták máiá rozumieć/ że łie to nie ludzká álbo Aniellká łprawá słtało/ ále włzechmocnego Pána Bogá mocá [...] iáko to nam łłowo Boże iáłnie pokázuie/ gdy Pan Apołtołom łwy^m rołkazał krzić włzyłtkie w imię [...] Oycá/ Syná/ y Duchá S. *KarnNap* B2, A4v, B2, C; *SkarŻyw* 388; *StryjKron* 140; *CzechEp* 248; *LatHar* 376; Idác tedy náuczaycie włzyłtki narody: krzczác ie w imię Oycá y Syná y Duchá łwiętego [docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filli et Spiritus sancti] *WujNT Matth* 28/19, s. 576, 611; *SiebRozmył* K2v; *SkarKaz* 275a, 276a, 516a.

»krzić się (a. (o)chrzić się) w imię Ojca i Syna i Ducha łw.« [w formule wypowiedanej przy czynieniu znaku krzyża podczas ceremonii chrztu] (9): *SeklWyzn* d3v; *SeklKat* Ov, V; Aryłtodemus/ okrzcił łie w imię Oycá y Syná y Duchá s. *BielKron* 149; *GrzegRóżn* A4, F; *SarnUzn* F; *KuczbKat* 125; *WujJud* 20.

»(o)krzcić, krzest, (po)krzczon (*a. skrzczon*), nurzan (*a. ponurzon*) (jest) w imię [czyje]« [szyk zmienny] (10 : : 5 : 17 : 2): *KromRozm II* x2v; *KrowObr* 138v [2 r.]; *Leop ZZ3v*; Połtanowienie Krztu w imię trzech. *GrzegRóżn* M, M; *Recipiebantur milites sine delectu*, Ládá kogo przyjmowano nie brákováno nikim kto w ymię boże okrzczón tego piáno. *Mqcz* 187d; *SarnUzn Fv* [2 r.]; *BiałKat* 263v; kto vwierzy á okrzczon będye w imię święte iego/ iż pewnie zbáwion á záwždy iest w łáńce á w opiece świętey iego. *RejPos Ooo4*, 235; *RejPosWiecz²* 94v; Apóstołowie czemu tylko w imię P. Chriftułowe krzcili *KuczKat* 125 *marg*, 125; W imię trzech bołkich łtanow káżdego krzćić kazał. *RejZwierc* 250, 176; *WujJud* 159v; *BudNT Act* 8/16; niebrákowáli ofobámi ábo láty czyiemi/ ále włzyftkie w obec krzcili w imię Páńskie. *KarnNap* A4v, By; Kaycie fie á niech ponurzon będye káždy z was w imię Iezulá Chriftułá ku odpulfczeniu grzechow/ y wezmiecie dar duchá świętego. *CzechRozm* 257v; *ArtKanc* G16v [2 r.], K19, N4; Włzczeńo fie potym gadanie vczniow Ianowych z Zydy około oczyścienia (*marg*) to iest o krzcie w imię Pána Chriftułowe. (-) *WujNT Ioann* 3/25; *Act* 8/16, 10/48, s. 474, *Act* 19/5, 1.*Cor* 1/13, 15, s. 578 *marg*.

»w imię (*a. imiono*) [czyje] (o)krzcić się (*a. chrzcic się, a. pokrzcić się*)« [szyk zmienny] (20): ktorzyfcie fie w imie Chriftułowe ochrcili Chriftułáfcie na fie wzięli *SeklWyzn* d4; *SeklKat* Qv; *KrowObr* 15v; niech fie koždy zwas okrzći w imię Iefu krjstá [*baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu Christi*] *Leop Act* 2/38; *GrzegRóżn* A4v; tedy fye téz Kroleństwo Polłkie z Królem łwym w imińno Boże ielzche nie okrzćiło *OrzQuin* N4; *SarnUzn Fv*; *RejAp* 77; *RejPos* 74v; *BiałKat* 266; *RejZwierc* 174; *WujJud* 99; *RejPosWstaw* [143³]v; *LatHar* 377 [2 r.]; Krzćić fie mamy w imię Troyce S. *WujNT Ccccc2*, *Act* 2/38, s. 579; *SiebRozmyśl* K3v [2 r.]. ~

»w imię« [*w formule słownej wypowiedanej przy zakłęciach*] [*w tym: w imię Ojca i Syna i Duchá św. (13)*] (27): Bylmo Szoka człowyeku vmye zegnac z thymi łłowi, wzyącz łzyerp y mowycz. Sthari mązv zegnalełz yare y ozymye, łpadz ze themv krzczonemu człowyekowy Byelmo zoka wymyą oycza *LibMal* 1544/89, 1544/ 84, 84v [2 r.], 85, 89; W imię Iezulá Chrytułá Názaráńłkiego włtań á chodź [*in nomine Iesu Christi Nazarenisurge etambula*]. *Leop Act* 3/6; *BielKron* 348v; *CzechRozm* 182; w imię Iezulá Názareńłkiego [...] niech będye moc w tey wodzie/ ná potępienie Czárnoklięłtwa/ y czárow/ ktore tu łą. *SkarŻyw* 458, 99, 187, 451, 457; *LatHar* 654 [3r.]; *WujNT Act* 3/6, s. 454 *marg*, *Act* 16/18.

~ *Zwroty*: »poprzysięgać [co] w imię [czyje]« (2): Papielz y kxięzá ná koždy niedzielę ták tzáruie Wodę. Poprzyięgam cię łtworzenie Wody/ w imię Bogá Oycá włzechmogącego/ w imię Iezu Krytá Syná iego Pána náłzego/ y mocą Duchá Świętego *KrowObr* 71v.

»zaklinać (*a. poklinać*) [*kogo,co*] w imię [*kogo*]« (4): Záklinamcie łtworzenie Oleiowe/ w imię Oycá y Syná y Duchá Świętego. Aby przes to wzywánie Troyce/ y iedney mocy Bołtwa/ włzelka nagorłza moc przeciwniká [...] byłá wykorzenioná/ y odełłá od ciebie *KrowObr* 84, 81, 93; obrociwłzy fie/ do onych robakow [*ktore pożytki ogrodne psowały*] rzekł: poklinam was w imię Pána náłzego Iezulá Chrytułá/ ábyście z tąd wyłzli/ á tych iáryzn nie płowáli/ áni iedli. Wnetze robáctwo ono/ ná to łłowo Boże wyłzłó *SkarŻyw* 498.

»w imię Boga zaklinać [kogo] z urzędu« [o *klątwiekościelnej*] (1): w imię Bogá wŕzechmogącego ia [arcybiskup] z vrzędu łwego záklinam cię/ iáko niepołufznego kościołá Krześciáńkiego/ zátwardziáłego w vpominániu[...] y pomście Bożey cie oddawam *BielKron* 354. ~

»w imię [czego]« = *mocą czego, przez co* (27): Otto cefarz [...] przyliąc mułiał [...] w imię krzyżá drewnianego/ y w imię Reliquiy ludzi vmárłych *KrowObr* 33v; W imię kápíc vtzą odpufłtzenia grzechow. *KrowObr* 148v *margin*; wy nie w imię [...] Kryłtułowe/ [...] proście odpufłtzenia grzechow/ ále w imię łtworzenia iego. *KrowObr* 161v; papieżnicy vtzą w imię vtzynkow dobrych odpufłtzenia grzechow. *KrowObr* Rr4, 33v, 51v [2 r.], 57v [2 r.], 60 [2 r.], 65 (22); Ciefząc go zówždy mile/ áby łie nic nie bał/ A w imię mocy Páńłkiey w vmyśle mocno łtał.*RejWiz* 155v; *RejPos* 75, 76; *LatHar* 654[2r.].

5. *jęz. Wyraz odmieniający się przez przypadki* (2) : Denominativum apud Grammaticos quod a nomine deducitur. Co od tey części mowy ymienia pochodzi. *Mącz* 249d; casus accidens nominis apud Grammaticos, Stopień áłbo łczebel/ po których imioná łtępują y odmieniają łie *Mącz* 329a.

6. *W wyrażeniu przyimkowym* »na zgubne imię« = *na zatracenie, na zgubę* (2) : onci to [Judas] izmiennik co miłtrzá łwego tárgował/ co kupczył odkupicielem: on to/ Mártahus/ co łyná Bożego przedał: on to łyn zátrocenia/ ktory iuz wiecznie podány iest ná zgubne imię. *KlonWor* **2v, 38.

II. „Imię” w funkcji „pars pro toto” oraz przysłówka (2356) :

1. *W funkcji „pars pro toto” oznacza posiadającą swoje własne miano lub tytuł osobę, istotę, postać wraz z charakterystycznymi przynależącymi do niej cechami, reprezentowaną mocą, władzą (lub przymiotami i atrybutami, gdy chodzi o Boga oraz istoty bytujące w sferze Boskiej)* (2139) : Dáy mi dlá miłosci ijmenia twégo/ niebátz łie zlych ludzi łádu niesprawiedliwego *OpecŻyw* 114, 11, 35v; o łczáłne ymyá [Maryja] przelz ktore czlouyek włzmyerczy byua vpewnyon wczyłczu ochłodzon wnyebye uuefelon *PatKaz III* 125, 126, 127 [2 r.], 127v; Wywiedz złtrozey dułżę moię ku łpowiedaniu jmieniu twemu *TarDuch* Ev, A3v, C2v, D8v, E; *WróbŻołt* 19/2, I6v, 43/21, 73/7, 91/2 (10); brzmi głos łlawy powłłsey ziemi oświętym imieniu twoiem *RejPs* 71v; będę oczekáwał náwłłsem miłolierdzia twégo/ ktore iest włłwnie przyłłufłájące łwiętemu ymieniu twemu *RejPs* 78v; zburzone miáłta łnadnie on odnowi á da ie poliełc potomkom wiernych łwoich zwłłłczá tem ktorzy łá práwi vmiłownicy łwiętego imienia iego. *RejPs* 102; iáwnie przed oblicznołciá włłwego zebráńia będę ofiárował łwiętemu ymieniu twemu modlitwy moie *RejPs* 172, 16, 27, 42v, 49v, 54 (40); *RejJóz* M6; *SeklKat* E4, F2v, F3, Sv; *RejKup* Nv; Alexander [...] záczył tam miáłto łwemu imieniu fundowác/ ktoremu imię dał Alexandria. *HistAl* B6v; my iestelmy moźni zwycięłce/ iz nie tylko ludzie ále teź y bogowie imieniu náłżemu vłługuiá *HistAl* G7; O Mácedonowie namilłzy/ iuz od thychmiáłt imię wálze nád pogány nie będzie pánowáło. *HistAl* N3v, C2v, C3v, D4, D8v, Mv [2 r.], M2; *MurzNT* Luc 6/22, *Ioann* 17/6; *KromRozm II* 13 [2 r.]; iáko łie ciefzył mamy łwiętá á moźną obroná imieniá Páńłkiego. *LubPs* E3v; áby pan [...] zniłczył thy márne głowy bluźnirzow/ ktorzy zatłumiáią chwałę imieniá iego. *LubPs* R3v *margin*, A6, B5, C, Iv, K2, L3 (46); áby o žadnym inłzym imieniu nieprzepowiedáli ludziom / iedno tylko o tym imieniu Iezus *KrowObr* 44v; przežegnay [Bože] tę ofiáre/ twoiemu łwiętemu imieniu nágotowána. *KrowObr* 169v, 42v, 44v, 51, 58, 74 (12); *RejWiz* A4; Vmyłłł thedy Krol Sáłomon budowác imieniu Páńłkiemu Kołciól/ á łobie Páłac

Krolewki [*Decrevit autem Salomon aedificare domum nomini Domini et palatium sibi*] *Leop 2.Par 2/1*; Błogosławiony tho mąż ktorego duffanie iest imię Pańskie [*Beatus vir cuius est nomen Domini spes eius*] *Leop Ps 39/5, Num 26/53, Deut 18/5, 2.Par 7/20, Esth 9/4, Ps 65/4 (16)*; [był takowym biskupem] iż [...] wżem Polakom imię iego [prawnie ma być zalecono. *OrzList e2v*; Tedy then służyć ma imięniowi Pána Bogá swego *BibRadz Deut 18/7*; Oddawajcie imięniowi iego wielmożność/ á przyśthoynemi chwałami wyflawiajcie go *BibRadz Eccli 39/18 [20], Gen 12/2, Ex 6/3, Num 26/53, Deut 18/5 (25)*; *BielKron 32v, 35, 77v [2 r.]*, 464 [3 r.]; *GrzegRóżn Gv [2 r.]*; *Mącz 29b 250c*; zdało mi sie ábychci ty kfiązki do ręku podał á imięniowi twemu przypisał *RejAp AA4v, D8v [2 r.]*, 28v, 92, 94, 108 (11); byłem przesładowcą imienia iego. *RejPos 288*; Zadny s thrách nigdy nie może ani żadna mocz/ przeciwko imyeniu Pańskiemu *RejPos 285v marg, 14v, 34, 34v, 51v, 69 (65)*; podniósł s prędká oczy/ ku iednym/ ze dwoygá drzwi ná fali/ y vkazał pálcem napis nád nimi/ ktory opowiedał imię Alexándrá Papieżá *Górndworz O5*; bluźnierstwo Pan zówże kárác frodze raczył/ które przeciw Imięniu Bożemu było *BiałKat 51, 206 [4 r.]*; *KuczbKat 155, 190, 385 [2 r.]*; nieprzyjaciel twoy iest nieprzyjaciel Pańki/ bo iesth frogi bluźnircá imienia iego świętego. *RejZwierc 264, 254, 261v [2 r.]*, 263v, 265v; *WujJud B3v przedm, 119, 237v*; *WujJudConf 18v*; *BudBib Gen 12/2, Num 1/2, 20, 22, 24 (23)*; IRenaeus stary Doktor piżąc o imieniu Antichriftowem mowi że wielkie podobieństwo iż Antichrift ma być Laćinik. *BudNT Kk8, Act 3/16, Rom 15/9, 1.Cor 1/2, Hebr 2/12*; *CzechRozm 47v [2 r.]*, 53v, 86, 115 [2 r.] (13); *PaprPan A3v*; *SkarJedn A6v*; Gdziekolwiek słońce miece strzały swoie/ wżędy iest zacné święté imię twoie *KochPs 11, 12, 31, 46, 66, 80 [3 r.] (21)*; Także y bluźnierce imienia Bożego ktory zgniewu swarząc sie z drugim przeciw Pánu Bogu mowił/ vkámionowác [...] rofkazał *SkarŻyw 483, 62, 126, 236, 385, 394 (19)*; *StryjKron 507*; mogłaby sie nieiáka folgá/ tey niezbożności ludzkiej/ pozwolić/ ieliby koniecznie z niewiádomości imienia Bożego bład ten przyzedł *CzechEp 86, 37, 297, 319, [413]*; *ReszPrz 19, 41*; *ArtKanc M4, M15v, M16v, Q18v*; *KochProp 16*; *PaprUp A4v, L3*; Wzgárdza imię twe/ kto w otchłań wstępuie *GrabowSet G4v*; Błogosławiony/ komu imię Pańskie/ Mocną nádzieią *GrabowSet Q3, Tv*; *ZawJest 24*; *OrzJan 93, 95, 115*; O świętym imieniu IEZVS, część Hymnu S. Bernárdá. *Iefu dulcis memoria. LatHar 63, 3, 24 [3 r.]*, 53, 65, 86 (17); *KolakSzczęśl Bv*; nie iest Bog niepráwiedliwy/ áby zápamiętał roboty wálzey y miłości krorąście okazáli ku imięniu iego/ gdyście posługowali świętym y posługuiecie. *WujNT Hebr 6/10*; y pobite fá w onym trzęsieniu ziemie siedm tyśięcy imion ludzi (*marg*) o sob. (–) [*occisa sunt in terraemontu nomina hominum septem milia*] *WujNT Apoc 11/13, Luc 1/49, 6/22, Ioann 17/6, 26, Act 3/16 (17)*; *SarnStat 195*; vkażę im zbáwienie moje/ ábowiem imię moje poználi/ y wołali do mnie w vćíku/ á ia ie wyślucham. *SiebRozmyśl F, [A3]v, Fv, F4, K2v*; *PowodPr 47*; Nie nam Pánie nie nam/ ále imięniu twemu zořtaw chwałę *SkarKaz 244b, 83a, 158a, 353b*; *VotSzl Bv*; *SkarKazSej 681a*.

W cytatach i nawiązaniach do drugiego z dziesięciorga przykazań boskich [w tym: imię Boże (a. imienia Bożego) (20), Pana Boga (8), Pańskie (3), Boskie; (nie) brać (a. wziąć) imię (a. imienia) (39), (nie) wspominać (3), wezwać (a. wzywać) (2), przywozdić; branie imienia; (nie) brać itd. imię (a. imienia) (na)daremne(–o, –nie) (32), (na) daremność (3), (na) prozno (4), na prozność (4), na prozności nie(do)statku (2), w niepotrzebnych rzeczach] (46): *RejPs 34v*; Poprońności nieřtaku twego/

Niewspominay ymienia Bożego. *SeklKat* B3, B2, E3v, F, F3, F3v [2 r.], F4v; kto bierze ná dáremno Imię Boże/ á fwego fáłżu nim potwierdza: pewna á nie omylna rzecz iest/ iż pomfity od Bogá nie wydzie, *GroicPorz* y4, y4 [2 r.], pp4; *KrowObr* 67, 83, 84, 88 [2 r.], 92v [2 r.] (10); Niebędziefz brał imieniá Páná Bogá twoiego nádáremno [*non adsumes nomen Domini Dei tui in vanum*] *Leop Ex* 20/7, *Ex* 20/7; *BibRadz Deut* 5/11 [2 r.]; *BielKron* 32, 149; *RejPos* 214; *BudBib Ex* 20/7; *BiałKat* 48v, 205, 373v; *KuczbKat* 291; *PaprPan* Ee3v; *ModrzBaz* 113v, 140v; *CzechEp* 325; *ArtKanc* M2v, M4, M6; *LatHar* 113; Iam iest Pan BOG: Wierz w mię iedynego Bogá. Nie bierz ná próżność imienia moiego. *KołakSzczęśl* Bv; nietylko grzech, ále y bluźniérftwo wielkie iest, nádáremno brác Imię Bożé: á prawdą wieczną nieprawdy y fáłżu podpiérác. *SarnStat* 710; *PowodPr* 48.

W cytatach i nawiązaniach do modlitwy „Ojcze nasz” [w tym: święć się (a. niech się święci, a. (a)by się święciło) imię twe (a. twoje, a. to) (16)] (16): Modlitwa páńśka. Oicze naż ktoris iest wniebiefieh/ Swiec fie imię twe [*sanctificetur nomen tuum Vulg Matth* 6/9] *SeklKat* B4v, Sv; *Leop Luc* 11/2; *BibRadz Matth* 6/9, *Luc* 11/2; *BielKron* 438; niechay ná nas náśz Pánie przydzye kroleřtvo fwięte twoie á nie ine/ á niech fie thylko fámo imię thwoie fwięci miedzy námi á nie ine *RejAp* 141 v; *RejZwierz* 11, 12; Zycz nam dárú káski fwoiey/ z Oycowřkiewy miłóści twoiey/ by fię Imię twe święciło/ v nas w fwey zacności było/ ná wřzem okręgu ziemie they/ wřzákeř ty fam řtworzyciel iey. *ArtKanc* M16; *LatHar* 5, 6 [2 r.]; *WujNT Matth* 6/9, *Luc* 11/2, *SarnStat* 1224.

W przekładach i nawiązaniach do biblijnego wersetu Act 4/12, Apoc 2/17, 3/12, 19/12 (75): Pod niebem niemář ijnégó ijmiona/ w który^mbyřmy mogli bytz rychley zbawienij/ nad to ijmie náfwięćfłeé Iezus. *OpecŻyw* 22; imienia niemář żadnego/ ná niebie y ná ziemi/ przes ktore moglibyřmy być zbáwieni/ iedno fámo imię P: Iezufa Křyřtuřa/ przes ktorego wiáry/ żadny tźłowiek [*nie może być zbawion*] *KrowObr* 51v, 44v, 45, 58 [2 r.], 77 [2 r.], 138 [2 r.] (14); Themu ktoryby zwyciężył/ dam ieść, z oney řkrytey máńny/ y dam mu kámyk biały/ y ná kámyku imię nowe nápiřáne [*et in calculo nomen novum scriptum*]/ ktorego nikt nie zna/ iedno ten ktory ie bierze. *BibRadz Apoc* 2/17, II 135 c *marg*; nápiřzę nád nim imię Bogá moiego/ [...] y imię moje nowe [*scribum super eum nomen Dei mei et nomen civitatis Dei mei Vulg Apoc* 3/12] *RejAp* 40v, 26, 27v, 28 [2 r.], 40v, 160, 161; Zadne imię nie pomoże iedno tho imię IEZVS *RejPos* 33v *marg*; żadne imię nie mogło być náleziono ná niebie áni ná zyemi/ ktoreby było miáło vblágác gniew Bogá oycá *RejPos* 117; wiefz iż żadnego imieniá nie mář áni ná niebie áni ná zyemi kthoreby nas zbáwić miáło/ iedno to imię fwięte Iezus *RejPos* 285v, 31, 33v [3 r.], 34 [2 r.], 34v [2 r.], 275 [4 r.] (21); *WujJudConf* 59 [2 r.]; *RejPosWstaw* [143³]v; *BudNT Apoc* 3/12 [2 r.], 19/12, Ff *marg*; niemář tego imienia pod niebem/ przes ktorebyřmy mieli być zbáwieni/ nád to imię Iezufa Páná [...] Gdyż on fam/ iest Pořrzednikiem nářzym/ Przyczyńcá/ Vblágánim/ y Droga: ábyřmy przezeń przyřtęp mieli do Boga *CzechRozm* 219v, 46v [2 r.], 47v, 53v [3 r.]; *CzechEp* 286, 289, 311; Iż teź niemář imieniá inřzego pod niebem/ ktoreby było podáne miedzy ludzi/ przes ktoreby zbáwieni byli [...] Ani iest żaden inřzy miedzy ludzmi á Bogiem pořrzednik/ procź tego fámeřo/ cźłowieká Iezufa Křyřtuřa řyná Bożego *CzechEpPORz* **4; *NiemObr* 112 [2 r.]; *LatHar* +11; Abowiem nie iest pod niebem inne imię dáne ludźiom [*nec enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus*]/ w ktorymbyřmy mieli

być zbawieni (*marg*) nie máłz nikogo inne⁸⁰ dánego ludziom, przez ktoregoby mogli być zbawieni. Hebr. (-) *WujNT Act 4/12*, s. 411, *Apoc 3/12* [2 r.], 19/12.

Frazy: »[czyje] imię [gdzie, a. w czym, a. na czym] jest (a. było, a. będzie), mieszka, przebywa« = *ktoś jest gdzieś obecny (o Bogu)* [szyk zmienny] (9 : 2 : 1): Y będzie tam wdzyęcźnie imię me miełzkáło *LubPs hh3*; Abowiem obrałem y poświęcił to mieyfce/ żeby tu ná nim było imię moje ná wieki [ut sit nomen meum ibi in sempiternum]/ á żeby trwały oczy moje/ y ferce moje thu po wlfyłtkie dni. *Leop 2.Par 7/16*, *Deut 12/11*, *1.Esdr 6/12*, *2.Esdr 1/9*; *BibRadz 3.Reg 11/36*, *2.Par 7/16*; *BielKron 77v* [2 r.], 78v; *BudBib 3.Reg 8/29*, *2.Par 33/4*.

»(jest, bądź itp.) błogosławione imię [czyje]« [o Bogu] [szyk zmienny] (17): Blogoflawioneé ijmie boga wieczného/ ktory w nallé nędzy wżyczá nám wfpomożenia fwego. *OpecŻyw 154v*, 166; *WróbŻolt 112/2*; *LubPs Z5v*; Bądź imię twoie Pánie Boże Iłráelłki błogosławione ná wieki [sit nomen tuum *Deus Israel benedictum in saecula*]. *Leop Tob 3/23*; *BibRadz Tob 3/13*, 11/11; *RejPos 182*, 291, 330v; *WujJudConf 19*; *BudBib Tob 11/11*; *LatHar 334*, 342, 400, 652; *SkarKaz 421b*.

»imię [czyje] trwa« [o Bogu] [szyk zmienny] (6): Będę tu po wlfyłtki dni dobrorzeczył thobie [...] imyę twoye ná wyeki trwać będzie/ Zá tych czáłow dziliefyfych y ná potym wlfędzye. *LubPs ee6v*, Q4v; A imię twoie niech trwa/ á niech będzie wwielbione ná wieki *BibRadz 1.Par 17/24*; *BiałKat 346*; *LatHar 399*, 400.

Zwroty: »[czyjogo] imienia hac się, lękać się; bojący się imienia [czyjogo]« [o Bogu i świętych] [szyk zmienny] (15 : 4; 3): *WróbŻolt 85/11*; Lękną fie wlfytki narody imieniá twego Pánie *LubPs X3v*, O6; A wznidzie wam ktorzy fie boicie imieniá mego [timentibus nomen meum] Słóńce fpráwiedliwości *Leop Mal 4/2*, *2.Esdr 1/11*, *Ps 85/11*; *BibRadz 2.Esdr 1/11*, *Is 59/19*; *RejAp 96*, 98 [2 r.], 98v, 156v; *RejPos 304*; *BudBib 2.Esdr 1/11*; gdy Eufrázya przyfzłá/ éicha byłá y od niey famey z ręku iádłá/ y iey fię imienia/ gdy iey iá pogrożono/ bałá. *SkarŻyw 226*, 58, 151; *LatHar 343*, 167; ábyś oddał zapłátę fługam twoim Prorokom y świętym/ y bojącym fię imieniá twego [et timentibus nomen tuum] máłym y wielkim *WujNT Apoc 11/18*; *WysKaz 36*.

»(nie) bluźnić imię [czyje]; imię [czyje] (jest) (z)bluźnione; (z)bluźnienie, bluźnierstwo imienia [czyjogo]« [szyk zmienny] (40; 8; 6 : 3): *WróbŻolt 73/10*; s kxiąg wáfzych włafnych/ vkażę niektore bluznierftwá imieniá Pánłkiego *KrowObr 147v*, 70, 72v, 147v, 159v, 161; *RejWiz 114v*; Człowiek ktoryby láiał Bogu fwoiemu/ poniefie grzech fwoy: A ktoryby bluźnił imię Pánłkie/ fmiercią niechay vmrze [qui blasphemaverit nomen Domini morte moriatur] *Leop Lev 24/16*, *Lev 24/11*, 16, *Rom 2/24*, *Apoc 13/6*; *RejZwierz 43v* [2 r.]; bluznili imię Bogá [...] á nie vpámiełáli fię aby mu chwále dáli *BibRadz Apoc 16/9*, 276a *marg*, *Rom 2/24*; *RejAp 134*, 135, 136v [2 r.], 141v, Dd2; Pan iáko ná zyemi thák y ná niebie bluźnienia imieniá fwego nigdy ćierpieć nie raczy *RejPos 101*, 18v, 50, 164v, 167, 200 (10); *BiałKat 51*; *KuczbKat 385*; *RejZwierz 200v* [3 r.], 204, 205, 264; *WujJud 218v*; *HistHel Dv*; *BudNT Apoc 13/6*; *SkarJedn A2*; *SkarŻyw 75*; *WujNT Rom 2/24*, *1.Tim 6/1*, *Iac 2/7*, *Apoc 13/6*, 16/9; *SkarKaz 244b*, 312a; *SkarKazSej 699a*, 701a, 703a.

»brać sobie (a. wziąć (sobie), a. mieć) imię [ktore, czyje]« [w tym: na pomoc (8), przed się (1), na świadectwo (1)] [szyk zmienny] (10): *RejPs 173v* [2 r.]; Godzi fię vmowy czynić á fłánowić rzeczy/ biorąc fobie ná świadectwo imię Boże *BibRadz I 11d marg*; Tuć też iuż próżno fobie brąć ná pomoc

które inżez imię/ y który inżyzy thytuł ná ziemi y ná niebie ku olięgnieniu tego to świętego á błogofławionego żywota wiecznego *RejPos* 121, 117, 121, 300v; *KochPam* 84; [*Dawid do Goliata mowił*] ty idziełz ná mię z dziwnemi zbroiami á przyprawami fwemi/ á ia tylko ná cię idę wziąwłzy łobie ná pomoc imię Pána moiego. *RejZwierc* 264, 264.

»imię [czyje] chwalić (*a.* wychwalać); imieniu [czyjemu] chwałę da(wa)ć (*a.* oddawać), (u)czynić, przynosić; imię [czyje] (*jest a. bądź itp.*) chwalebne, (po)chwalone, chwały godno; chwała imienia [czyjego], imieniu [czyjemu]« [o *Bogu i Chrystusie*] [szyk zmienny] (78; 10 : 3 : 2; 11 : 1 : 13 : 30): Będę chwalił gimię Boże w śpiewaniu/ á będę go wielbił w śławie. *TarDuch* A7v; *afferte domino gloriam nomini eius* [...] przynofcie panu bogu czełć y chwałę imieniowi iego *WróbŻołt* 28/2, 7/18, 43/9, 73/21, 85/9, 112/1 (11); Y będzie imię náwiek wiekom chwalebne/ ktore śnadz iełłcze przed floncem náłtáło *RejPs* 105v, 32v, 38, 43v, 48v, 78 (24); *SeklKat* E4; zbuduję kołcioł ná chwałę imieniu twemu *HistAl* Mv; *LubPs* B6v, G, G4v, I3v, Qv (18); *KrowObr* 237v; *RejWiz* 156v; Przez włlyfthkie dni będę dobrorzeczył: y będę chwalił imię twe wiecznie [*laudabo nomen tuum*] *Leop Ps* 144/2, *Ps* 28/2, 65/1, 73/21, 99/4; Chwalćie Pána. CHwalćie imię Pánłkie/ Chwalćiełz go łudzy Pańcy. *BibRadz Ps* 134/1, *Ps* 73/21, 74 *arg*, 105/45, 144/2, *Eccli* 17/8, 51/15; *BielKron* 27v; *LeovPrzep* D; *RejAp* AA2, 119; toć łą prawdziwe świętá [...] ktore obchodzimy ku czći á ku chwale świętemu imieniowi iego *RejPos* 276; niechay będzie pochwałono wiecznie święthe imię iego *RejPos* Ooo5, 24v, 46, 47v, 164v, 213 (13); *BiałKat* 13v, 33v, 206; *KuczbKat* 385; *WujJud* 118v; *RejPosWstaw* 42; Niech wychwalaia imię iego w tańcu/ ná bębnie y ná árfie niech przypiewaia iemu. *BudBib Ps* 149/3, *Ps* 148/5, 13, *Ioel* 2/26, *Iudith* 9/8; *CzechRozm* 229v; *ModrzBaz* 114; *SkarJedn* 366; *KochPs* 144, 149, 165, 201, 214; *SkarŻyw* 50, 502; *NiemObr* 23; ACh Pánie Boże który rządziłz Kołcioł łwoy [...] włzák on ten iełł lud twoy/ A w nimeś obrał ná wieki łwoie mięłzkanie/ áby tu było Imię twoie ná wieki chwalone *ArtKanc* I 15v, A4v, D3, I17, K8, M15 (11); *ZawJeft* 17; *GrabowSet* R4; *LatHar* 21, 45, 53, 61, 72 (20); *SarnStat* 986; *SiebRozmyśl* E2v; Nie dla nas/ ále dla łamego łiebie/ iákoś v Proroká rzekł: Dla chwały wielkiej imienia twego/ vczyń z námi przymierze wieczne/ á nie przełtáy nam dobrze czynić *SkarKaz*)(3, 39b, 456a; *SzarzRyt* D4.

»czcić imię [czyje]; dawać, (u)czynić czełć imieniowi [czyjemu]; czełć imienia (*a.* imieniowi) [czyjego *a.* czyjemu]; imię [czyje] będzie czczono« [o *Bogu, Marii Pannie i Chrystusie*] [szyk zmienny] (7; 2 : 8; 16; 4): vcż że łie tēz ij ty w ten dzień tak wełoly/ tzcitcz ijmię Marié *OpecŻyw* 186, 114; włzythki łwe łpráwy obráćac mamy ku ćci imienya Pánłkiego. *LubPs* Z6v *marg*; Syedń kroć przez dzień czynilem czełć imieniowi twemu A dawałem łłuffną chwałę tobye Pánu memu *LubPs* ccv, c4 *marg*, M, P5v, S4, V2 (12); *BielKron* 7; wdzyęcżna modlitwá v Pána tego/ gdy zbor iego wierny łpołęcznemi głofy [...] wołáia do Pána łwoiego/ á dawáiac czełć y chwałę świętemu imieniowi iego *RejPos* 213, 276, [278]v, [290]v, 299; Przyięgá dobrá ácz Imię BOże czćimy/ włzákże łle iey częłto vżywác. *KuczbKat* 285; *RejPosWstaw* 42; *CzechRozm* 268v [2 r.]; *KochPs* 8, 176, 197; *ArtKanc* T19; Aby imię twe prawdá było czczoné. *ZawJeft* 19; *GrabowSet* B4; *LatHar* 21, 45, 72, 93, 620; *WysKaz* 35; *SarnStat* 986.

»dobrorzeczyć imieniowi [czyjemu], imię [czyje]« [o Bogu] (2 : 2): my przywodząc łobye ná pámyęć wyelkość dobroći Páńfkich/ mamy dobrorzeczyć y błogofławić imię Páná swoiego. *LubPs X4 marg*, e66v; wyflawiaycież go á dobrorzeczyć imieniowi iego. *BibRadz Ps 99/4*, 144/1.

»o imię [czyje] broni dobywać, bić się« [szyk zmienny] (1 : 1): *RejPos 18v*; Ktorzy o twoie imię broni dobywáią/ Ktoremu zli Pogánie łprofnie vragáią. *CzahTr G4*.

»(d)ufać na imię [czyje] w imię [czyje], imieniowi [czyjemu]« = *ufać komu* (4 : 2 : 1): łłowom iego Páńfkim/ y imieniu iego świętemu/ przez ktore nam wšytko łobie v Bogá Oycá vprošić obiecáć raczył/ iuzechmy nie dufáli. *RejPos 132v*; kto chodzi w ciemnościach á nie ma światłá/ niech vfa ná imię Iehowy [speret in nomine Domini]/ á niech się łpuści ná Bogá łwego. *BudBib Is 50/10*, *Ps 117/10*, 11, 12; *ArtKanc N 20*; *KmitaPsal A4v*.

»lekce (po)ważyć [czyje'] imię (a. imienia nie poważać); imię [czyje] za nic sobie mieć; imieniowi [czyjemu] lekkość (u)czynić; imię [czyje u kogo] podłe i lekkie jest (a. w niwczym nie było)« [o Bogu] [szyk zmienny] (3; 1; 2; 2): obiecał s tey zyemie mądrego możnego Wyiác/ gdzye lekce wáżą łwiete imię iego *RejWiz 173*; łplugáwił Przybytek moy łwiete/ á imieniu memu łwietemu lekkość vczynił [polluerit nomen sanctum meum] *Leop Lev 20/3*, *Ps 73/18*; *RejPos 293*; Aby zásię Imię iego w niwczym nie było v nas: żeby wzgárdá iemu nie roflá między námi *BiałKat 51*; *SkarKaz 456b*; A niechay się iuż ciebie wšyłey záwłtydáią/ Ktorzy imię twe łwiete zá nic łobie máią. *CzahTr G4*; imię Páná wálzego podłe y lekkie v was ieft *SkarKazSej 671a*.

»(nie) lżyć (a. zelżyć) imię [czyje], uczynić zelżywość imieniowi [czyjemu]; [czyje] imię (jest) zelżone (a. zelżywość bierze); zelżenie (a. zelżywość) imienia [czyjego]« [w tym 14 r. o Bogu a. Chrystusie] [szyk zmienny] (7 : 1; 6; 2): Bo to ieft dziwna rzecz iáko ták długo wytrwáć moželz y tego vdręczenia przebránych łwoich y ták wielkiego zelżenia ymienia łwego *RejPs 119*, 89, 109v, 119, 207; *BibRadz Lev 19/12*. A gdziefz wiecey od wiekow mogłó być zelżono imię Páńfkie *RejAp 108*, 136v; Hetman krolá Alfyriyfkie⁸⁰ pilnie się był náłádził ná to / áby vczynił zelżywość imieniowi Bożemu. *RejPos 185*, [226]; Pomni łwé vragánié/ pomni/ wieczny pánie/ Iáko imię twe lżyli niełzczęfni pogánie. *KochPs 110*; *SkarŻyw 396*; bobym klámáć mušiał y lżyć imię Boże *CzechEp 73*, 340; Sftálem się/ iáko naczynie wzgárdzone/ Me imię/ ludzkim ięzykiem/ zelżone. *GrabowSet Q2*; *GosłCast 61*.

»w imieniu [czyim] mieć, pokłádać nadzieję« [szyk zmienny] (2 : 1): ZADny nigdy niebył marnie opułłczon ktokolwiek w boiazni a z dobrá wiará nadzieję pokłáda w łwietym ymieniu twoiem: abowiem tobie łamemu kazda obrona nalezy *RejPs 170*; *RejPos 121*; w imieniu iego pogáni będą nádzieię mieli [in nomine eius gentes sperabunt] *WujNT Matth 12/21*.

»imienia [czyjego] naśladowáć« [szyk zmienny] (2): widzifz iáko się on z niewierniki á s łprzećiwniki łwemi obchodzić raczy [...] Což owłzem s tymi ielzcze wiecey miłofierdzya łwego czynić raczy/ [...] ktorzy łzukáią á náłłáduią łwietego imieniá iego. *RejPos 284v*, 141.

»nawróć się do imienia [czyjego]« (1): Pan moc á zwycięstwo nád nim [nieprzyjacielem Pańskim'] obiecować raczy/ [...] wiernym łwoim/ á thym ktorzy vznawšy się náwrocą się do imieniá iego łwietego/ á będą łzukáć miłofierdzya iego. *RejZwierc 264*.

»(nie) odstąpić imienia [czyjego]« (4): Tu Pan włkázowáć raczy ku temu cnotliwemu kołciołowi/ chocia y go doznał iż w przełłádownániu nie odstąpił wiary y imieniá iego *RejAp 26v*, 41v; A což im

zá to obiecuiefz/ ktorzy mocno ftaná przy tobie/ á nie odstąpią imieniá twoiego świętego *RejPos* 266v, 50v.

»imieniem Bożym [co] pieczętować, poświadczac, poświadczac, zakrywać« = *poświadczac co Bogiem, wzywać Boga na świadectwo, powoływać się na Boga* [szyk zmienny] (1 : 1 : 1 : 1): czy grzeźlą/ ktorzy ymieniem bożim poświatczaią złe sprawy/ rzeczy/ albo kupie byc dobre *SeklKat* Fv, E4v; tzary swoie imieniem Bożym pietzętuią. *KrowObr* 92v; Szatan wzyfthko zákrywa imieniem Bożym. *KrowObr* 92v.

»pobudzić na się imię [czyje]« (1): *populus infipiens incitavit nomen tuum* [...] á lud głupi pobudził na sie imię twoie *WróbŻolt* 73/18.

»ręce podnosić do imienia [czyjego]« (1): ręce swe podnyofę do imyenyá twego/ Chwaląc cye przez wlfytek czas żywotá moyego. *LubPs* Pv.

»położyć, postanowić, postawić, założyć, zostawić [gdzie] imię [czyje]« = *przebywać gdzie, być gdzie obecnym (dotyczy Boga)* [w tym: imię moje (6), sw(oj)e (2), twoje (1)] (5 : 1 : 1 : 1 : 1): W thym kościele y w Ieruzálem/ ktorem łobie obrał ze wlfytkich pokolen Iíráelkich położę imię moje [ponam nomen meum] ná wieki. *Leop* 4.Reg 21/7, *Deut* 12/5, 4.Reg 21/4; tedy was ztámthąd zgromádzę/ y przywiode do mieyfca ktorem obrał ábym thám poftáwił imię moje. *BibRadz* 2.*Esdr* 1/9, *Ier* 7/12; w domu tym y w Ieruzalimie ktorym obrał miedzy wzytkim pokoleniem Izráelkim zostáwię imię moje ná wieki. *BudBib* 2.*Par* 33/7, *Deut* 12/11, 2.*Par* 6/20, 2.*Esdr* 219.

»(nie) przysięgać na [czyje] imię« = *powoływać się na kogo, świadczyć kimś, wzywać kogo na świadectwo* [szyk zmienny] (6): młci się frego nad takowemi ludzmi/ [...] ktorzi niepotrzebnie áni íprawiedliwie przifięgaią naimię iego *SeklKat* F3v, E4; *MurzNT* 20v; *Leop* *Ier* 44/26; *BudBib* *Ier* 44/26; *GrabowSet* E4.

»spługawić imię [czyje]« (6): íplugáwili imię święthe moje [polluerunt nomen sanctum meum] w obrzydnościach ktore czynili *Leop* *Ez* 43/8, *Ez* 43/7; *BibRadz* 4.*Esdr* 8/59; *KuczKat* 385; *BudBib* *Lev* 22/2, 4.*Esdr* 8/59.

»imię [czyje] sromocić (a. posromacać); (ze)sromocenie imienia [czyjego]; posromocono było imię [czyje]« (3; 2; 1): *MurzHist* B2v; tylko cię tu oto pytam/ ielli iefstze potrzebá więtzego bluznierftwá y fromocenia imieniá Páńskie⁸⁰ ífukác? *KrowObr* 148v; nic innego nietzynicie/ iedno imię Iezu Kryftá Syná Bożego fromoćicie. *KrowObr* 161, 159v; *RejPos* 194v; *ArtKanc* K4.

»stać przy imieniu [czyim]« = *być komu wiernym, nie odstępować od kogo* (6): ia wiem íprawy twoie/ y wiem gdzie mieszkalz/ ábowiem thám gdzie iefth ítholec szátánki/ á przedfię ftoifz przy imieniu moim/ á nie záprzales sie wiary moiey. *RejAp* 23v, 25, 38, 60v, 178v; *RejPos* 27.

»na imię [czyje] targac się« (1): Mniemiałem powiáda/ izem się flufznie ná imię Iezufa Názareńkiego targać miał/ przenálládownołem Chrześciány *SkarŻyw* 80.

»mieć w ucziwości (a. uczciwości, a. w pocziwości) [czyje] imię; uczciwość (a. pocziwość) czynić imieniowi [czyjemu]; z wielką pocziwością ważyć [czyje] imię« [szyk zmienny] (7; 2; 1): Y przyflufzáłoby wśsem národom / vfrálfywłfy sie iednemi dziwy niebieskimi z wielką pocziwością ważyć święte ymię twoie *RejPs* 94; Błogofláwieńftwo człowieká ktory w vczliwoći ma imię

boże. *RejPs* Ff7, 75v, 88, 180, 195; *SeklKat* E4v; Ludzie śprawni Niech sje welelą/ niechay naświētłzemu Vczciwość czynią imięniowi twemu *KochPs* 102; *ArtKanc* Nv; *LatHar* 343.

»(u)miłować [czyje] imię« [szyk zmienny] (10): *TarDuch* A8; *WróbŻolt* pp3v; *RejPs* 136v; *LubPs* Qv; Błogosławiony mąż/ ktory miłue imię tve dziewico Márya/ łáłká twoiá dułżę iego potwierdzi. *KrowObr* 151 v, 51, 88, 122; ci włyficy co wfáią w tobie/ niechac sje rozwelelą y wiecznie rozráduią/ brońże ich/ áby sje ci wefelili w tobie/ ktorzy miłuią imię twoie. *BibRadz Ps* 5/12, *Ps* 119/132.

»(u-, z)wielbić imię [czyje]; [czyje] imię (jest) wielebne« [szyk zmienny] (19; 4): *WróbŻolt* 85/12; *RejPs* 29, 61v, 95, 134; *LubPs* L2, dd6v; *Leop* 1.Par 17/24, *Ps* 85/12; ktoż sje nie będzie bał ciebye Pánie/ y ktoż nie będzie wielbił imieniá twoiego? Abowiem iednoś ty łam iest święty *RejAp* 127v; *BiałKat* 41; *BudNT Apoc* 15/4; *CzechRozm* 221; *KochPs* 129, 211; *SkarŻyw* 188, [282]; *GrabowSet* V; imię wielebne IEzulfá Chryftulfá [...] vczyniēs [Boże] wiernym twym wdzięczne y przyjemne á przekłętym duchom boiáźliwe y ftráźliwe *LatHar* 343; padł ná one włytkie ftrách/ y wielbili imię Páná Iesufowo [magnificabatur nomen Domini Iesu] *WujNT Act* 19/17, *Ioann* 12/28, *Apoc* 15/4; *GosłCast* 20.

»(u)wierzyć, wiara, wierzący w imię [czyje]« (21 : 4 : 1): wiarę w iego święté imię zatłumić chciáł *MurzNT* 116, *Ioann* 3/18; Sam Synem bożym będąc/ yednáł też włyfłtkim wyerzącym w imię yego dał moc/ áby sje fstawáli fynmi bożymi *KromRozm III* M4; *KrowObr* 206v; *Leop* 1.*Ioann* 3/23; *BibRadz* 1.*Ioann* 5/13 [2 r.]; *RejPos* 146; *BudNT Ioann* 3/18; *CzechRozm* 201v [2 r.]; *SkarŻyw* 576; *NiemObr* 96, 114; *ArtKanc* H18v, N15v; *LatHar* 106, 687; A gdy był w Ieruzálem w Páfcę w święto/ wiele ich vwierzyło w imię iego [multi crediderunt in nomine eius] (marg) vwierzyli weń. Hebráifm. (-)/ pátrząc ná iego cudá ktore czynił. *WujNT Ioann* 2/23, *Ioann* 1/12, 3/18, s. 411, 405, 1.*Ioann* 3/23 (8).

»(wy)sławi(a)ć (a. wysławować) imię [ktore, czyje]; słynie (a. musi słynąć), (roz)sławi się (a. miało się rozsławić) imię [czyje]; było sławione imię [czyje]; imię [czyje] (jest) sławne« [szyk zmienny] (52; 6 : 5; 2; 21): *GlabGad* A3v; *WróbŻolt* mm3; WEwłyfłtkich národziech żydowłkich bárzo iest oznaczony bog náłz á w Ifráelłkiem pokoleniu sławne iest imię iego *RejPs* 111, 26v, 81, 89v, 103v, 119 (16); Ty nas błogosław Pánye á tve fwyęte imię/ Niech po włyfłtkich narodoch wielkim ftráchem słynie. *LubPs* P4v, Cv, Q4v, R3v, T2, X3v (14); *GroicPorz* C4; *RejWiz* 35, 103; Błogosławiony iesteś Pánie Boże oycow náłfych/ á chwalebne y sławne imię twoie [laudabile et gloriosum nomen tuum] *Leop Dan* 3/26; ná thom cie wzbudził/ ábym okazał ná tobie moc moię/ á żeby było sławione imię moie [nomen neum] po włyfłtkiey ziemi *Leop Rom* 9/17, 2.Par 26/8, *Iob* 18/17; Dawid [...] każe lud obliczác/ iżby było tym sławnieyfze imię ie^{go} á iżby sje pokazał być krole^m ludu ták wielkie^{go} *BibRadz* 2.*Reg* 24/2, *Ps* 35 arg, 76/2, *Sap* 10/20, *Eccle* 51/17, *Is* 24/15; *Diar* 21; *RejPos* 285v [2 r.], 286, 286v; *BudBib* 1.*Reg* 18/30, *Ps* 86/9, 12, *Eccle* 39/39[41]; *CzechRozm* 104, 222, 224; *ModrzBazBud* ¶6v; ZNáczny iest bóg w Żydowłkiey kráinie/ W Izráhelu iego imię słynie. *KochPs* 112, 18, 210; *SkarŻyw* 230, 341, 462; Tweć Imię nasławnieyfze ták iest vmocniono; Ktobieć sje vćiekamy *ArtKanc* T10, K7v, K8 [2 r.], K8v, K10, P17, T9; *KochPropKKoch* 4; Imię twoié/ Gdzie chłodné Nilowé zdroie Wynikáią/ słynac będzie *ZawJest* 45; CHwali cie/ dułżá moiá/ Boże wieczny/ Tve imię sławi/ cały

Imię 1erdeczny *GrabowSet* R3v, O, P3, P4, X, Y2v; niech wszyscy wczują poratowanie twoje/ którzy nabożnie wyławiaią imię twoje. *LatHar* 487, 83, 168, 425, 564, 591.

»imię [czyje] wyzna(wa)ć; przyznać się [czyjemu'] imieniowi; wyzna(wa)nie imienia [czyjego]« = *za kimś się opowiedzieć, uznać kogoś, do kogo przystać, wierzyć w kogo [o Bogu] [szyk zmienny]* (40; 1; 7): pan Bog obiecuje [obietnice] tim którzy/ wyznawiają imię iego/ á na wípomożenie go [...] wziwiają *SeklKat* F4v, E4v, F4; Nievkracay nam mily panie dobrodzieyftwa twego ale ie nam radffey rozmnazay a ínadz tem będziem chętlíwffý ku wyznawaniu chwalebneho imienia twego *RejPs* 205v, 94v; *KromRozm I* O3v; *LubPs* A5v, E2, F2, G2, Mv (9); *BibRadz Is* 25/1; *BielKron* 77v; nie tylko ábys íe nie záprzał wiary moiey/ ále mocno dzierzyfz/ to íeft/ wyznawalz imię święte moie. *RejAp* 25v, AA3, 23v, 30, 39, 89, 94v, 119; *RejPos* 283, 300v; *WujJud* 184v; lecz íię modlíć będą ná mieyfcu tym/ y przyznáią íię imieniu twemu *BudBib* 3.Reg 8/35, 1.Par 16/35, 2.Par 6/24, 26, *Ps* 138/2; *HistHel* B4; *CzechRozm* 194v; *KochPs* 10, 40, 80, 94, 139, 163, 173; *SkarŻyw* 402, 429; *WujNT* 693; Imię Páńskie śmieie wyznawali/ Ani íię grózb Zydowfkich wíęcý nie lękáli. *SiebRozmysl* K3, H4; *SkarKaz* 160b.

»wziąć na imię swoje« = *pozyskać dla siebie, sobie* (1): Symon powiedział íáko pierwey náwiedził był Bog/ áby z Pogánow wíął lud ná imię fwoie [*Simon narravit quemadmodum primum Deus visitavit sumere ex gentibus populum nomini suo*]. *WujNT Act* 15/14.

»wzywać (a. przyzywać) imienia [czyjego] (a. imię [czyje]); jest wzywane(-o) [ktore, czyje] imię; wzywanie imienia [czyjego]« [*w tym: na pomoc* (6), *na wípomożenie* (2), *w potrzebach* (2), *ku pomocy, na wszem*] [szyk zmienny] (102; 5; 15): ktho thwego ymyenya wzyua krom wáthpyenya wízytko othrzymawa *PatKaz I* 1v; *PatKaz III* 124, 127, 127v; *TarDuch* E3v; *WróbŻolt* 79/19, 115/13, 16; *RejPs* 145v, 171v; nie wziwiają na wípomożenie ku wízelkiemu dobremu wczínku ymiénia iego/ ale miálto Boga/ duńnego nieprzyaciela wzywiają *SeklKat* F2v, F4, F4v; nychcyał indzye ízukác obrońce żadnego/ íedno wzywał ná pomoc tu imyenyá mego. *LubPs* Vv; imyenyá yego w potrzebách fwych wzywáli. *LubPs* Xv, S2v, X6v, Z5v, aa2 [2 r.], aa4, gg3v; *KrowObr* 67, 89, 120v [2 r.], 174v; offiarowali go [wołu] y wzywali imieniá Báálowego [*invocabant nomen Baal*] [...] / mowíac: Báál wífluchay nas. *Leop* 3.Reg 18/26; położyłes kościoł w ktorym wzywáne íeft ímę twoie [*et posuisti templum, in quo invocatum est nomen tuum in ipso*] *Leop Bar* 2/26, *Gen* 21/33, 26/25, *Deut* 26/2, 3.Reg 18/24 [2 r.], 25 (19); *BibRadz Gen* 4/26, 12/8, 13/4, 16/13, 21/33 (13); *BielKron* 26, 77v [2 r.]; Nomine Deoru^m sancta testimoniorum fides, Práwe fwiadectwo które bywa wzywaniem ymienia boskiego potwierdzono *Mącz* 452b, 38d; *RejPos* 184, 204v; *KuczbKat* 365, 384; *RejZwierc* 12, 261v; *WujJud* 246; *WujJudConf* 245v, 246; *BudBib Gen* 12/8, *Ps* 116/4, 13, 17, *Ier* 44/26 (8); *HistHel* C; *BialKaz* G2 [2 r.], M4; *BudNT Act* 2/21; *CzechRozm ktv*, 191v [2 r.], 195v, 196 [4 r.], 196v (14); *ModrzBaz* 53; *KochPs* 157; chuchánie świętych/ y wzywánia imieniá Boskiego/ íáko nagorętfzy płomień pali czárty/ y wypędza. *SkarŻyw* 278, 2, 41, 269 [2 r.], 278; *CzechEpPORz* **2; *LatHar* 26, 140, 155, 327 [2 r.], 328; *WujNT Act* 2/21, 9/14, 21, 22/16, *Rom* 10/13, s. 559; *SarnStat* 184.

»(nie, ani) (za)przec się imienia [ktorego, czyjego]« [szyk zmienny] (16): *KrowObr* 51, 138; kwoli nędznemu fwiátá tego pochlebftwu/ á k woli nátkánia mizernego brzuchá fwego odftępujemy á przymy íe imieniá Páńskiego. *RejAp* 26v; nie tylko nie przec íe imieniá Páńskiego/ ále y íawnie

ie wyznawać/ iestechmy powinni (*marg*) Kto sie páná przy. (-) *RejAp* 25v, 26, 38 [2 r.], 39, 40v; Mogłci też był przełpiecznie przewać Piotrá zdraycą Páná fwego/ gdy sie trzy kroc záprzał fwiętego imienia iego. *RejPos* 172v, 318; *BudNT Apoc* 3/8; *SkarŻyw* 125, 341; záchowáleś fłowo moie/ y nie záprzałeś fię imięniá moiego[*non negasti nomen meum*]. *WujNT Apoc* 3/8; *SiebRozmysl* D.

»zastawiać się [komu] o imię [czyje]« = *bronić kogo* (1): ich nieprzyaściołom/ y krzyża S. tak fię mocno záftáwiác chćieli/ o fławę wřzytkiego chrześciánřtwá y imię Bogá náłzego Iezuřa Chryřtuřa. *SkarJedn* 255.

»zawołać, odzywać się do iemienia [czyjego]« (1 : 1): nigdy żadnego nie widzyał nikt opuřczzonego/ kto záwołał do fwiętego imienia iego. *RejPos* 174v; *CzechRozm* 197v.

»złorzeczyć imieniu(-owi) [czyjemu], imię [czyje]« [*szyk zmienny*] (2 : 2): od takich odyał Pan fwą pilną pyeczã/ Co imyeniowi yego fwyętemu złorzeczą *LubPs* K2; Rořpomni ná zły narod który bluźnił cyebye/ W řprořności fwey złorzeczác twoye imyę w nyebye *LubPs* R3v; *RejAp* 107v; *KuczKat* 385 *marg*.

»imienia [czyjego] na spomożenie žádać« (1): ydác nakradzieztwo/ mężoboyřtwo/ czudzolořtwo/ ec. ymienia Bożego nářpomożenie žádaia *SeklKat* F2v.

Wyrażenia: »wielkie (jest) imię [czyje]« [*szyk* 12 : 4] (16): Wřfyřcy to wyznác muřfã/ iż imyę twe yeřt wyelkye *LubPs* X; ZNáioomy Bog w żydořtwie: w Ířraelu wielkie imię iego [*magnum nomen eius*] *Leop Ps* 75/2, *Ios* 7/9, ZZ; *BibRadz* 3.Reg 8/42 [41]; *KuczKat* 190 [2 r.]; *WujJud* 4, 237v; *CzechRozm* 120v; *KochPs* 71, 149; *SkarŻyw* 25, 82; ná káždym mieyřcu ofiáruia imieniu memu ofiáre czyřtã/ bo wielkie iest imię moie miedzy Pogány/ mowi Pan Bog *SkarKaz* 158a, 158a.

»(wiel)możność imienia [czyjego]; [czyje] wielmożne (jest) imię (a. wielmożności godno)« [*o Bogu*] [*szyk* 13 : 2] (11; 4): BOże wřfechmogący prze wielką wielmożność ymienia twego/ racz wybáwić mnie *RejPs* 80; Ínadnie to každý obaczy iaćkiew wielmożności godno fwięte imię iego *RejPs* 202, 111, 145, 161v; rozřławyę tu możność imyenyá twoyego *LubPs* T2, B4v, Cv, E3v, O3 *marg*, P3v *marg* (9); *LatHar* 564.

Wyrażenia przyimkowe: »dla imienia [czyjego]« = *dla kogo, mając kogo na uwadze, ze względu na kogo, z powodu kogo* (160): *TarDuch* A2; *WróbŻořt* 22/3, H3v [2 r.], 43/26, 142/11; *RejPs* 44, 67, 134, 211v; wřpomagac bliźnego fwego dla fwiętego ymienia y rořkazania iego. *SeklKat* F; ku cierpieniu wřzelakich ciężkořci dla imięniá pańskie^{ęo} mocnie pořilál ieden drugiego. *MurzHist* T3; Co przed tem dla imyenyá Kriřtuřowego kářłani wyelkie záwołányá á myelcá v káždego myeli/ dzis zá zgorřfieniem fwyátá zá nic nye řtoia. *GliczKřiař* O6v, O7v; *LubPs* A3, F3, G, H2, S2v, Y2v, Zv, ee5; *KrowObr* 47; dla iego imienia ocz go kolwiek proři/ Widzę iż każdy táki pociechę odnoři. *RejWiz* 165v; *Leop Is* 48/9, 1.Petr 4/14; *BibRadz* 3.Reg 8/41, *Ps* 25[24]/11, 143[142]/11, *Is* 48/9, 60/9; dla ie^{ęo} [Boga] imienia ná łobie brzemię nieřli. *BielKron* 199v, 194; *GrzegRóżn* M2; nicći nie będzie ciężko nic przykro á nic trudno dla imienia Páńskiego fwiętego [...] iedno řthoy mocno przy nim iaćo przy włáfnym Pánu řwoim *RejAp* BB7, 60v, 61, 94, 126v, 177v; áni tych chcę wyliczáć/ kthore dla imienia Kriřtuřowego vmęczyć sie dáły *GórnDworz* Yv; á tákowych było wiele ktorzy ie^{ęo} naukę kazáli/ á dla prawdy á imienia Kriřtuřowego řá pobići. *HistRzym* 110; w ten czás wierni moi/ nawięcey będę vćifnieni/ dla imienia iego. *RejPos* 259v; Dayże nam tu nářz miły Pánie

fkromnie ná wŕzytkim wytrwác dla imieniá twego *RejPos* 314, 6, 120 [2 r.], 121, 140v, 143v (24); A my też bądźmy powinni tákże wŕzytko odpuŕzczać winowáycom náŕzym/ dla imieniá iego ŕwiętego *RejZwierc* 11, 141v; *BudBib* 1.Reg 12/22, 2.Par 6/32, *Ps* 105/8; *BudNT* 1.Petr 4/14; *CzechRozm* 226, 229, 232, 268v; żywe y dla imienia Chryŕtuŕowe⁶⁰ oŕadzone w ćiemnicách więźnie/ máiętnościá ŕwoiá/ [...] opátrowáli. *SkarŻyw* 62, 22, 141, [474], 528; *CzechEp* *2, 21, 22, 337; *ArtKanc* Q6v; *GrabowSet* E4, G4; ŕwiętych Męcźennikow twoich dzieŕiáci tyŕŕicy rycerzow/ dla imieniá twego ŕwięte⁶⁰ vkrzyżowánych/ pámiátkę obchodźimy *LatHar* 441, +8v, 19, 29, 59, 89, 171, 180, 612, 630; *KolakSzczęŕl* B4v; *JanNKarGórn* G4v; Ráduiá ŕię Apoŕtołowie/ że ich vbiczowano dla imieniá Pána Ieŕuŕowego. Ktorego opowiedác nie przeŕtáię. *WujNT* s. 412, *Luc* 21/12, *Ioann* 15/21, s. 369, *Act* 5/41, *Rom* 1/5 (10).

~ *Zwroty*: »[co] dla imienia [czyjego] ci(e)rpiec (a. scirpieć, a. ucierpieć)« [w tym: przeŕladowanie (5), wszy(st)ko (złe i dobre) (4), lekkość, męki] [szyk zmienny] (21) : *KrowObr* 186v, 187; gotowi przijác y ŕcirpieć wŕzytko złe y dobre dla tego imieniá iego ŕwiętego. *RejAp* 61; *RejPos* 7, 266v marg, 313v; *WujJud* 181; ŕzli ráduiác ŕię [...] iż dla imienia Ieŕuŕowego zá doŕtoyne byli miani lekkość vćierpieć. *BudNT Act* 5/41; *CzechRozm* 247v [2 r.], 248v; *SkarŻyw* 41, 82, 152, 363, 532; *CzechEp* 24; *ReszList* 150; ktorzy dla imieniá Pána Chryŕtuŕowego/ męki ná ty^m ŕwiećie rozliczne vćierpieli *LatHar* 657; Bo mu ia vkaże/ iáko wiele potrzebá mu ćierpieć dla imieniá mego [pro nomine meo] *WujNT Act* 9/16, s. 44.

»dla imienia [czyjego] być w nienawiŕci [u kogo], mieć [kogo] w nienawiŕci (a. nienawidzieć [kogo]), być nienawidzonym [od kogo]« [szyk zmienny] (7 : 2 : 3) *MurzNT Matth* 24/11; *KrowObr* 237v; *Leop Is* 66/5; ktorzy [bracia waszy] was nie nawidźieli/ a odrzucáli dla imienia mego [propter nomen meum] *BibRadz Is* 66/5, *Matth* 10/22; *CzechRozm* 229, 250; *CzechEp* 21; będziecie w nienawiŕci v wŕzytkich/ dla imieniá mego [propter nomen meum] *WujNT Matth* 10/22; Tedy podádźá was w vdręczenie/ y będą was zábijác: y będziecie nienawidzeni od wŕzech narodow dla imienia mego. *WujNT Matth* 24/9, *Mar* 13/13, *Luc* 21/17.

»opuŕŕić (a. opuszczác) [kogo, co] dla imienia [czyjego]« (8): wŕŕytcy ktorzy rzeczy czeŕné opuŕŕczáię dlá ijmienia mégo/ ŕkorotz więcey wezmá/ a nad to/ żywot wiekuiŕty otrzymáię. *OpecŻyw* 56; *KrowObr* 140, 140v; roŕkázuie [Krystus] opuŕŕić oycá/ mátkę żonę/ y dzieći dla imienia ŕwego. *BibRadz I* 108v marg; *RejAp* 41; *RejPos* 293v, 301; *WujNT Matth* 19/29.

»dla imienia [czyjego] pogináć (a. ŕmierciá ginác), umrzeć (a. zemrzeć), wydać duŕę ŕwá (a. zdrowie swe), być gotowym gardła dáć, podjác ŕrogá ŕmierć, żywot ŕwoj lekce poważyć« [szyk zmienny] (2 : 2 : 2 : 1 : 1 : 1) : *RejPs* 66v; *BibRadz Act* 15/26; zdrowie y żywot ŕwoy lekce poważyć dla imienia iego. *RejAp* 61, 60; *HistRzym* 87v; Ktory prze ŕtałość ŕwá/ podiáŕ ŕrogá ŕmierć dla imieniá Pána ŕwego/ á ŕŕthaŕ ŕie napirwŕszym męcźennikiem iego. *RejPos* 21v; práwi wyznawce Chriŕtuŕowi/ y ŕławę v ludźi vtráćić/ y gárdlá dáć dla imieniá Chriŕtuŕowego y prawdy iego máię być gotowi. *WujJud* 158v; ia gotowem [..] y vmrzeć w Ieruzálem/ dla imieniá Pána Ieŕuŕowego [propter nomen Domini Iesu] *WujNT Act* 21/13, *Act* 15/26. ~

»na imię« = *w imię, podszywając się pod czyjś autorytet* (2): *MurzNT Matth 24/5*; Bo mnodzy przyidą ná imię moje [*venient in nomine meo*]/ mówiąc że ia ieftem/ y mnogie zwiodą. *BudNT Mar 13/6*.

»na imię« = *w imię, powołując się na kogo, ze względu na kogo* (3): Ktokolwie z takowych dziatek przyimie iedno ná imię moje [*in nomine meo*] mnie przyimuie *BudNT Mar 9/36*; Ia tobie obiecuję ná imię Pána mego Iezus Chryśtuła/ ieśli z całego fercá wwierzyłś á ochrzciłś lię/ wżytki złoczyństwa y grzechy twoie złożyłś/ y odpuszczonęć będą *SkarŻyw 428*; *LatHar +8v*.

»prze(z) imię« (56): przełz to ymyą [*Maryja*] upadly byua wzniefyon grzełzny z grzechow uybauyon *PatKaz III 124v, 127v [2 r.]*; et in nomine dei nostri magnificabimur Będziemy lię wefelić w tobie ktoris ieft żbawiciel nałz á przez imię tve będziemy wvielmożeni *WróbŻołt 19/6*; Włáfnie tho przyślufśe/ ábychmy pánu íwemu ku czći [...] wítawicznie wyślawiáli dobrodzieyństwo iego/ ktore fie nam ítało w wybáwieniu naśym przez święte imię iego. *RejPs 141v, 60, 80v, 120v*; *LubPs Q3v, aa4, cc4v*; *GroicPorz k2*; *KrowObr 44v, 77*; *RejAp 178*; áby krolełthwo czártowłkie/ y moc íwiátá tego/ przez imię Pána twoiego/ było nád tobą złamano *RejPos 133v, 106v, 117, 299*; *WujJud 229v*; *BudNT Ioann 15/21*; Boże móy/ ty bądź zemną/ prze imię fwoie: Ty mię ráty: bo wielkié łá łáfki twoie. *KochPs 169, 42, 120*; *CzechEp 119, 209*; *NiemObr 79, 94*; *ArtKanc N13v*; *SiebRozmyśl E3, M*.

~ *Zwroty*: »cierpieć prze [*czyje*] imię« (1): wiele ich w vboftwie trwáli/ puściwłzy cześne imienie/ ćierpieli więźzenie/ prze Pána Kryśtuła imię. *ArtKanc O15*.

»przez imię [*czyje*] prorokować« (1): Wielé mi ich rzecze onegoto dnia/ Panie panie zázechmy przes imię twoie nie prorokowáli *MurzNT 31*.

»prosić przez imię [*czyje*]; przez imię [*czyje*] będą próśby wysłuchane« [*szyk zmienny*] (5; 1): we włzey mey pokorze poddány W. K. M. Pána íwego przez imię Boże próśzę y nápominał *BibRadz *2v, *7*; *SkarJedn 403*; wítapię do Oycá íwoiego/ tám mię maćie Przyczyńcę wiecznego/ bo przez Imię moje/ będą próśby wałze wysłucháne. *ArtKanc P7*; próśzę was bráćia/ przez imię Pána náłzego Iefu Chriśtá [*per nomen Domini nostri*]/ ábyście toż mowili wżyścy/ á iżby nie były miedzy wámi rozerwánia *WujNT 1.Cor 1/10*; *SkarKazSej 671*.

»przysięgać (*a. krzywoprzysięgać*) przez imię [*czyje*]; przysięga ma być (*a. czynić przysięgę*) przez imię [*czyje*]; poprzysięgać [*kogo*] przez imię [*czyje*]« = *powoływać się na kogo, wzywać kogo na świadectwo [w tym: przez imię Pańskie (5), Boże (2), Bogow cudzych (2), świętych, jedynego Boga]* [*szyk zmienny*] (12; 4; 1): *OpecŻyw 114*; Niebędźiefz krzywoprzyśyęgał przes Imię Páńłkie. *GroicPorz pp3v, aav*; Przyśięgá ma być tylko przes imię páńłkie. *KrowObr Tt2v, 41v [4 r.]*; Pána Bogá twego będziefz fie bál/ á iemu lámemu będziefz służył/ przez imię iego będziefz przyśięgał [*per nomen illius iurabis*] *Leop Deut 6/13*; *BibRadz Lev 19/12, Is 48/1*; *GrzegŚm 24*; Przyśięgáć nic inśzego nie ieft/ iedno Pánem Bogiem świádczyć [...] Bo wżyśtko to iednáko waży mowić/ świádek mi ieft Pan Bog/ álbo Przez Pána Bogá. Ieft też y to Przyśięgá/ kiedy [...] przez ítworzone rzeczy przyśięgamy: iáko przez święte Bołkie Ewángelie/ przez Krzyż/ przez Kości/ y przez imię Świętych *KuczbKat 285*; *WujJud 62*; *WujJudConf 61v [2 r.]*; *ModrzBaz 87*. ~

»w imię (*a. imiono*) [*czyje*]« (79): *OpecŻyw 96v, [170v]*; BOże w gimię twoie zbawionym mie wczýń/ á w cznocie twoiey ładz mię. *TarDuch D8, B4*; Thabor et hermon in nomine tuo exultabunt

Gora Tabor y hermon vraduią fie w imię tve *WróbŻółt* 88/13, 88/25; wybáwiál mnie od takich ftráfliwych rzeczy w ktorychem ia záváždy wymię páńfkie vftáwicznie przebywál. *RejPs* 24v, 174; *SeklKat* I2; *RejKup* i7, o8, p8, q6; Panie/ téłz i Djabelftwa fą nám poddané w imię twoie *MurzNT Luc* 10/17; *KromRozm II* d2v, t2; *LubPs* T5 [3 r.]; Ale y Krolowa Sabá/vfłyfzawlfy záwołanie á flawę Sálomonowę w imię Páńfkie [*fama Salomonis in nomine Domini*]/ przyiáchlál áby go fkuflá w zágadkach. *Leop 3.Reg* 10/1, *Deut* 18/7, AAA2; *BibRadz* *7, *Act* 5 arg, *2.Cor* 5/20; *OrzQuin* B4v; *BialKat* 143v; áby bylá rozflawioná w imię iego pokutá y odpufzczenie grzechow miedzy wfzemi narody ludzkiem *RejPos* 114v, 63v, 116, 116v [2 r.], 118, 121 (10); *RejPosWiecz*² 92; *BudBib Ex* 34/5; *HistHel* Cv; *CzechRozm* 20, 196v [2 r.], 268v; nápal tu iefzcze ogień/ á ia w imię Pána náłzego Iezufa Chryftufa/ wnidę weń śmieie á ofiar dyabłom czynić nie będę. *SkarŻyw* 403, 1; *WerGość* 268; Kto przyimuie proroká w imię proroká [*qui recepit prophetam in nomine prophetae*] (*marg*) To ieft, przeto że ieft prorok. (-): zapláte proroká weźmie. *WujNT Matth* 10/41; ábyście wierzyli że Iefus ieft Chriftus Syn Boży: á izbyście wierząc/ żywot mieli w imię iego [*in nomine eius*]. (*marg*) przezeń, ábo dla niego. (-) *WujNT Ioann* 20/31, *Matth* 10/41, s. 44, 299, *Ioann* 14/26, s. 372 [2 r.] (13); *SarnStat* 986; *SkarKaz*)(2).

~ *Zwroty*: »przyjść w imię [czyje]« = *przyjść w oparciu o swój własny autorytet lub podszywając się pod czyjś* (13): przydzielić inny w imię fwoie/ tedy go przymiecie [*si alius venerit in nomine suo, illum accipietis*]. *Leop Ioann* 5/43; *BielKron* 467; *RejPos* 188v; Pátrzcie áby was kto nie zwiodł. Abowiem wiele ich przyidzie w imię moie/ rzekąc: Iam ieft Chriftus: y wiele ich zwiodá *WujNT Matth* 25/5; Antychrift przyidzie nie w imię Chriftufowe/ ále w imię fwoie: ktorego Zydzi zá Melfyalfá przyimá. *WujNT* 324, 99, *Mar* 13/6, *Luc* 21/8, s. 281 [2 r.], *Ioann* 5/43, XXXXXV.

»przysięgać w imię [czyje]« (3): thu Papielz wedlug tey przyflegi ieft iáwnym Bálwochwálca/ ktory tu oto przyflega/ nietylko w imię Páńfkie/ ale téłz w imię Piotrá *KrowObr* 41v, 33v.

Wyrażenie: »w imię Pańskie« = '*za Bog zapłać*' *darmo* (1): Chcełz krámárzem oštác/ Małz kupcowi nádkác. Prze Bog nic nye weźmyelz/ Aż niądze [!] mieć będziefz. [...] Czego wzdám doględác trzebá/ áby y bogátych oycow dzyatki w imyę Páńfkye/ to yeft dármo nye nápyerály fie vczyć. *GliczKsiąż* M6v. ~

»w imię [czyje]« = *przez kogo, za pośrednictwem kogo* [*o Chrystusie*] (95): tzożkoli będziecie profitz w ijmię moie/ to vczyńi [*wam Bóg*]/ aby ocietz byl pochwalon w fynie. *OpecŻyw* 96; *WróbŻółt* 19/8; *SeklWyzn* E4v; *SeklKat* F3, Ov, P3 [2 r.], P3v, S, T3v; *RejKup* n2, q6; *KrowObr* 5v, 46v, 161v, Rr2v, Ss3v, Vu3; *BielKron* 98, 234; *GrzegRóżn* [B4]v; Tákże téłz y ty poruczay záváždy złe y dobre fwoie Bogu oycu fwemu niebiełkiemu w imię tego iedynego fyná iego/ á ftáwiay mu przed oczy onę wdzyęczną ofyárę iemu/ onę mękę niewinná fyná iego. *RejPos* 107v; káždy nędzny/ vpádły/ á grzełzny/ ma przyczyńcę v Bogá Oycá fwego/ Pána á zbáwicielá fwego Iezufa Kristufá: á iz wfzytko pewnie odzyerży oczkolwiek záwoła do Bogá Oycá fwego w imię fwiete [!] iego. *RejPos* 176, 20v, 21, 45v, 75v, 87 (41); Nievciekáiąć od Chriftufá/ ktorzy fie w Imię iego o przyczyńę do Swiętych vciekáią. *WujJud* 56 *marg*, 56 [3 r.], 59; *WujJudConf* 55v; *CzechRozm* 12, 191, 191v, 202, 204, 224, 225; *CzechEp* 70 [2 r.]; Ocz prośić będziecie/ mnie Pośrzedniká máiąć/ w Imię moie weźmiecie. *ArtKanc* M14, M15, N17v; *GrabowSet* C2v, E3; *LatHar* +11; *WujNT* s. 362, *Ioann* 14/13, 14, s. 365,

Ioann 15/16 (9); Iełzczęście w imię moię nie prošili: prošcie á sftánie fię wam. Bo ftáregó zakonu ſwięci/ nie mieli ielzczęe ták obiáſnionego poſrzedniká tego Syná Bożego/ áni wykonánych wyſług iego/przez ktore wſzytko vprałzamy/ lepiej y więcey niźli oni ftárzy. *SkarKaz* 455a, 245b, 455a.

»w imię [czyje]« = z pomocą kogo, biorąc kogo na pomoc; zdając się na kogo, ufając w czyją pomoc [o Bogu] (85): *MetrKor* 38/503; flaba nádzieią ielł w koźdey ſwieckey pomocy ále wymię twoie możemy fię o nierowne rzeczy pokuſić. *RejPs* 88v, 66; *LibMal* 1544/84; *RejJóz* P6v; Wziwać zawſze páná boga na wſpomózenie przywſzelkim poczátku rzeczy dobrich mowiąc tak panie Boże racz połczęſcić/ Wymie twe miły panie. *SeklKat* E4v; Wymie oycza nieboywa fię Ku ſpowiedzy gothuýwa fię. *RejKup* i3; *KromRozm III* A5; *BielKom* A, A2; *GliczKsiąż* K3v, O5v; Nyewyerni w ſiłach ſwych wſyáý/ á wyerni w imię Pánłkie zwalczą ſprzečiwniki ſwoie. *LubPs* E4 marg; My w imię Páná ſwego zwycyętwochmy wzyęli *LubPs* E4, E4, Mv, aa3v [2 r.]; Nic nie trudno ktho co w imię pánłkie pocźnie *RejWiz* 3, 3, 69, 110v, [Cc 7]v; *RejZwierz* 43; *BibRadz* 3.Reg 22/16; Mów iedno w imię Pánłkie ſmieie *OrzRozm* Dv, B2v, F2v; pánu bogu dzyękuýmy/ że nam dał w moc thy okrutniki/ ktore w imię iego pobijem. *BielKron* 202v; puſciliſmy fię tedy w imię Boże z Wenecyey/ morzem do Alexandryey *BielKron* 455v, 65v, 330v [2 r.]; Pergas optimis omnibus, Jedź w ymię boże á dobrego łzczęſcia vziway. *Mącz* 263b, 341b, 344d, 479a; W imióno Boże pocźne tedy/ ábym pewniéy poſtąpił *OrzQuin* Tv, E, Iv, M3 [3 r.], M4v; *RejAp* 3v, 22v; wiedli triumphy oni co poznawáli iego/ widząc iż iuż w imię iego hárdzi byli wſzytkim nieprzyaciódom ſwoim *RejPos* 9v; káždy mowi Pan Bog mi pomoże/ a wſzyſcy mowią w imiono Boże iedziemy. *RejPos* 71v, A5, 10v, 76v, 79, 117 marg, 186; *BiałKat* 338v; *GrzegŚm* A4v; wy okrutni pohánicy ſtroicie fię ná nas z rozmáitemi przypráwami ſwoiemi/ ále my was bić będziemy w imię Páná náłzego. *RejZwierc* 265v, 11, 27v; *Strum* O3v; *WierKróc* B3; *BiałKaz* C2v; Idźże w imię BOże w pokoiu: á Pan BOG nie chay [!] z tobą będzie. *CzechRozm* 204v, 41, 224v; *KarnNap* G3; *Oczko* 26; *KochPs* 65; Sam fię tedy w imię Pánłkie w dáleką pułzczą vdał. *SkarŻyw* 57, 134, 428; *MWilkHist* K2v; *StryjKron* 110; *CzechEp* [397]; *WerKazPap* 274; *BielSjem* 15; *OrzJan* 136; Chciałbym cię w imię pánłkie dziś w drógę wypráwić. *WyprPl* C; *WujNT Act* 9/28; *SarnStat* 573, 1002, 1037, 1038, 1057, 1186.

»w imię [czyje]« = przez wzgląd na kogo, dla kogo [o Bogu a. o Chrystusie] (54): Kto kolwie da korczag wody/ wymię boże nieſtraćy zaplati ſwey [*Mar* 9/40] *SeklKat* F4v; *KromRozm I* G; *MurzNT* k. 73v, *Matth* 18/5, *Mar* 9/40, k. 148v marg; Cić nye w imię Krytuſowe ſye zgromadzáyą/ ktorzy yednoć á zgodę wſłytkyego krzeſciyánſtwa [...] tárgáyą. *KromRozm II* q2v, q2 [2 r.]; obycał/ gdźyeby ſye ich dwa álbo trzy zelźło w imię yego/ iż tám myedzy nimi yełł. *KromRozm III* A5; *LubPs* Nv; *KrowObr* 10v; *Leop Ier* 3/17, *Matth* 18/5, 20, *Mar* 9/35, 40; *BibRadz Ier* 3/17, *Matth* 18/5; *RejPos* 13, 114, 144, [308]v, 329 (10); *GrzegŚm* 20, 36, 56; *WujJudConf* 220; *BudBib Ios* 9/9; *BudNT Mar* 9/40; *ModrzBaz* 38v; *SkarŻyw* 208; *CzechEp* 30, 329; Páweł Apoſtoł [...] wſzytkiemu zborowi/ w imię pánłkie zgromádzić [się] kazał. *NiemObr* 39; RAczyłz nas dziś wſpomoc Pánie/ błogoſław to zgromádenie/ ktore czynim w Imię twoie *ArtKanc* P2; *LatHar* +8v; Ktoźkolwiek iedno z tákowych dźiateczek przyimie w imię moie (marg) dla mnie. Hebraiſm. (-) mnie przyimuie *WujNT Mar* 9/37, s. 22 przedm, *Matth* 10/42, s. 43, 73, *Matth* 18/5 (12); *SkarKazSej* 657a.

»w imię [czyje]« = *powołując się na kogo, czyimi słowami, w którym imieniu* (48): *OpecŻyw* 169v;f *SeklKat* X2; Nyeznać też drugich pan Kryftus/ ácz łye flowem yego łłczyca/ á w imyę yego każá albo prorokuya/ albo cudá czynya. *KromRozm I* [L3]v; Opowádamy wam brácy w imyę páná náłłego Yezu Kryftá/ ábyłcye łye odłaczáli od káždego brátá chodzącego nyerządnye *KromRozm II* g3v; onym cí ná prorokowányu w imyę pánłkye [...] nic nye łchodziło *KromRozm III* D4; *KrowObr* 44v, 121; Cobi w imię Pánłkie Prorok ten prorokował/ á niełtało łie ták/ te⁸⁰ Pan niemowił *Leop Deut* 18/22; Boć oni fáłefłnie prorokuiá wam w imię moie: ánim ich połłá/ mowi Pan. *Leop Ier* 29/9, *Deut* 18/19, 20 [2 r.], 3.*Reg* 22/16, 3.*Esdr* 6/1, *Ier* 44/16; *BibRadz Deut* 18/20, 22, *Ier* 11/21, 29/21, 23, *Luc* 24/47; ktorzy wzgárdzá łłowá ty ktore on będzie mowił w imię moie/ ia będę okrutny pomściciel tego. *RejPos* 63v, 63v, 116v [3 r.], 117 [5 r.], 234v; *RejPosWiecz*² 92; *WujJud ktv*; *BudNT Act* 5/40, 9/27, 29; *CzechRozm* 112v; *SkarJedn* 27; *CzechEp* 24, 30; Wezwawłzy tedy Apołtołow/ vbiwłzy ie zákazáli/ áby nie mowili w imię Iefufowe *WujNT Act* 5/40, *Matth* 7/22, *Luc* 24/47, *Act* 4/17, 18, 9/27, 2.*Thess* 3/6.

»w imię [czyje]« = *posłany od kogo, należący do kogo, komu oddany [o Bogu]* (34): Izrahelłki król iefłes/ ij chwálebny Dáwidów plod/ ktory w ijmię boże krolu błogofławiony przyłłedles. *OpecŻyw* 72, 71v [2 r.], 73, 102v, 174; onto król ktory przyść miał w imię pánłkie *MurzNT Luc* 19/38; *KromRozm III* E5; *Leop Zach* 10/12, *Ioann* 5/43; *BibRadz Mar* 11/9, 10, 13/35; Też Prufka y Pomorłka ziemiá przyłłáli kniemu dobrowolnie łpiewáiąc włzythcy/ błogofławiony kthory przyłłedł w imię Boże. Widząc Káżimierz tę chuc k łobie [...] práwá łłufzne y łprawiedliwe włzythkim włóżył. *BielKron* 356, 467; *RejPos* 1v, 3v, 86v [2 r.], 87, 87v, 345v; *LatHar* 94, 529; *SkarKaz* 6a; *CzechEp* 141; Iáciem przyłłedł w imie Oycá niego (*marg*) chwały oycowłkiey łzukáiąc, ábo, połłány od Oycá. (–) *WujNT Ioann* 5/43; Hofánná/ błogofławiony ktory idzie w imię Pánłkie [*qui venit in nomine Domini*] (*marg*) to iefł, połłány od Páná. (–) *WujNT Ioann* 12/13, *Matth* 21/9, 23/39, s. 165 *marg*, *Mar* 11/9, *Luc* 13/35, 19/38.

»w imię [czyje]« = *z polecenia czyjego, zgodnie z czyją wolą* (18): Vczynki ktore działám miedzy wami w ijmię oytłza mégo dáwaiá łwiadetłtwo omnie *OpecŻyw* 65; Moyzełz y Aaron takież włłytko wymię twoie czynili. *RejPs* 113v; *RejKup* q5; *LubPs* Pv; *RejWiz* 150; *BibRadz Ioann* 10/25; *SarnUzn* F7v; *LatHar* 56, 654 [7 r.]; *WujNT Ioann* 10/25, *Col* 3/17; Aby włłytko co iedno pocznem/ [...] w łłowie y w vczynku/ było w imię Páná IEZV Chryłtułá *SkarKaz* 85a.

»w imię« [*w formule „w imię Ojca i Syna i Ducha św.”, wypowiedanej przez chrzełcijan przy czynieniu znaku krzyża przy róžnych okolicznościach*] (15): *TarDuch ktv*; Włławłzy rano maiá łię dziatki naprzod przezegnać a ty łłowa mowyc. Wymię oica y łyua [!] y ducha łwiętego. Amen. *SeklKat* C3, C4; Niechay będzie połłwięcony ten kołciół/ tá káplícá albo ten ołłarz/ w imię Oycá y Syná y Duchá łwiętego/ ku cíi Bogu *KrowObr* 219v, 71, 81v, 101, 103; *GrzegRóžn* [I4]v; *RejPos* 148; ktory [*św. Anzelm*] przybieży á w chodząc w komorę krzyż S. vczyni/ mowiąc: W imię Oycá eć. *SkarŻyw* 334; *LatHar* 4, 60, 73, 82.

»w imię« [*w formule słownej rozpoczynającej zeznanie, przysięgę, list, akt, dokument urzędowy [w tym: w imię Boże* (32), *Pańskie* (4), *św. i nierozdzielnej Trojce, Jezu w imię twe łwięte*] (38): Ihesu myły wgimyá twe swyanthe. Iako mikolay wisnyewsky zayanł dzyesyancyoro kobyl zgimyenyá

mego *ZapWar 1514 nr 2170*; Papieża Rzymskiego przyięgá. W imię Boże Amen. *KrowObr 41*; nowa Przyięgá Biskupow Papieżowi. W Imiono Boże Amen. Ia Iendrzey Biskup wybrány Krakowfki/ od tey godziny ná potym. Wiorny będę y posłufzny [...] Rzymfkiemu kościołowi *KrowObr 128, 41*; *OrzRozm R*; W Imię Boże/ Amen. My Kázimiérz/ z łálki Božey Król Polfki/ Wielkie Książę Litewfkié/ ná wieczną pámięć dáiemy znác przez ninieyfzy Liít/ rć. *SarnStat 896, 4, 11, 185, 189, 249 (33)*.

»w imieniu« (18): *WróbŻolt 88/17, ee3*; *BielKron 221*; potrzebá było wćierpieć Chrístufowi/ y powltác zmartwych trzeciego dnia. Y przepowiedác wimieniu iego pokáiánie y odpufzczenie grzechow *BudNT Luc 24/47*; *SkarŻyw 4 [2 r.]*.

~ *Zwroty*: »w imieniu [czyim co komu] dáć« = *przez wzgląd na kogo, dla kogo (1)*: Pánie Boże náfz ráczże nas wyfluchác/ w imieniu Kryftá rácz nám to wśyfťko dáć *MycPrz A3v*.

»idący, chodzić w imieniu (a. imionu) [czyim]« (2 : 1): pošile ie w Iehowie/ á w imieniu iego chodzić będą *BudBib Zach 10/12*; Błogośławiony idący wimionu pańfkiem. *BudNT Matth 23/39, Luc 13/35*.

»w [czyim] imieniu prośić« = *powołując się na kogo, za pośrednictwem kogo (1)*: W Pánfkim imieniu fwięty m wśyfťko ocz prośić będziem wedle obyetnic ie⁸⁰ łácno otrzymamy. *LubPs I marg*.

»w imieniu [czyim] ufać, mieć dufanie, ufanie umocnić« (1 : 1 : 1): mychmy wfánie fwe vmocnili w fwięty m imięniu Pánfkim. *LubPs E3v, I*; Rátuy nas Pánie Boże náfz: ábowiem w thobie á w imieniu twoim máiąc duffánie/ wyflifmy przeciwko temu mnoftwu. *Leop 2.Par 14/11*.

»zachować [kogo] w swym imieniu« = *dla siebie, przy sobie (1)*: Kryftus [...] prošil Bogá oycá [...] zá wśyfťkyemi/ ktorzy by przez ich flowo weń wwyerzyli/ áby ye pošwyęcił w prawdzye/ á záchował w fwym imyeny *KromRozm I K2*.

»[co] zależy (a. należy) w imieniu [czyim]« [szyk zmienny] (3): Nierowna moc Pánfka ku mocy fwiátá tego/ ktora tylko zależy w imieniu iego. *RejPos 230v marg, 300v. ~*

W przen (75) : *PatKaz II 26v*; [Jezus] okazał fie nam być práwym Oycem przyśzłego wieku/ [...] nas czeka iako włálnych fynczkwów fwoich/ nád ktoremi fie rościágnęło tho fwięte imię iego IEZVS/ á kthorzy w nim mocną nádzieię máią. *RejPos 33v*; áby tho fwięte imię iego ták nie leżáło ná potym iáko w popiele zágrzebione *RejPos 300v, 285v, 299*; imię iego [Chrystusa] zniepokáláney mátki/ ciáło wzieło/ y z ítáło fię pošrzednikiem náfzym. *SkarJedn 308*; *KochPs 181*; ábych to imię I[ezus] nošil w íprávách moich wśyfťkich/ ná chwałę twoię obracáiąc. *SkarŻyw 4*; W tym imieniu IEZVS [...] będziefz miał ochłodę w wpaleniu/ wćieczkę w pogonieniu/ zamek w obronieniu [...] y wrotá do niebá w twym oftátnim fkonániu. *SkarŻyw 4*; á ia go wczynię łobie naczyniem przebránym/ w ktore wleię fłodką wonność imienia mego/ áby iá roznošil po wśyfťkim świece *SkarŻyw 82, 4*; Niech mi twoie imię/ zá ochłodę będzie/ Ciebie w fercu máiąc/ niech fię cięfz wśzędzie *GrabowSet Cv; LatHar 24, 270*.

W porównaniu (2): *BiałKat 346*; Onych imię [męczenników kościoła] po wśyfťkim świece/ iáko to fłonce/ y owfzem nád to fłonce/ bárzye świeci/ bo nocy żadney nie ćierpi *ReszPrz 5*.

Zwroty: »trzymać imię [czyje]« = *być komu wiernym (2)*: *BibRadz Apoc 2/13*; trzymałz imię moie/ y nie záprzałś fię wiáry moiey [et tenes nomen meum et non negasti fidem meam] *WujNT Apoc 2/13*.

»uderzyć o ziemię imieniem [czyim]« = *gardzić kim* (2): Vdérz o ziemię imieniem Królewskim/ y Vrzędmi Królestwa iego [...] ták iákoś téż vderzył o ziemię imieniem Papielkim (*marg*) Kto gárdzi Papiżem/ gárdzi Królem *OrzQuin* K2.

»imię swe [na co] wpisać« = *oddać, ofiarować siebie* (1): Pan Bog ie w niebie nápiśał/ gdy ták iáko do reieftru łzli/ imiona łwe ná żołnierftwo Chryłtułowe w píuiąc *SkarŻyw* 206.

»nie moc wymówić imienia [czyjego]; imię jest niewymowione« = *nie móc kogo ogarnąć umysłem, nie móc wyrozumieć; ktoś jest trudny do określenia i wyrozumienia* [szyk zmienny] (4; 1): tho imię iefł nieywmówióne *BiałKat* 206; łłyłzyłz iż tego imienia świętego nikt wymówić nie może/ oprócz Duchá s. *RejPos* 285v, 142 [2 r.]; *LatHar* 246.

Wyrażenie: »imię [czyje] (jest) słodkie; słodkość [czyjego] imienia« [szyk 5 : 3] (7; 1): *PatKaz III* 127; Imię Iezus ták iey w myłli/ y wípominániu/ y w śćiech łłodkie było: iłz nic innego z więtfzjm kochánim mowić y myłlic nie mogła *SkarŻyw* 160; ták ono/ czemu łię był w miłóści Bołkiey y łłodkości imienia iego przez cáły żywót przyuczył/ tym ku śmierci idąc wśzyćiek woniał *SkarŻyw* 293, 4, 462 [2 r.]; *LatHar* 24, 466.

Wyrażenia przyimkowe: »prze imię« (1): Pan [...] ná dobrej mię pałzey poładził: nád wodą ochłody wychował mię/ y náwrócił dułżę moię: przeprowádził mię drogámi prawdy prze imię łwoie. *SkarJedn* 401.

α. W kontekstach odnoszących się do duchowej, psychicznej strony człowieka (41) : aby ijmę tweé święté Iezus/ w mym łertzu przebywało/ a tak mię ku towarzłstwu świętemu na wieki wieczné przywiodło. *OpecŻyw* 23v; *LubPs* X6v; *RejPos* 34v, 50v, 252, 265; áby łie w nich łwięćilá łwiątobliwość Imienia Bołkiego. *KuczbKat* 385; *BudNT* 2.Thess 1/12; łwego wielkiego á łtráłżliwego imienia znáiomóć w łercu iego wznowił. *SkarŻyw* [282], 70; *LatHar* 577.

Frazy: »imię [czyje] jest [w kim]« [szyk zmienny] (2): gdy ty nas vbłogółławic będziefz raczył tedy ymię twe święte będzie w nas iako w łlugach twoich *RejPs* 170; *WujNT* 2.Thess 1/12.

»aby było [w kim] pochwalono, poświęcono imię [czyje]« (3 : 3): Oświęćze tedy włzechmogáci Boże ty nędzne oczy náłze/ áby było w nas pochwalono święte imię twoie *RejPos* 173, 173, [254], [279]v, 281; prółiłz/ áby było poświęcóne w tobie imię Boże *BiałKat* 206.

»imię [czyje w kim] się łwięci (a. poświęca się); imię [czyje w kim] łwięćić« [szyk zmienny] (14; 1): *SeklKat* Sv [2 r.]; *RejAp* 72v; A nigdy zá czáłu wolnego o to łie nie łthárámy/ áby łie w nas łwięćilo łwięte imię iego/ á iżby łie ku czći á ku chwale iemu okázowálá łwięta á krzećciáńłka powinnoć náłzá. *RejPos* 252; Pan Bog wiernych łwych/ dla dołwiádczenia łtałóści ich/ á też iżby łie okázowáło á poświęcáło imię łwięte iego w nich/ nigdy bez pokusy á bez przełłádwánia mieć nie raczy. *RejPos* 281v, 39v, 44v, 133v, 273, 273v, [279], 284v; Święć łię w nas imię twe łwięte/ niech zwyćięłtwá nie máią/ potłum Diáby przekłete. *ArtKanc* M14v, M18v, P8.

Zwrot: »nosić, miewać imię [czyje] w sercu, w sobie itp.« [szyk zmienny] (6 : 1): Y będzie nołił Aaron imioná łynow Izráelłkich ná łercu łwem [et portabit Aharon nomina filiorum Israel in pectorali iudicii, super cor suum] *BibRadz Ex* 28/29; A iákoż nołić á okázowác małz to łwięte imię w łobie tego Páná łwego? (*marg*) Iáko łie ma ktho okázác być wiernym Páńłkim. *RejPos* 285v, 285v, [290];

Dayże mi/ ábych to twoie imię IEZVS nośił w fercu/ ná cię mile ząwždy wípomináiąc *SkarŻyw* 4, 4; *LatHar* 581.

a. W połączeniu z odpowiednią przydawką oznacza określone pokolenie, plemię, naród (18) : był ná wżyłtkie przypadł wielki ftrách imieniá żydowłkiego [*grandis enim cunctos iudaici nominis terror invaserat*] *Leop Esth* 8/17; *BibRadz* 4.Reg 14/27, *Is* 48/1, *Esth* 10/8; Gdy iuż było imię Żydowłkie po wżyłtkich zyemiach łąłiednich rozłławione/ bali łie ich okoliczni krolowie. *BielKron* 31 v; *BudBib* *Is* 14/22; Rzeczpółpolita łą Zbory á zgromáđzenia ludzkie [...] Bo imieniem Rzeczypółpolitey iedná *familia*, álbo dom ieden nie bywa názwán *ModrzBaz* 2v; Boże day/ áby to Rzymłkie imię/ ktore teraz niemáłą część Chrześciájánłtwa pod łwą mocą ma/ łię łwoię ráczey obrociło przeciw nieprzyációłom páńłtwa łwego *ModrzBaz* 106, 81; *Formidable erat Turcis nomen Polonorum*, iák *Cromerus* piłze/ Stráłzne było imię Polłkie Turkom. *StrykKron* 662; *NiemObr* 158; *PaprUp* C2 [2 r.]; *ActReg* 22; *OrzJan* 105.

Szereg: »imię i narod« [szyk 2 : 1] (3): *SkarJedn* 93; imię polłkie y naród wżyłtek Polłki wýłcináli *OrzJan* 97, 101.

2. W funkcji przysłówka: »imieniem« (215) :

»imieniem [czyim]« = w czyim imieniu, od kogo, z upoważnienia, z polecenia czyjego [w tym: imieniem naszym (33)] (129) : *MetrKor* 40/824, 59/76; *MiechGlab* 59 [2 r.]; *Naprod* [!] połzel náłł [...] połzdroy y nawyedzi ymyenyem náłzym pana łana Markrabya *LibLeg* 7/68v; A thak przerzeczoný połzel náłch bandzie zandal ymyenyem náłzym pana Markrabye aby thego themv Miłtrzowy czynycz vyanczey zakazał *LibLeg* 7/69; ymyenyem náłzim Czełarzowy bandzyełł dzyankował *LibLeg* 7/103; Ieo Krolýewłka mcz náłch myłóczywi pan na połelłthwo kthorełz przed ye⁸⁰ K. mczam ymyenyem pana Voyewodi Vololkyego novego powyedzyał. [...] thak czy odpowyecz raczil rołkazacz. *LibLeg* 11/163, 7/8, 9v, 10v, 31, 34 (40); Tu prorok y łwem y inych wiernych ymieniem oznáymie prágnienie przyłcia álbo łpółcznego złączenia z łynem bożem *RejPs* 91v; *ZapWar* 1545 nr 2646, nr 2646 [2 r.]; *KromRozm III* N2; *Diar* 21, 84, 87; *GroicPorz* cv; przydziecie do Nábalá y pozdrowicie go imieniem moim łpokojnie [*et venietis ad Nabal et salutabitis eum ex nomine meo pacifice*] *Leop* 1.Reg 25/5, *Esth* 16/17; máią álbo mogą być łłownie pozwáni przez Woźnego/ imieniem náłzym/ álbo Stárolłcinym/ álbo Sędzyego. *UstPraw* C4; Rzecz ktorą vczyłłł [...] Ráphał Łełzczyłłki [...] imieniem wżyłtkiey Sláchthy/ w Piotrkowie ná wálnym Seymie *LeszczRzecz kt*; *BibRadz* *Ier* 29/25; *OrzRozm* I3v; Połłał thedy Ioáb imieniem kroléwłkim zá Abnerem/ áby łie do krolá wrocił *BielKron* 69; moy námiłóciwłzy pán/ odelłał mię z thákowým połelłtwem/ ábym iáłności wálzey/ imieniem iáłności iego/ winłzował włzego dobrego *BielKron* 331 v; Czełarz záłię łwoie połły połłał do Krolow/ ktorzy tákież imieniem Czełarłkim Krole z radołcią przyimowáli *BielKron* 413v, 59, 197, 200, 216, 235v (12); *Veneri dicito multam meis verbis salutem*, Kłániay łie odemnie/ Pozdrów/ czołem vderz moyim ymieniem *Mącz* 236b; *Rogavit ut tibi salutem adscriberem*, Prołłł mié ábych ci ymieniem yego pozdrowienie przypíłł/ álbo ábych cy łie kłaniał od niego przez ten łíłł. *Mącz* 366a; *Voca illum meo nomine*, Prołłł/ wzóv go moyem ymieniem. *Mącz* 504a, 418a, 484c, 505a; *OrzQuin* C4v; gdy połłowie Kłiáżąt Pomorłkich/ Krolowi imieniem pánow łwych w puł rynku hołđ podług zwyczáiu czynili *GórnDworz* P4, M8v, S5; *RejPosWiecz*² 91v; *BiałKat* 158v; *BudBib* *Esth* 3/12, *Ier*

29/25; *HistHel* Dv; *BiałKaz* M4v; Od wśzytkiey Śláchty w obec Krolá pozdrawiáiąc/ By wolności/ praw ich łtrzegł/ nic nie odmieniáiąc. Ná to zász wziął odpowiedź Krolewłkim imieniem/ Iż chce być páńłtwá tego łlawnym rozmnożeniem. *StryjWjaz* Cv; *SkarJedn* 184, 319; bel Plenipotentem od teyze Malgorzathy Koncyny, ktory doplácił tego Imienia tamze na Stawíłkach imieniem Koncyny Brołzkowi Buinikowi *ZapKościér* 1581/25v, 1580/13v; *StryjKron* 458, 637; *CzechEpPorz* **3v; Piotr imieniem wśzytkich/ wyznał go być Chrístułem łynem Bogá żywego *NiemObr* 32, 108, 169 [2 r.]; Starostę Koninskiego wtych rzeczach ktore nam imieniem Vprz. W. powiadał, wysłuchalismy *ActReg* 172, 69, 81, 168, 170, 181; Piotr bez wátpienia to mowił imieniem wśzytkich Apołtołow. *WujNT* 417; [obiecujemy] iż wśzyłtkim prośzącym od nas gránic [...] damy dwu przełozonych/ álbo Vrzędników/ [...] którzy imięniem náłzym będą mieć moc gránice vczynić. *SarnStat* 839; tedy my wełpółek wśzyłcy y ofobliwie koždy z ofobná/ náłzemi imiony y zá wśzyłtkę Szłáchtę/ Boiáry/ Pány/ y obywałe łziem Litewłkich [obiecujemy] *SarnStat* 999, 56, 257, 300, 570, 662 [2 r.] (21); Toż vczynił Heliałz przedniełszy Prorok imieniem wśzytkich Prorokow *SkarKaz* 117b; Zeby zmyłłł łobie íłz od oycá Przyiechał ze Fráncyey do łyná Pángraczá, Y žeby go imieniem oycowłkim pozdrowił. *CiekPotr* 59.

»imieniem [czyim]« = jako kto, czyimi słowami, w zastępstwie kogo, powołując się na kogo (42) : *PatKaz II* 57v; *LibLeg* 7/100v; *RejPs* 54, 204; Ezáiałz dawno o tym prorokował/ imyeniem bołkim ku kołcyołowi ták mowyać. *KromRozm III* G4v; *Leop 1.Reg* 25/9; A ieliłz łie przyda žeby kto nie był połłuzen łłowom moiem kthore on imieniem moiem [in nomine meo] opowiedáć będzie/ náđ tákowem łie ia pomłzczę. *BibRadz Deut* 18/19, *Ex* 5/23, *Deut* 18/20; *BielKron* 35v; Aliquem admonere verbis alterius, Nápomionać kogo cziyem ymieniem. *Mącz* 231a; *RejAp* 16v; Przyłzedł do niego Sámuel Prorok/ powiedáiąc mu to imieniem Páńłkim *RejPos* 39v, 12v, 16v, 101v, 237v; *KuczbKat* 235; *RejPosWstaw* 22v [2 r.]; *BudBib Ier* 20/9, 29/9, 21, 23; *CzechRozm* 43v, 81, 105v, 155v, 187v, 239v; *SkarŻyw* 120; imieniem Bozym/ iákoby Bog łam mowić miał/ co czynić/ mowić/ y rołkázowáć. Iáko czynili człęłto Aniołowie: czynili pod čás y Prorocy *CzechEp* 212, 155 [2 r.], 279, 284, 302, 316; *NiemObr* 113, 115; bierzćie łobie ná przykład vtrapienia y ćierpliwołci/ Proroki: ktorzy mowili imieniem Páńłkim [qui locuti sunt in nomine Domini] *WujNT Iac* 5/10; *SkarKaz*)(2.

»imieniem [czyim]« = z czyjego rozkazu, polecenia, czyjá wolá (11) : ná Wołófká hołdowná łziemę twoię/ Imieniem twoim/ hołdownego Woiewodę Alexándrá byłem włáđził *OrzRozm* R3v; Czálów tych rołkázował imieniem krolewłkim vdolney Węgierłkiey łziemi Arcybiskup Kolołeńłki *BielKron* 305v, 211v; Tarnelłt. [...] Pan Mikołay Ráđziwil [...] imieniem Krolá łego M. Polłkiego/ zburzył. *KwiatOpis* B2v; Then bywał głowny Zamek Lyflandckich Miłtrów. Theras go trzyma imieniem łego K. M. Xiążę Kurlandckie. *KwiatOpis* B4v; A tego Páńłtwá imieniem Krolá łego M. Iáłno wielmożny Pan á Pan Ian Chotkiewicz [...] Adminiłtrátorem ielłt. *KwiatOpis* C2v, B3, B4; *ActReg* 119; [ten zamek do rąk] Włádyłłáwá Biskupá Włódczłáwłłkiego imięniem náłzym máią oddáć/ wroćić *SarnStat* 1080, 20.

»imieniem [czyim]« = jako kto, podszywając się pod kogo (2) : Iacub syn Gabrielow sdolłka o Napiłłfanye łiłthu łalłchiuego pogimani dobrowolnye przed vrzádem wiznałł łłch łymy czálzy

Napifchal lyfth ymyenyem panyey Brodniczkiej do Lucaffa Brzeczky *LibMal* 1551/159v; *HistRzym* 73v.

»imieniem [czyim]« = *za pośrednictwem kogo* (1) : A oczokołwie [!] będziecie proffić pana boga ymieniem fynia iego będzie wan dano. *SeklKat* F4v.

»imieniem [kogo]« = *zachowując się, poczynając sobie jako kto* (1) : Powiedział ktoś abyim ia imieniem Hátály/ Miał zaiędzć wytrzęć pułkołzki ná fkály. *CzahTr* K2.

»imieniem [czyim]« = *w imieniu, z upoważnienia określonej zbiorowości, reprezentując, zastępując określoną zbiorowość* (20) : mowi ymieniem wffego zboru krzelcyánfkiego ku pánu bogu, *RejPs* 93v, 103; potym rádnie frogie pofélftwo imieniem woýfká wftytkiego powiedzieli *BielKron* 307; Publice bona possidere Rzeci połpolitey ymieniem czyie dobrá trzimáć. *Mqcz* 329b; Publice dare causam vel negocium, Imieniem rzeczy połpolitey komu co poliećić. *Mqcz* 329c; POłłowie ná Seymie imieniem korony Polfkiéy/ ípráwuia rzeczy koronie przeciwné. *OrzQuin* C4v *margin*, C3v, C4v, D, Dv [2 r.]; *ModrzBaz* 101; nie íam tylo / ále imieniem wftytkiego wielu krolełtw duchowieńftw/ ty przywileie Piotrá S. kościołowi przyznawa. *SkarJedn* 107, 118, 268; Krol íágeło [...] poftánowienie vmowy/ y przymierze pierwfe imieniem Rad Koronnych odnowił *StryjKron* 511; SKárzyli íe przed námi Połłowie [...] imięniém Rycérztwá onych Woiewódtw/ ná Zupniká náłzého Rułkiego *SarnStat* 392, 1078, 1210; áby oná ofiará od wftytkich chwalcow Bożych/ íawnie y imieniem ludu wżego oddawána Bogu byłá *SkarKaz* 157a.

»imieniem [czego]« = *tytułem czego, z racji czego* (6) : Ktoech nie dla tego połłał y poftánowił: Aby iako Krolowie/ albo Kxiążetá tego fwiátá/ pánowáli imieniem wiáry nád ludem/ w pychę íe podnořili *KrowObr* 5v; my/ kórzy namieftnictwo pieczołowána ludzkiego poruczoné nieřiemy/ imięniém ípráwiedliwořci/ prawdy w prawdzie ízukamy *SarnStat* 155; Ich wftytki dobrá ruchomé y nieruchomé imięniém puřcizny pánowie ich zwykli bráć. *SarnStat* 653; ktore [dziewki] zwykli ftryiowie álbo przyiáćiele bliźzy imięniém opieki chowáć *SarnStat* 590, 584; *KlonWor* 63.

»tym imieniem« = *tym sposobem* (1) : ktore ofoby/ y rzeczy ten Kořcioł Rzymfki gáni y potępia/ oni tełz y zá zgánione y potępione máia: wyznawáiac íáko prawdziwi fynowie pořluřeńftwá/ tym imieniem íáko íię rzekłó/ ífz tey Stolice Apořtołfkiey/ cokolwiek poftánowi y rořkaże wiernie pořluřzni będą. *SkarJedn* 319.

»imieniem [czyim]« [w formule rozpoczynającej list] (1) : poczynamy ymyeniem wielkie^{go} boga ktori fzczescze rořdaye. *LibLeg* 10/95.

III. W funkcji spójnika: mianowicie, to jest (33) :

Wyrażenie przyimkowe: »na imię« (32): drugiego ziemianyna na ymye yvankowego oycza y bratha yemv zabytho *LibLeg* 10/58v, 11/84v; pokradł skomori. Naymye plałcz trzy fuknye *LibMal* 1547/136; za pyącz zlothich y wřelzćzi grořchi przedal. Naymyá dwye ftucze barchanu byallego *LibMal* 1551/159v; powyedzial yfz nyekthori Mychalek krawczik wyelye rzeczy pokradł v xiendza Boruřzha [...] A naymye vkradł lyfzke kthora zařtawyl v Zida *LibMal* 1551/161v, 1546/122, 1552/169, 1553/173, 176; co mogli to czynili/ Najmię do pana boga íię zanim modlili. *MurzHist* T2v; Naleźli infzy obyczái [...] ktoremby prawdę zatłumili/ Na imię ten Poczęli iachac na Wergeriuřa bífkupa fwięte^{go} *MurzHist* V2, B3, 03, Q2; *MurzNT* 108v; Lecź iuź bacźę z ktoregořcie wy cechu/ ná

imię z one⁸⁰ o którym tak Lindanus píše. *WujJud* 172v, 27; *WujJudConf* 80v; *CzechEp* 362, 372, 376; *CzechEpPORz* *3; iedni go Piotrowym namiestnikiem liczą/ iáko ná imię wízyfzczy Papieżnicy *NiemObr* 55; *RybGęśli* A3; *WujNT przedm* 26; *SarnStat* 879.~ *Połączenie*:

»a na imię« (6): ftáfzy Doktorowie/ á ná imię Cyprian ś. Origenes/ Eufebius Emiffenus/ [...] o czyścu to mieśce wykłádaia. *WujNT* 22, 7, 297, 365, 804; *SarnStat* 1015. ~

»imieniem« (1) : Wízytkim w obec [...] imieniem/ wízelkim poddánym názym/ pod którychkolwiek mieyfcách w Koronie y w páńftwách názych miefzkáiącym *SarnStat* 971.

*** *Dubia* (2) : rofbywízi Camyenydze yednemv myełczanynv. Sochawfkyemv. Poymkolczv [= *po imieniu Kolcu?*] y pobrały bily fkarbow syla *LibLeg* 11/184v; *BielSen* 9.

[*Uwaga: Wyras hasłowy w swej przeważającej części pochodzący z tłumaczeń Pisma św. oraz tekstów traktujących o Bogu i istotach boskich wykazuje w pewnych wypadkach płynność semantyczną, co stwarza więcej niż jedną możliwość interpretacji znaczenia.*]

Synonimy: **I. 1.** miano, nazwisko, przezwisko; **2.** nazwisko, przezwisko, tytuł; **3.** cześć, sława; **4.** dostojęństwo, dostojność, godność, moc, władza, zwierzchność.

Cf **IMIONOTWORCA**